

Laura Mikkola

Eduskuntatalon alkuperäishuonekalujen pitkän- tähtäimen hoitosuunnitelma

Esimerkkeinä täysistuntosalin ja diplomaattihuoneen kalustot

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Konservaattori YAMK

Konservoinnin koulutusohjelma

Opinnäytetyö

2.12.2017

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Laura Mikkola Eduskuntatalon pitkäntähtäimen hoitosuunnitelma – Esimerkkeinä täysistuntosalin ja diplomaattihuoneen kalustot 68 sivua + 3 liitettä 2.12.2017
Tutkinto	Konservaattori, YAMK
Koulutusohjelma	Konservoinnin koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	
Ohjaaja(t)	lehtori Paula Niskanen lehtori Heikki Häyhä
<p>Opinnäytetyö käy läpi miksi ja millaisen pitkäntähtäimen hoitosuunnitelman Eduskuntatalon alkuperäishuonekalut tarvitsevat, jotta ne säilyisivät mahdollisimman pitkään alkuperäisissä käyttötarkoituksissaan. Säilyttämisen periaatteissa tasapainoillaan käyttöhuonekalun ja arvokkaan huonekalukokoelman erilaisten konservointilähtökohtien ja korjauskäytäntöjen välillä.</p> <p>Hoitosuunnitelma esitellään kahden esimerkkikaluston kautta Eduskuntatalon alkuperäishuonekalujen valtavan kokonaismäärän takia. Esimerkkikalustoiksi tähän opinnäytetyöhön on nostettu kaksi toisistaan poikkeavaa kalustoryhmää; täysistuntosalin kalusto uusittuineen nahkaverhoiluineen sekä diplomaattihuoneen kalusto, jossa on säilynyt alkuperäisverhoilut ainoana kalustona koko talossa. Istuntosalin kalusto on käytössä lähes päivittäin, kun diplomaattihuoneen kalustoa on käytetty hyvin satunnaisesti ja tavoitteena on rajoittaa huoneen käyttöä minimiin.</p> <p>Työ koostuu alkuperäiskalusteiden historiakatsauksesta, esimerkkikalustojen esittelystä sekä esimerkkikalustojen hoitosuunnitelmista ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Lisäksi pohditaan merkitysanalyysiteorian avulla Eduskuntatalon ja sen alkuperäishuonekalujen välittämiä arvoja. Esimerkkikalustojen esittelystä käydään läpi paitsi niiden historiaa myös tyyppisimpiä käytön aiheuttamia vaurioita, joita hoitosuunnitelman avulla pyritään tulevaisuudessa välttämään. Esimerkkikalustojen kautta käsitellään myös Eduskuntatalossa yleisimmin esiintyvät huonekalumateriaalit eli viilu- ja puupinnat, nahkaverhoilu, metallit sekä tekstiilit. Näistä materiaaleista esitellään niiden yleisimmät vaurioitumistavat sekä hoito-ohjeet. Työssä käydään myös läpi ennalta ehkäisevän konservoinnin keinoja, joihin kuuluvat niin ympäröivien olosuhteiden merkitys kuin oikeanlainen kalusteiden käsittely.</p>	
Avainsanat	Eduskuntatalo, huonekalut, hoitosuunnitelma, ennaltaehkäisevä konservointi, puupinnat, viilupinnat, nahkaverhoilu, metalli, tekstiilit

Author(s) Title	Mikkola Laura A Long-term care plan for the original furniture of the Parliament Building – Suites of the Plenary Hall and the Diplomat's Room as examples
Number of Pages Date	68 pages + 3 appendices 2 December 2017
Degree	Master of Arts and Culture
Degree Programme	Conservation
Specialisation option	
Instructor(s)	Paula Niskanen, Senior Lecturer Heikki Häyhä, Senior Lecturer
<p>This thesis gives reasons for why a long-term care plan for the original furniture of the Finnish Parliament Building is needed and introduces one by examples of two different furniture suites. The principles of preservation of the original furniture are balancing between the needs of functionality and conservation ethics of a valuable furniture collection.</p> <p>Due to a large number of original furniture in the Parliament Building the thesis focuses on two differing furniture suites, the furniture of the Plenary Hall and the Diplomats' Room. The Plenary Hall is nearly daily in use, whereas the Diplomats' Room is used only on rare occasions and the aim is to still decrease the number of meetings organized in there in the future.</p> <p>The thesis involves the history review of the Parliament House's original furniture, descriptions of the selected furniture suites and the typical damages in the furniture caused by use, and a long-term care plan for the furniture suites. The most common materials in the Parliament Building's furniture, their deterioration, maintenance and care are also discussed in the thesis and these materials are wood and veneer, leather, metal and textiles. Moreover, the values and the significance of the Parliament House furniture collection are assessed by means of a significance assessment method.</p>	
Keywords	The Finnish Parliament House, furniture, care plan, preventive conservation, wooden surfaces, veneer surfaces, leather upholstery, metal, textiles

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Eduskuntatalon alkuperäiskalusteet	3
2.1	Historia	3
2.2	Aikaisempi huolto ja siivous	8
2.3	Aiemmat korjaustoimenpiteet	10
2.4	Eduskuntatalon peruskorjaus 2015–2017	13
2.4.1	Alkuperäishuonekalujen osuus peruskorjauksessa	14
2.4.2	Huonekalukonservoinnin tavoitteet	15
3	Esimerkkikalusto: Täysistuntosali	17
3.1	Historia	17
3.2	Kohteen kuvaus	18
3.2.1	Aitioiden ja permannon pöydät	19
3.2.2	Irtotuolit	21
3.2.3	Lakkapinnat	23
3.3	Tyypivauriot	25
3.3.1	Aitioiden ja permannon pöydät	26
3.3.2	Irtotuolit	28
3.4	Tehdyt toimenpiteet 2015–2017	28
4	Esimerkkikalusto: Diplomaattihuone	29
4.1	Historia	29
4.2	Kohteen kuvaus	32
4.3	Tyypivauriot	33
5	Hoitosuunnitelmaan vaikuttavat tekijät	35
5.1	Merkitysanalyysi	35
5.2	Huolto ja siivous nykyään	39
5.3	Olosuhteet	40
6	Hoitosuunnitelma esimerkkikalustoille	43
6.1	Ennaltaehkäisevät toimenpiteet	43
6.2	Täysistuntosali	48
6.2.1	Puu- ja viilupinnat	50

6.2.2	Nahkaverhoilu	53
6.2.3	Metallit	58
6.3	Diplomaattihuone	60
6.3.1	Tekstiilit	63
7	Yhteenveto	66
	Lähteet	69

Liitteet

Liite 1. Esimerkki istuntosalin kuntokartoituksesta ja konservointisuunnitelmasta: Kansanedustajan tuoli, nrot: 1-32 (A1nt:1-32)

Liite 2. Kuntokartoitus- ja konservointisuunnitelma: Diplomaattihuoneen kalusto (Z-kalusto)

Liite 3. Esimerkki istuntosalin konservointiraportista: Kansanedustajan tuoli, nrot: 1-10 (A1nt:1-10)

1 Johdanto

Opinnäytetyöni on laadultaan kehitystyö, jonka tarkoituksena on hankkia, koota ja jäsentellä tietoa, jolla voidaan ohjata käytäntöjä, jotka vaikuttavat eduskunnan alkuperäishuonekalujen säilyvyyteen. Työ pyrkii siis vastaamaan kysymykseen, miten eduskunnan huonekalut säilyisivät käyttökelpoisina mahdollisimman pitkään. Tutkimusmenetelminä käytän pääasiassa havainnointia, haastatteluja ja kirjallisuusanalyysiä.

Opinnäytetyöni tuotteena tulee olemaan hoitosuunnitelma kahdelle erilaiselle kalustolle Eduskuntatalon alkuperäishuonekalujen laajasta joukosta. Näiden kahden esimerkin hoitosuunnitelmaa on tarkoitus saattaa sellaiseen muotoon, että se on helposti sovellettavissa kaikkien alkuperäiskalustojen hoitoon. Esimerkkiryhmiksi valikoituivat täysistuntosalin sekä diplomaattihuoneen kalusteet. Valitsin esimerkkikalustoiksi käyttöasteeltaan ja materiaaleiltaan toisistaan eroavat kalustot, jotta opinnäytetyö kattaisi erityyppisiä, mutta toisaalta yleisimpiä Eduskuntatalossa käytettyjä materiaaleja. Rajasin työn nimenomaan eduskunnan päärakennuksen alkuperäiskalustuksen hoitosuunnitelmaksi käyttäen esimerkkinä muutamaa erilaista kalustoa, sillä pelkkiä alkuperäiskalusteita on noin 3200 kappaletta (Lindgren 2016b). Kaikkia kalustoja tai materiaaleja ei siis ollut mahdollista käydä läpi tämän opinnäytetyön puitteissa.

Talon kalustekokoelmaa on täydennetty tarpeen mukaan vuosikymmenten kuluessa hankkimalla esimerkiksi moderneja toimistokalusteita. Uushankintoja ei uusimman peruskorjauksen yhteydessä kunnostettu, vaan kunnostusurakka keskittyi pääasiassa alkuperäishuonekalujen kunnostukseen. Lisäksi alkuperäistä kalustekokoelmaa on jouduttu täydentämään replikoin, joita on tehty eri kalusteryhmiin yhteensä noin 200 kappaletta esimerkiksi eduskunnan työntekijöiden määrän lisääntyessä (EK, Kt 2016a). Replikakalusteet ovat siis alkuperäiskalusteiden joukossa käytössä, joten myös ne kuuluvat kunnostusurakoihin.

Idea opinnäytetyöhön lähti Eduskuntatalon viimeisimmän peruskorjauksen ja siihen liittyneen huonekalukunnostusurakan yhteydessä. Olin urakassa mukana osuuskuntamme; Osuuskunta Konservointi ja Restaurointi Kollaasin kanssa useamman vuoden ajan. Aloitin opinnäytetyön kirjoittamisen kalustekunnostusurakan ohella syksyllä 2016 ja työ valmistui kalustekunnostusurakan päättyttyä, talon luovutuksen jälkeen syksyllä 2017. Opinnäytetyössä puhutaan kalustekunnostuksesta, koska tätä termiä on edus-

kunnassa käytetty peruskorjauksen huonekaluihin liittyvästä osuudesta ja se vakiintui myös peruskorjausurakan yhteydessä eri osapuolten välillä. Kalustekunnostus jaettiin vielä irt- ja kiintokalustekunnostukseen kalustetyypin mukaan. Käytännössä kunnostusurakka termi tarkoittaa konservointi- ja restaurointitoimenpiteitä sisältäen myös uudelleen verhoilua. Ajatus kalusteiden hoitoon liittyvästä ohjeistuksesta on ollut mietinnässä myös Eduskuntatalon sisäisesti koko peruskorjauksen ajan, joten tämä opinnäytetyö on todennäköisesti pohjana kaikille kalustoille tehtäville, yksinkertaistetuimmille ohjeistuksille.

Kunnostusurakan yhteydessä sain hyvän läpileikkauksen moninaisten alkuperäishuonekalujen erilaisista tyyppivaurioista, joista monet olisi voitu välttää ennaltaehkäisevillä toimilla. Yhtenä konkreettisena esimerkkinä mainitakseni valiokuntatuolien käsinojat, jotka osuvat helposti pöydän kulmaan istujan asettaessa tuolin takaisin pöydän ääreen siitä noustessaan. Lähes jokaisessa valiokuntahuoneen nojatuolissa oli siis samassa kohtaa käsinojaa kolhu. Alun perin valiokuntahuoneiden pöydissä on ollut verkaliinat, jotka ovat pehmentäneet mahdollista iskua. Jossain vaiheessa liinoista on luovuttu ja käsinoja on ollut näin alttiimpi kolhiintumaan. (Lindgren 2017a). Paras kolhiintumisen ehkäisy on toki huolellinen tuolin siirtäminen niin, ettei se osu pöydän reunaan, mutta päivittäisessä käytössä näin ei kuitenkaan aina ole. Tuolin jalan tassuvalinnalla ja pöydän reunan suojaamisella voidaan kuitenkin estää kolhiintumista. Valiokuntatuolien jaloissa onkin kokolattiamatolla hyvin liukuva akryylitassu, joka helpottaa käyttäjää suhteellisen raskaan tuolin siirtämisessä paikoiltaan. Myös valiokuntapöydän reunaan on sittemmin suunniteltu siihen sopiva muovipehmike, joka estää lakattujen käsinojen kolhiintumisen.

Koska Eduskuntatalon irtokalusteita ei ole suojeltu, on niihin saatettu tehdä huonekalukonservaattorin näkökulmasta rajujakin muutoksia ja korjauksia, jotka toki edustavat aikakautensa korjaustapaa. Taloa monesti tituleerataan J.S. Sirénin johdolla suunnitelluksi kokonaistaideteokseksi, johon kuuluvat eksteriöörien ja interiöörien lisäksi myös irtohuonekalut. Siksi onkin hieman ristiriitaista, että irtokalusteiden suojana ei ole minikäänlaista asetusta tai pykälää, kun itse talo, mukaan lukien kiintokalusteet ovat Museoviraston suojelun alaisia. Eduskunnan kiinteistöpuolen vastaavat kuitenkin yrittivät ehdottaa Museovirastolle jonkinlaista suojelupykälää myös irtokalusteille vuonna 2006, kun Eduskunnan kiinteistöjen suojelumääräyksiä tarkennettiin viimeksi. (Lindgren 2016a, 87; 2017). Rakennusperintöä suojaavassa laissa todetaan, että suojelu voi koskea rakennuksen kiinteää sisustusta. Maininta koskee siis pelkästään kiinteää si-

sustusta, muttei huonekaluja tai muuta irrallista esineistöä, jotka jäivät siis laissa suojelun ulkopuolelle. (Kivilaakso 2010.) Näin ollen Museovirastolla ei ollut antaa pykälää irtokalusteiden suojaamiseksi. Tässä kohtaa on havaittavissa perustavanlaatuinen arvostusero liittyen rakennusten suojeluun ja niiden irtaimiston suojeluun. Perusteltu, pitkäntähtäimen hoitosuunnitelma tulee siis tarpeeseen, jotta kyseiset arvokalusteet säilyisivät käyttökelpoisina mahdollisimman pitkään.

Eduskuntatalon henkilökunta ja käyttäjät tietävät huonekalujen arvon ja käyttävät niitä sen mukaisesti, mutta käytännössä moni alkuperäiskaluste toimii jokapäiväisenä toimistokalusteena. Arkipäiväisessä käytössä kalusteisiin tottuu ja niiden käytöstä tulee rutiininomaista. Siksi kalusteiden tulevaisuutta ja ohjeistusta laatiessa tulisikin miettiä, mitä kaikkia vaurioita voidaan oikeasti välttää esimerkiksi ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä ja oikeanlaisilla hoitotoimenpiteillä. Esimerkiksi vuosittaisella konservattorin pitämällä luennolla voitaisiin kertoa taustoja eri vaurioiden synnystä ja niiden korjaamiseen vaadittavista resursseista sekä ennaltaehkäisevistä toimista ja tätä kautta vaikuttaa asenteisiin alkuperäishuonekaluja kohtaan.

2 Eduskuntatalon alkuperäiskalusteet

2.1 Historia

Nykyisen Eduskuntatalon pitkälinen suunnittelutyö alkoi jo vuonna 1907 Säädytalon jäädessä liian ahtaaksi juuri valitulle yksikamariselle eduskunnalle. Uuden Eduskuntatalon kohtalo ratkesi useiden suunnittelukilpailujen jälkeen vuonna 1924, jolloin lopullinen ratkaisu saatiin helsinkiläisen arkkitehtitoimisto Borg-Sirén-Åbergin voitettua kilvan. Pääarkkitehdiksi palkattiin kilpailuehdotuksen varsinaisesti laatinut Johan Sigfrid Sirén, joka myös vastasi talon sisustussuunnittelusta ja piirsi itse tärkeimpien tilojen kalusteet ja kaikki valaisimet. Muut huonekalupiirtäjät olivat kaikki kokeneita huonekalusuunnittelijoita, joilla osalla oli arkkitehdin ja osalla taiteilijan koulutus. Nimekkäimpien suunnittelijoiden Arttu Brummerin ja Werner Westin lisäksi kalustepiirtäjinä toimivat Elsa Arokallio, Rafael Blomstedt, Hugo Borgström, Birger Hahl, Elna Kiljander ja Arvo Muroma, jotka piirsivät sekä yksittäisten huoneiden kalustoja, mutta myös kokonaisten kerrosten kalustekokonaisuuksia. Esimerkiksi viides ja kuudes kerros ovat miltei kokonaan Birger Hahlin kalustamia. Tekstiilisuunnittelijoina toimivat muun muassa Eva Brummer, Maija

Kansanen sekä Greta Skogster ja kuvataiteilijoina mm. Gunnar Finne, Johannes Haapasalo ja Bruno Tuukkanen. (Hakala-Zilliacus 2006, 140-141; Nokela 1997, 88.)

Eduskuntatalon rakennustyöt alkoivat vuonna 1926 ja se valmiiksi se saatiin 1931. Talon rakennusvaiheen aikana aloitettiin myös sisustussuunnitelmien teko. Tämä oli poliittisesti levotonta aikaa, kun sisällissota ja itsenäistyminen olivat vielä lähihistoriaa. Rakentamisajankohdalla onkin suuri vaikutus sekä arkkitehtuuriin että sisustustyyliin ja näiden muotoihin sekä materiaaleihin. Eduskuntatalossa nivoutuu yhteen rakennuttajan ja taiteilijoiden luoma kansallisen tarina, jolla haluttiin luoda kuvaa eheytyvästä Suomesta. Kuten kaikkien rakennusten, niin erityisesti parlamenttitalojen kohdalla, yksityiskohtien merkitykset ovat moninaiset. Eduskuntatalo symbolisoi nuoren kansakunnan unelmia monumentaalisuuden avulla. Siinä missä Eduskuntatalon ulkoasun suunnittelu edustaa 1920-luvun klassismia jylhänkauniilla mahtipontisuudellaan, niin sisäosissa esiin pääsevät klassismin lisäksi suomalaiseen makuun pelkistetty art deco sekä linjakas funktionalismi. (Hakala-Zilliacus 2002, 311; 2006, 140; Nokela 1997, 88.)

Kuva 1. Kansanedustajien huoneeseen suunniteltu asiakirjakaappi. Kuva: Eduskunnan kiinteistötoimisto.

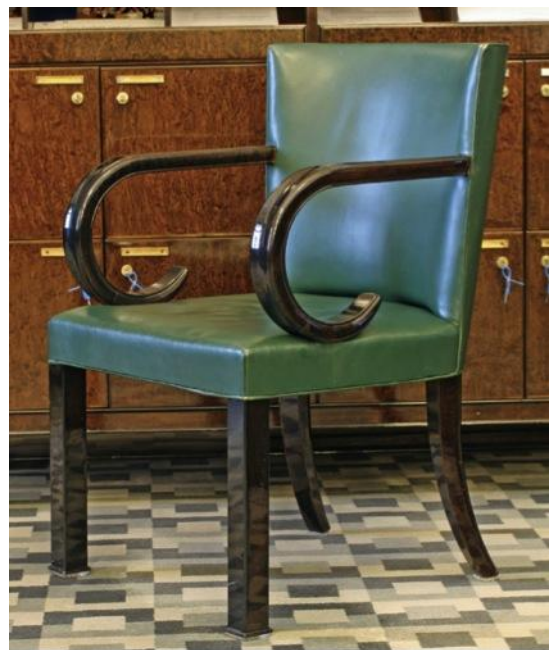
Monet alkuperäiskalusteet sulautuvat arkkitehtuuriin toistamalla rakennuksen yksityiskohtia erityisesti koristeaiheissa, mutta myös rakenteissa, kuten jaloissa ja käsinojissa.

Esimerkiksi Arvo Muroman piirtämissä klassistisissa valiokuntahuoneiden kalusteissa on nähtävissä selvästi arkkitehtuurin yksityiskohtien vaikutus. Suurin osa alkuperäiskalusteista on suoralinjaisia ja pelkistettyjä, 1920-luvun lopun huonekalusuunnittelulle tyypillisten suuntauksien mukaisesti. Myös pääarkkitehti Sirén karsi koristeellisuutta suunnitteluprosessin aikana. Suunnittelussa oli yleisesti siirrytty raskaista tyylijäljittelmistä ja talonpoikaisvaikutteista kohti keveämpää ja pelkistetympää klassismia, johon vaikutteita otettiin niin kustavilaisuudesta, empirestä kuin biedermeieristä. Myös modernismia alettiin yhdistää arvokkaaseen klassismiin. Tämä uusi suuntaus näkyy Eduskuntatalossa muun muassa Werner Westin suunnittelemissa kalusteissa kahvilassa sekä Elsa Arokallion piirtämissä naisten huoneiden kalusteissa. (Hakala-Zilliacus 2002, 280-281.)

Eduskuntatalon päärakennuksen kalusteet muodostuvat pääasiassa 3200 alkuperäiskalusteen kokoelmasta. Nämä kalusteet piirrettiin vuosina 1929 - 30. Suurin osa myös valmistettiin talon valmistumisen aikoihin 1930-luvun alussa. Täydennyskalusteita hankittiin jonkin verran vielä talon käyttöönoton jälkeenkin. Erityisesti haluttiin välttyä huoneiden käyttäjien itse tuomilta irtokalusteilta. Tosin joitakin Säätytalon kalusteita, kuten wieniläistuoleja, kulkeutui uuteen Eduskuntataloon, ei kuitenkaan julkisiin tiloihin. Heti käyttöönoton jälkeen tehtyjen täydennyshankintojen toteutuksessa noudatettiin tietävästi alkuperäisiä suunnitelmia. Siksi näitä heti valmistumisen jälkeen valmistettuja täydennyshankintoina hankittuja kalusteita onkin vaikea erottaa alkuperäisistä ja monen kaluston kohdalla täydennyshankintakalusteet ovatkin luetteloitu alkuperäisten seassa. Joitakin kalustoja on täydennetty myöhemmin tarpeen mukaan replikoin, joita teetettiin erityisesti 1980-luvun peruskorjauksen yhteydessä. Viimeisintä peruskorjausta edeltäneessä kalusteinventoinnissa on eroteltu replikoiksi vain selkeästi uudemmat kalusteet, jotka on helpompi erottaa alkuperäisestä. Replikoiden lisäksi on suunniteltu joitakin uusia kalusteita alkuperäiskalusteita mukaillen. Tällainen esimerkki on valiokuntahuoneiden sohvien eteen suunniteltu sohvapöytä, joka suunniteltiin ja valmistettiin Arvo Muroman kalusteiden henkeen 1980-luvun peruskorjauksen yhteydessä. (Bonsdorff, Wintwerhalter 2009, 83, 102; Hakala-Zilliacus 2002, 281; Lindgren 2016b.)

Suuren talon sisustuksen suunnittelussa Sirén käytti hyväkseen eri huonetilojen hierarkkista asemaa sekä käyttötarkoitusta. Erityisesti tuolin avulla oli helppo ilmaista käyttäjän status vaihtelemalla esimerkiksi selkänojan korkeutta. Puheenjohtajalle piirrettiin korkeaselkäinen nojatuoli, jäsenistölle matalaselkäinen versio ja sihteereille pikkutuoli ilman käsinoja. Hierarkkisuus näkyy niin muodoissa, materiaalivalinnoissa kuin sisus-

tuksien yleisilmeissä. Tärkeimpien tilojen materiaaleina toistuvat muun muassa eebenpuuintarsiat, suurikuvioinen pähkinäpuu, raidallinen zebrano sekä kansainvälisessäkin art deco- huonekalumuotoilussa suosittu, eksoottinen jakarandaviilu. Tärkeiden tilojen verhoilumateriaaleina käytettiin laadukasta nahkaa, kun taas esimerkiksi työhuonekerrosten kalusteissa on käytetty vaaleampia puumateriaaleja himmeämmillä pintakäsittelyillä sekä kangasverhoiluja. Alempien hierarkiatasojen kalusteissa käytettiin myös pegamoidiverhoiluja nahan sijasta. Maalattuja huonekaluja käytettiin niukasti ja niitä löytyykin vain yhdestä naisten huoneesta ja keittiöosastolta sekä kylpylästä, jonne suunniteltiin maalattuja putkikalusteita. Hierarkkisuudessaan keskitason, kuten valiokunta-huoneiden kalusteissa, käytettiin paljon tummaksi petsattua ja lakattu loimukoivua, joka olikin suosittu materiaali 1920- ja -30-luvuilla suomalaisessa huonekalusuunnittelussa. Materiaalien ja muotojen lisäksi hierarkkisuutta säädeltiin tyylien vaihtelevuudella huonetyypin ja kerroksen mukaan; esimerkiksi kahvilan kalusteissa näkyy käytännönläheinen funktionalismi, työhuoneiden tyyppihuonekaluissa pelkistetty klassismi ja valtiosalissa juhlava empire. (Hakala-Zilliacus 2002, 270, 281-281; Lindgren 2011, 12.)

Kuva 2. Yllä vasemmalla: Werner Westin suunnittelema kahvilan putkituoli. Kuva: Eduskunnan kiinteistötoimisto.

Kuva 3. Yllä oikealla: Valtionvarainvaliokunnan jaoston huoneen tuoli on esimerkki keskitason hierarkian tuolista, joissa materiaaleina nahkaverhoilu sekä tummaksi petsattu loimukoivu. Kuva: Eduskunnan kiinteistötoimisto.

Kuva 4. Juhlavassa valtiosalissa kalusteissa näkyy vahvasti empirevaikutteet. Kuva: Eduskunnan kiinteistötoimisto.

Koska alkuperäiskalusteita on tuhansia, myös niiden käyttö moninaista. Joitain kalusteita käytetään ahkerasti päivittäin (kahvilan, ravintolan, työhuoneiden kalusteet) ja osaa vain harvoin tai ei juurikaan, kuten puhemiehen tuolin kaksoiskappaletta, presidentin tuolia, joka nostetaan täysistuntosaliin vain presidentin osallistuessa istuntosalissa järjestettäviin seremonioihin. Näissäkään tilaisuuksissa presidentillä ei ole tapana istua tuoliin. Poikkeuksen on tehnyt Tarja Halonen silloisen puhemiehen Paavo Lipponen aloitteesta valtiopäivien päättäjäsissä vuonna 2007, jolloin Lipponen kehotti presidentti Halosta istuutumaan tuoliin. (Yli-Huttula 2007.)

Alkuperäiskalusteet on suunniteltu yli 80 vuotta sitten, 1920 ja -30-luvuilla vallinneiden käytäntöjen ja ihanteiden mukaisesti. Moni asia on muuttunut vuosikymmenten aikana. Vaikka ihmisen ergonomia ei ole muuttunut, on monet talon kalusteet suunniteltu selvästi pitkäjalkaisille ihmisille. Lyhyempimittaisille suunnattuja kalusteita löytyy talosta sieltä täältä, kuten naistenhuoneista ja lukusalista. Naisia työskenteli talon rakentamisen aikaan vain kourallinen verrattuna nykytilanteeseen, jossa sukupuolijakauma on melko tasainen. Alun perin naisille suunniteltiin erikseen kolme naistenhuonetta, joissa naiset pystyivät seurustelemaan rauhassa ilman miesten läsnäoloa. Naistenhuoneet oli tarkoitettu vain kansanedustajanaishille, mutta he saivat kutsua tiloihin myös naispuolisia vieraitaan. (Hakala-Zilliacus 2002, 254.)

Toisaalta tekniikka, työtavat ja -käytännöt ovat muuttuneet paljonkin. Muutoksella on ollut vaikutusta kalusteiden käyttöön ja monia kalusteita on jouduttu muokkaamaan

esimerkiksi tekniikan lisääntyessä. Teknisiä laitteita tai niiden pidikkeitä on jouduttu osin integroimaan alkuperäiskalusteisiin. Erityisesti 1980-luvun peruskorjauksen yhteydessä tehtiin modifiointeja alkuperäiskalusteisiin. Esimerkiksi valiokuntahuoneiden kirjakaapit olivat alun perin lasioivia ja edellisessä peruskorjauksessa alakaappien lasioivia korvattiin umpiovilla. (Bonsdorff, Winterhalter 2009, 101.) Viimeisimmässä peruskorjauksessa on pyritty minimoimaan kalusteiden muokkaus tekniikan vuoksi. Esimerkiksi täysistuntosalissa uuden tekniikan takia ei pöydissä valmiiksi olevia upotuksia muokattu, vaan uusi tekniikka sovitetaan niihin. Työtapojen muuttuessa vuosikymmenten aikana monia alkuperäiskalusteita on myös poistettu käytöstä tarpeettomina ja siirretty varastoitavaksi. Osa kalusteista on kärsinyt varastoituna enemmän kuin ne olisivat olleet käytössä, kun suuria esineryhmiä on viety kerralla varastoon eikä resursseja ole ollut esimerkiksi oikeanlaiseen suojaamiseen. Aiemmin tarpeettomina varastoituja alkuperäiskalusteita onkin konservoitu ja palautettu käyttöön kymmenittäin viimeisimmän peruskorjauksen yhteydessä. (Lindgren 2017b).

Vuonna 1980 tapahtui suuri muutos Eduskuntatalon arkkitehtuurin ja sisätilojen säilymisen kannalta, kun Eduskuntatalosta tuli Museoviraston suojelun alainen. Vuonna 2008 suojelua laajennettiin koskemaan myös A-, B-, C- ja D-rakennuksia. ”Yleisten rakennuskokonaisuutta koskevien suojelumääräysten mukaan rakennusten ulkoarkkitehtuuri ja sisätilat tulee säilyttää. Sisätiloissa muutokset ovat mahdollisia ja ne tulee toteuttaa tilojen historiallisia ja arkkitehtonisia ominaispiirteitä vaalien.” todetaan Museoviraston Eduskuntataloa koskevassa rakennusperintörekisterissä. (Museovirasto 2008.) Suojelun laajennuksen yhteydessä selvitettiin ja todettiin, että lainsäädännön puitteissa ei ole mahdollista suojella talon irtokalusteita. Kalusteita on toki alusta asti arvostettu osana kokonaistaideteosta ja jo pääarkkitehti Sirén valvoi tarkasti kalusteiden suunnittelua ja valmistusta sekä laati huolto- ja hoito-ohjeita. (Lindgren 2016a, 87).

2.2 Aikaisempi huolto ja siivous

Eduskuntatalon ja sen interiöörien kunnossapitoon huonekalut mukaan lukien on kiinnitetty huomiota jo rakennuksen valmistumisajankohdasta lähtien. Erityisesti pääarkkitehti Sirén suhtautui kunnossapitoon vakavuudella ja laati itse tai teetätti moninaisia huolto-ohjeita koskien taloa ja sen kalusteita. Vuonna 1978 silloinen vahtimestari Pentti Lainela on todennut Sirénin huolto-ohjeista, että ” Sirén toi nimittäin itse ne ”pehmeät kuivat pyyhkeet”, joita vain sai käyttää, kun huonekaluista pyyhittiin pölyt. -- Erityisesti suuren salin jakarandapöytiä sain pyyhkiä vain niillä ja myöhemmin yhtä hyvillä pyyh-

keillä. Ei edes pesuainetta saanut käyttää ennen kuin suihkeina olevat puhdistusaineet tulivat kauppaan.” (Bonsdorff, Winterhalter 2009, 79).

Alkuaikoina rakennuksen kunnossapitoa hoitivat vahtimestari, siivoojat sekä lämmityksestä vastaavat konemestarit ja lämmittäjät. Ensimmäisinä vuosina korjaustoimenpiteet olivat vähäisiä. Jonkin verran tehtiin takuuajan korjaustöitä, vaikka pääasiassa, tarkkaan valittujen urakoitsijoiden työ sai kiitosta. Rakennuksen ylläpidon ylin taho oli Kansliatoimikunta marraskuusta 1931 lähtien, jota ennen niistä vastasi Rakennustoimikunta. Kansliatoimikunta koostui puhemiehistöstä sekä neljästä kansanedustajasta varamiehineen. Alkuvuosikymmeninä rakennuksen korjaustoimista vastasi rakennusmestari Oskari Tuominen, joka konsultoi tarpeen mukaan arkkitehti Siréniä, joka valvoikin talon kaikkia korjaus- ja huoltotoimenpiteitä alkuaikoina hyvin tiiviisti. Vuonna 1952 rakennuksen korjaustoimien valvonta siirtyi Siréniltä Rakennushallituksen lääninrakennuskonttorille. Samana vuonna taloon palkattiin myös ensimmäinen puuseppä eli ”remonttimies” Aarne Lusenius ja muutaman vuoden kuluttua toinenkin, Rauno Vesanto. Talon omat miehet toteuttivat pääasiassa talon yleistä ylläpitoa sekä pieniä korjaustoimia ja kalusteiden perushuoltoa ulkopuolisten urakoitsijoiden hoitaessa kaiken muun (Bonsdorff, Winterhalter 2009, 80-81, 86; Lindgren 2016a, 87.)

Huoltotoimista vastasivat vuosikymmenten ajan samat miehet ja seuraajiansakin ovat työskennelleet toimessa pitkään. 1980-luvun peruskorjauksen jälkeen rakennuksen huoltotoimesta vastasi edelleen 1950-luvulla palkattu huoltomestari Rauno Vesanto apunaan Luseniuksen seuraajana aloittanut Timo Saikkonen. Heidän lisäksi talon hoidosta vastasivat kaksi lämmittäjää, kaksi talonmiestä ja noin 20 siivoojaa. Eduskunnan oman verstaan vastuualueiksi eriytyi vuosikymmenten saatossa kalusteiden sekä ikkunoiden ja ovien kunnostus- ja huoltotyöt. Lisäksi verstaalla valmistettiin tarvittaessa uusia kalusteita. Kaikki kalusteiden puuosakorjaukset ja muutostyöt sekä pienet pintakäsittelytyöt tehtiin talossa, mutta verhoilu teetettiin ulkopuolella. Talon oma versta ei myöskään tehnyt rakennustöitä tai maalauskunnostustöitä, vaan tämän tyyppiset vuosikorjaushuoltotyöt teetettiin ulkopuolisella vuosisopimusurakoitsijalla Rakennushallituksen ohjauksessa. Vuonna 1987 perustettiin kiinteistötoimisto, johon kiinteistönhoidosta vastaavat henkilöt siirrettiin sitä edeltävästä hallintotoimistosta. Rakennushallituksen osuus eduskunnan kiinteistöjen hoidossa ja valvonnassa loppui vuonna 1991, jolloin kiinteistötoimisto sai ensimmäisen toimistopäällikön Pauli Lahdesta. (Bonsdorff, Winterhalter 2009, 90; 136)

2.3 Aiemmat korjaustoimenpiteet

Edellinen suurempi, kerralla lähes kaikille kalusteille tehty kunnostusurakka tehtiin 1980-luvun alussa tehdyn Eduskuntatalon peruskorjauksen yhteydessä muutaman vuoden aikana. Silloin uusittiin muun muassa kokonaisten kalustojen lakkapintoja ja verhoiluja. Verhoilujen ja tekstiilien osalta 1980-luvun peruskorjaus olikin merkittävä, sillä tekstiilitaitelija Irma Kukkaisjärvi laati koko taloon uuden tekstiilisuunnitelman, joka koski käytännössä kaikkia muita verhoilutekstiilejä paitsi diplomaattihuoneen kalusteiden verhoilua. (Lindgren 2017a). Myös 1950-luvulla toteutetun rakennuksen pintakunnostustyön ohella kunnostettiin jonkin verran myös kalusteryhmiä. Tällöin muun muassa uudelleen verhoiltiin paljon kalusteita. ”Alkuperäiset, käsinkudotut verhoilukankaat oli vaihdettu viimeistään 1950- tai 1960-luvulla uusiin, melko mitäänsanomattomiin teollisiin kankaisiin” toteaa intendentti Lindgren (2016a, 89). Lisäksi kalusteita on kunnostettu aina tarpeen mukaan Eduskuntatalon puusepänverstaalla tai talon ulkopuolella. Talon puusepänverstaalla on kunnostettu enemmän käytön aiheuttamia vaurioita, kuten tuolin jalan rikkoutumisia, niin sanotusti lennosta tarpeen mukaan. Ulkopuolella on teetetty muun muassa verhoilua ja pintojen uudelleen käsittelyjä. Talon verstaalla kalusteille tehdyistä toimenpiteistä, tai suuremmistakaan ulkopuolelta tilatuista töistä, ei ole juurikaan aiemmin pidetty kirjaa. (Lindgren 2017b).

”On kiitettävää, että Eduskuntatalon sisustus on säilynyt lähes alkuperäisenä. Vuosina 1979–1984 tehty peruskorjaus oli hellävarainen” totesi antiikkituntija Leena Nokela kirjassaan (Nokela 1997, 92). On totta, että tuolloisen peruskorjauksen tavoitteena ja lähtökohtana on ollut säilyttää sisustuskokonaisuudet mahdollisimman alkuperäisinä (Bonsdorff, Winterhalter 2009, 99). Kuitenkin lähemmin kalusteita tarkastellessa on todettavissa, että monet kalusteet on kunnostettu konservoinnin nykykäsitteiden mukaan melko raskain menetelmin. Päälepäin kalusteet näyttävät toki alkuperäisen näköisiltä, mikä onkin varmasti ollut ajatus edellisenkin peruskorjauksen taustalla. On kuitenkin monia tapoja ja menetelmiä päästä päältä päin saman näköiseen lopputulokseen. Huonekalukunnostuksen toimenpiteitä ei ole varmaankaan edellisen peruskorjauksen yhteydessä mietitty kovin pitkällä tähtäimellä, eli miten säästää alkuperäisiä pintoja ja helpottaa näin myös tulevia kunnostuskertoja. Toisaalta on varmasti ajateltu, että uudet modernit materiaalit ovat helppokäyttöisiä ja pitkäikäisiä, mutta esimerkiksi modernien lakkojen ikääntymisestä ei ole tuolloin ollut pitkänajan näyttöä. Tämä on ollut silloisen restauroinnin ja konservoinnin suuntaus ja ajan tapa. Tällä kertaa toimenpiteet voidaan tehdä perustellusti hieman eri lähtökohdista.

Eduskuntatalon korjaustöissä on 1970-luvulta lähtien ollut säilyttävän restauroinnin periaate, vaikkakin nykyäsityksen mukaan voitaneen todeta, että käytännössä tämä ei kalusteiden osalta ole aina toteutunut (Lindgren 2016a, 87). Pintakäsittelyt ovat olleet asia, jossa 1980-luvun peruskorjauksessa on joustettu kunnostuksen periaatteista, kuten Rakennushistoriaselvityksessä (Bonsdorff, Winterhalter 2009, 100) todetaan ”Ehkäpä ainoa osa-alue, jossa (peruskorjausta ohjaavaa) periaatetta sovellettiin va- paammin, oli pintakäsittelytyöt, joita tehtiin paljolti kovemmilla, teollisilla aineilla kuin 1930-luvulla --”. Lähes kaikkien kalusteiden lakka vaihdettiin perinteisestä sellakasta tai nitroselluloosalakasta kaksikomponenttilakkaan, jonka ajateltiin kestävän paremmin kosteutta. Lisäksi moderneja lakkoja käytettiin muun muassa ovien lakkauksissa, kuten polyuretaanilakkaa tammisten ulko-ovien lakkaamisessa. (Bonsdorff, Winterhalter 2009, 100; 137.)

Kuva 5. Keskellä kuvaa on viilu hiottu puhki ja kuvan oikeassa laidassa on vanha viilupaikka, jota ympäröivä alkuperäinen viilu on haalistunut eri tahdissa uuden viilun kanssa.

Uudelleenlakkauksen yhteydessä on myös monet viilupinnat hiottu lähes puhki, todella ohuiksi. Myös kokonaan puhki hiottuja kohtia on monessa kalusteessa. Lisäksi monen kalusteen pinnassa on epäkeskohiomakoneen jäljet näkyvissä. On siis todennäköistä, että suurin osa näistä tekotavasta johtuvista vaurioista on viimeisen suuremman kunnostuskierroksen jäljiltä 1980-luvulta, sillä kyseiset jäljet toistuvat lähes kaikissa silloin kunnostetuissa kalusteissa. Kalusteissa, joita ei ole kunnostettu 1980-luvulla, ei ole havaittavissa vastaavia jälkiä. Näitä huolimattomuuden jälkiä on peitelty esimerkiksi

petsaamalla pinta tummemmaksi ja lakkaamalla erittäin paksuja kerroksia modernia lakkaa. Tumma väri ja paksu lakkakerros toki peittävät virheet osin, mutta kalusteen alkuperäinen ilme muuttuu ja paksu lakkapinta on altis kolhuille.

Kalusteiden liitoksia on korjattu sekä 1980-luvun kunnostusurakan yhteydessä että myöskin sitä mukaa, kun kalusteita on sattunut menemään käyttökelvottomiksi esimerkiksi jalan liitosten pettäessä. Monet korjaukset on jouduttu tekemään nopealla aikataululla, kun kaluste on tarvittu nopeasti takaisin käyttöön. Tällöin on osin turvauduttu helposti ja nopeasti toteutettaviin ratkaisuihin. Nämä kunnostustavat ovat olleet osittain lyhyellä aikavälillä toimivia, mutta ajatellen kalusteen pidemmän tähtäimen elinkaarta, ne eivät tue sen säilymistä ja uudelleen kunnostamista kovinkaan hyvin. Esimerkkinä voidaan nostaa poratappiliitosten korjaaminen ja vahvistaminen liitokseen vinosti poratuilla uusilla tapeilla tai ruuveilla. Uusia tappeja varten joutuu puuainesta poraamaan, joka jo itsessään heikentää puun rakennetta. Osa korjauksen yhteydessä lisätyistä tapeista on porattu niin, että tappi on porattu liitoksen ohi, eikä se tue liitosta juuri ollenkaan. Tai vaihtoehtoisesti alkuperäisesti pelkällä liimalla kiinni ollut tappiliitos on korjattu ruuvilla, joka saattaa tukea liitosta näennäisesti ja hetkellisesti, mutta varsinkin huolimattomasti tai väärästä suunnasta porattuna se aiheuttaa lisää jännityksiä puuhun ja heikentää rakennetta. Myös synteettisten liimojen käyttö on hankaloittanut seuraavia korjauskertoja, sillä monet näistä liimoista ovat hankalasti poistettavia, kun alkuperäisesti käytetyt eläinpohjaiset liimat saa aktivoitua lämmöllä ja kosteudella uudelleen, jolloin liitoksen saa purettua yleensä melko turvallisesti. Synteettiset liimat ovat myös joustamattomia ja kovia, jolloin liitokseen kohdistuva liike saattaa aiheuttaa halkeaman liitoksen viereen, eikä itse liitokseen, joka olisi helposti liimattavissa uudelleen.

Monien, niin sanotusti rankalla kädellä, aiemmin kunnostettujen kalusteiden osalta on tultu uusimman peruskorjauksen yhteydessä tehtyjen kuntokartoitusten myötä siihen tulokseen, että ne lähtevät alkuperäisten materiaaliensa osalta niin sanotulle viimeiselle kierrokselle tämän kunnostusurakan yhteydessä. Esimerkiksi puhki hiottujen viilupintojen kohdalla saattaa seuraavan lakkapinnan uusimisen yhteydessä olla harkinnassa viilupinnan vaihto kokonaan, jos vanha on niin heikossa kunnossa, että siitä ei enää saada tarpeeksi edustavaa. Näin on jo osin tehtykin, kuten täysistuntosalissa pikakirjoittajien pöydän kannelle, johon on vaihdettu viilupinta. Myös monien kalusteiden mooneen kertaan korjattujen liitosten kohdalla saattaa olla samanlainen harkinta tulevaisuudessa; joudutaanko liitos tekemään kokonaan uudestaan, jos esimerkiksi sinne lisätyt tapit estävät liitoksen avaamisen ja uudelleen liimaamisen turvallisesti.

Kuva 6. Istuntosalin kansanedustajan tuolin takajalan vanha korjaus; synteettistä liimaa on käytetty runsaasti ja liitoksen ohi on lisätty poratapit, jotka eivät tue itse liitosta.

2.4 Eduskuntatalon peruskorjaus 2015–2017

Eduskuntatalon päärakennukseen ei ollut aiemmin tehty kokonaisvaltaista peruskorjausta ja hankkeen voidaan katsoa alkaneen jo vuonna 2006, jolloin perustettiin toimikunta tutkimaan hankkeen lähtökohtia ja tavoitteita. Huonekalujen lisäksi esimerkiksi talotekniikka on ennen tätä peruskorjausta ollut alkuperäistä. Muita syitä peruskorjaukseen olivat muun muassa kellaritilojen ahtaus, julkisivujen peruskorjaustarve sekä sisätilojen peruskorjaus- ja konservointi- ja restaurointitarve. (Bonsdorff, Winterhalter 2009, 142; Lemminkäinen 2015.) Viimeisimmän peruskorjauksen taustalla olivat siis paitsi talotekniset syyt myös ajatus säilyttää ja palauttaa talo mahdollisimman lähelle alkuperäistä siellä, missä se on mahdollista. Esimerkiksi istuntosalin etualalla sijaitsevat Wäinö Aaltosen pronssiveistokset vaihdettiin alkuperäisiin kullattuihin kipsiveistoksiin. Veistokset olivat siis alun perin kullattuja ja ne vaihdettiin Wäinö Aaltosen kuoleman jälkeen vuonna 1969 pronssivaloksiin. Kullatut veistokset ovat olleet talletettuna Wäinö Aaltosen museossa Turussa, mutta ne eivät ole olleet kokonaisuutena esillä 20 vuoteen. Myös pronssiset veistokset jätettiin nähtäville yleisölle auki oleviin tiloihin. (Eduskunta 2015; Lindgren 2017a.)

Osa Eduskuntataloon liittyvien kiinteistöjen peruskorjauksista aloitettiin jo vuonna 2009. Työt aloitettiin B-rakennuksesta, joka käsittää kansanedustajien työhuoneet ja uuden yleisösisääkäynnin. Yhteensä peruskorjauksessa korjattiin kuusi eduskunnan kiinteistöä. (Eduskunta 2016.) Koko peruskorjauksessa korjattiin muun muassa salaojat, julkisivu, vesikatto, sisäpinnat, kalusteet, ikkunat, ovet ja valaisimet. Lisäksi korjataan lämmitys, ilmanvaihto ja sähköjärjestelmä. Myös turvallisuushkiin varauduttiin aiempaa paremmin. Eduskunta pääsi palaamaan kunnostettuihin tiloihinsa syksyn 2017 istuntokaudelle. (Keskisuomalainen 2016.)

2.4.1 Alkuperäishuonekalujen osuus peruskorjauksessa

Peruskorjaus aloitettiin alkuperäishuonekalujen ja niiden replikoiden osalta jo vuonna 2009 inventoimalla ja kuvaamalla kalusteet. Inventoinnissa luotiin kalustetietokanta käyttäen apuna 1980-luvun peruskorjauksen yhteydessä laadittua kortistoa, joka puolestaan oli koottu 1930-luvun hankinta- ja suunnitteluasiakirjojen perusteella. Luodussa kalustetietokannassa on kustakin kalustetyypistä perustiedot, kalustetyypin kappalemäärä, materiaalitiedon sekä kalusteen sijaintihistoria. Valitettavasti tiedot eri aikojen kunnostuksista ovat puutteelliset. (Lindgren 2016a, 89)

Konservointityö aloitettiin määrittelemällä konservoinnin periaatteet ja tavoitteet ja näiden pohjalta laadittiin kalusteille konservointi- ja kunnostussuunnitelmat kalusteiden kuntokartoitusten yhteydessä. Liitteessä 1 on esitelty esimerkkinä kansanedustajan-tuolien numeroiden 1-32 kuntokartoitus ja alustava konservointisuunnitelma. Istuntosalista valikoitui liitteisiin vain pieni esimerkki, jotta liitteiden sivumäärä ei paisuisi. Liitteessä 2 on diplomaattihuoneen kuntokartoitus ja alustava konservointisuunnitelma. Liitteessä olevan lomakkeen lisäksi valituille urakoitsijoille laadittiin vielä tarkentavia konservointisuunnitelmia työohjeineen kalusteryhmä-, tai tarvittaessa, kalustekohtaisesti. Alkuperäiskalusteet ja niiden replikat käytiin yksitellen läpi ja kalusteet merkittiin uusilla yksilöivillä kalustetyyppi- ja numeromerkinnöillä, sillä edellinen 1980-luvulta peräisin oleva litterointijärjestelmä oli jäänyt pois käytöstä. Samalla luokiteltiin kalusteiden vauriot ja määriteltiin tarve erilaisille toimenpiteille. Osalle kalusteista riittivät kevyet konservointitoimenpiteet eli puhdistus ja tarvittaessa retusointi tai liitosten liimaaminen. Nämä tehtiin paikan päällä ennen varsinaista peruskorjauksen alkua. Ennen ulkopuolelle lähtevien kunnostusurakoiden alkua tehtiin pilottikunnostus valiokuntaneuvoksen työhuoneen kalustukselle, jotta päästiin testaamaan kunnostusohjeita ja konservoinnin mahdollisuuksia sekä riskitekijöitä. Kalusteet jaettiin kunnostuspaketteihin, mikä oli osin

haastavaa kalusteiden suuren lukumäärän vuoksi. Kunnostettavaksi lähetetyt kalusteet jouduttiin jakamaan tämän vuoksi pienempiin eriin. Ryhmittelyperusteena oli esimerkiksi laajat verhoilukokonaisuudet tai samantyyppistä pintakäsittelyä vaativat kalusteet. Kunnostuspaketteja laadittiin myös sen mukaan, vaaditaanko tekijäksi konservaattori, verhoilijamestari vai riittääkö esimerkiksi restauroija tai verhoilija. (Lindgren 2016a, 89-90.)

Niin verhoilukankaiden kuin muidenkin sisustustekstiilien osalta päätettiin viimeisimmässä peruskorjauksessa kunnioittaa tekstiilitaitelija Irma Kukkaisjärven suurtyötä; Eduskuntatalon 1980-luvun peruskorjauksen tekstiilisuunnitelmaa. Uusimmassa peruskorjauksessa vaihdetut tekstiilit ja niiden kuosit suunniteltiin ja teetettiin siis Irma Kukkaisjärven 1980-luvun suunnitelmien pohjalta. Ainoastaan värikirjoa supistettiin hieman. (Lindgren 2017a).

2.4.2 Huonekalukonservoinnin tavoitteet

Peruskorjauksen yhteydessä konservoitiin lähes kaikki Eduskuntatalon alkuperäiskalusteet etukäteen tehtyjen konservointisuunnitelmien mukaisesti. Konservointisuunnitelmien laatimisessa konsultoitiin myös konservaattoreita ja huonekalukonservoinnille laadittiin tavoitteet ennen kunnostusurakkaa alkuperäiskalusteille tehtyjen kuntokartoitusten pohjalta. Konservoinnin tavoitteiden määrittelyssä tärkeimpiä lähtökohtia on ollut kalusteiden säilymisen turvaaminen. Pitkántähtäimen säilymistä ajatellen otettiin huomioon niin alkuperäiset materiaalit kuin kalusteiden käytettävyys. Suunnitelmien ja työohjeiden laatimisessa tasapainoitiin näiden kahden näkökulman välillä - haluttiin välttää ylikorjaamista, mutta kyseessä ovat käyttöhuonekalut, joiden pitää kestää jatkuvaa käyttöä ja olla edustavan näköisiä. Kalustekonservoinnin perustana on siis ollut kalusteen luonteen ja ilmeen säilyttäminen, vaikka materiaaleja jouduttiin osittain vaihtamaan kokonaan uusiin, kuten monien uudelleen verhoiltavien kalusteiden kohdalla. Luonnollinen kuluminen, joka ei häirinnyt käyttöä tai kokonaisuutta, sai jäädä näkyviin. (Lindgren 2016a, 90.)

Näkyvät vauriot laitettiin kunnostuslistalla ensimmäiseksi: liitosvauriot, liimausten ja viulun kiinnityksen vauriot korjattiin ensimmäisinä. Kaikkea ei kuitenkaan uusittu, jos kunnostukselle ei tässä vaiheessa katsottu olevan tarvetta. Esimerkiksi hyväkuntoisia lakkapintoja ei uusittu, vaikka niissä saattoikin olla paksu ja moderni, alkuperäisestä poikkeava lakka. Kriteerinä pintakäsittelyn uusimiselle oli esimerkiksi vaurioitunut lak-

kapinta niin, että puupinta oli esillä. Tällöin tavoitteena oli huonekalun alkuperäisen ilmeen säilyttäminen alkuperäisiä pintakäsittelymateriaaleja käyttäen. Lakatut pinnat ovat olleet alun perin pääasiassa sellakka- ja nitroselluloosalakkapintoja ja näihin myös suurilta osin palattiin uusittavien pintojen osalta. Pintojen uusimisen yhteydessä myös pintojen värisävyjä tarkistettiin ja muutettiin tarvittaessa lähemmäs alkuperäistä. Edellisten kunnostusten yhteydessä kalusteita oli petsattu osin esimerkiksi liian punaiseksi tai liian tummaksi. (Liite 2.)

Kuva 7. Istuntosalin virkamiesaition pöydän pinnasta uusittiin lakka. Kuva ennen toimenpiteitä. Lakkapinta oli naarmuinen, ikääntynyt ja lisäksi pinnassa oli raitaisuutta, joka oli todennäköisesti edellisen kunnostuskerran jäljiltä jäänyttä vanhaa, ajan myötä väriä muuttanutta lakkaa.

Konservointisuunnitelmissa ja konservoinnin tavoitteiden laatimisessa kiinnitettiin huomiota pintakäsittelymateriaalien lisäksi muissakin toimenpiteissä käytettäviin materiaaleihin, kuten liimoihin, jotta myöhempi korjaaminen olisi edelleen vaivattomampaa tai sitä ei ainakaan vaikeutettaisi entisestään. Liimaa vaativissa toimenpiteissä painotettiin eläinliimojen käyttöä ja lakanpoistossa suositeltiin käytettävän liuottamista ja välttämään hiomista.

Pienet lakkavauriot, kuten pienet kolhut, ohjeistettiin konservointisuunnitelman mukaan retusoitavaksi. Pieneltä näyttävässä vauriossa oli kuitenkin huomioitava kalusteen käyttö. Esimerkiksi tuolin sarjan etureunassa oleva pieni säle saattaa rikkoa sukkahousun, joten pieneenkin vauriokohtaan saatettiin tehdä pieni paikka pelkän retusoinnin sijaan. (Liite 2.)

3 Esimerkkikalusto: Täysistuntosali

3.1 Historia

Täysistuntosali on kaiken kaikkiaan säilynyt alkuperäisessä asussaan yllättävän hyvin. Istuntosalin ollessa Eduskuntatalon tärkein tila, on sen kalusteet suunnitellut etuoikeutetusti pääarkkitehti J.S. Sirén. Kalusteet on valmistanut Emeleuksen puusepäntehtas vuonna 1930 Sirénin valvonnan alla. Eduskunnan toiminnan keskuksena olevan istuntosalin käyttöön ja kunnossapitoon on kiinnitetty erityisen paljon huomiota. Muutos- ja kunnostustöitä on tehty useampaan otteeseen vuosikymmenten aikana erityisesti pintoihin ja tekniikkaan liittyen. (Eduskunnan kanslia, kiinteistötoimisto 2007a; Bonsdorff, Winterhalter 2009, 155.)

Alkuperäinen, aikanaan moderni äänestyskone oli ollut eduskunnan käytössä jo Heimolan talossa ennen Arkadianmäelle siirtymistä. Äänestyslaitteen salissa näkyvät taulut olivat Sirénin suunnittelemat. Vuonna 1951 äänestyslaitteisto uusittiin ensimmäisen kerran, jolloin siitä tehtiin avoäänestysmallinen niin, että edustajien antamat äänet näkyivät viuhkamaisessa edustajien paikkakaaviossa valotaululla. Myös uudet valotaulut suunnitteli Sirén. Seuraavan kerran äänestyskone uusittiin vuonna 1973. 1980-luvun peruskorjauksessa seinätaulut ja painikkeet pysyivät samoina, mutta äänestyskoneen tekniikka uusittiin kokonaan. Näkyvimpiä muutostöitä salin ilmeeseen tehtiin vuonna 1992, kun edustajien pulpetteihin asennettiin ensimmäinen tietokonejärjestelmä, jolle jouduttiin tekemään upotukset pöytäpinnan etuosaan. (Bonsdorff, Winterhalter 2009, 162-163.)

Istuntosalin edellisiä suuria muutostöitä ennen viimeisintä peruskorjausta on ollut salin teknisen järjestelmän uudistustyö vuosina 2007-2008. Muutostöitä tehtiin muun muassa äänentoistoon, tallentamiseen, puheenvuorojen varaamiseen ja kirjaamiseen sekä itse äänestystekniikkaankin liittyen. Huonekalujen osalta tämä vaikutti esimerkiksi puhemiehen aition ilmeeseen siten, että puhemiehen pöydän jokaiseen kolmeen paikkaan tehtiin uuden näyttöjärjestelmän ylle oma jakarandaviilutettu, matala varjostin estämään kupolista tulevia heijastuksia. (Bonsdorff, Winterhalter 2009, 163.) Muuten täysistuntosalin kalusteita on kunnostettu ajan mittaan aina tarpeen mukaan Eduskun-

tatalon puusepän verstaalla. Suurempia töitä, kuten verhoilut, on teetetty ulkopuolisilla yritysillä.

Kalusteet ovat olleet samanlaisessa käytössä Eduskuntatalon valmistumisesta alkaen. Vaikka kalusteiden käyttö on jatkuvaa ja lähes jokapäiväistä, on kalusteiden säilymisen kannalta ollut varmasti etu, että ne ovat niin tärkeällä paikalla Eduskuntatalon sydämessä. Käyttäytyminen tv-kameroin varustellussa istuntosalissa on protokollan mukaista ja hillittyä, mikä on osaltansa suojannut kalusteita suuremmilta vaurioilta. Esimerkiksi syöminen ja juominen on istuntosalissa kielletty, mikä vähentää tahriintumisen riskiä. Myös tupakointi on istuntosalissa ollut kiellettyä, vaikka muualla talossa sai polttaa 1990-luvulle asti (Lindgren 2016c, Tuukkanen 2016b). Ensimmäisinä vuosikymmeninä istuntosalietiketti ei ilmeisestikään ollut niin tiukka kuin sittemmin, sillä vierailijoille esiteltiin salia myös permantotasolta käsin. Vuodelta 1957 olevassa kansliatoimikunnan pöytäkirjassa on todettu seuraavaa: ”ei ole istuntosalin arvon mukaista käyttää sitä suurenpuoleisten vierailijaryhmien läpikulkupaikkana, minkä vuoksi tällaista menettelyä olisi vältettävä”. (Bonsdorff, Winterhalter 2009, 159.)

Kalusteilla on istuntosalissa myös vakituiset käyttäjät neljän vuoden sykleissä, millä on osaltaan ollut vaikutusta niiden säilymiseen. Tällöin vältetään esimerkiksi ravintolakalusteita rasittavalta tiheältä käytöltä, jossa käyttäjät vaihtuvat päivän aikana useita kertoja. Kun kalusteella on sama käyttäjä pitkään, huomaa hän myös herkemmin muutokset ja ilmoittaa niistä eteenpäin, jos esimerkiksi jalka uhkaa pettää tuolista. Ravintolan tuolissa pelkän lounasajan istuva ei tule tällaista vauriota niin herkästi huomanneeksi ennen kuin jalka pettää alta.

3.2 Kohteen kuvaus

Opinnäytetyössä tarkastellaan täysistuntosalin kalusteista vain permannon ja aitioiden kalusteita eli lehterien kalusteet rajautuivat pois. Painotus tässä työssä kohdistuu irtotuoleihin sekä puhemies- virkamies- ja ministeriaitioiden pöytiin, sillä niiden konservoinnissa olin mukana. Näitä kalusteita olen siis ehtinyt tutkimaan eniten jo ennen opinnäytetyön ideointia, ja siksi niistä oli käytettävissä kattavammat dokumentaatiot kuin muista salin kalusteista.

Kuutiomaisen Eduskuntatalon keskustan täyttää täysistuntosali, jonka ympärille muut tilat jakautuvat. Istuntosaliin antaa luonnon valoa ikkunallinen lanterniini eli valoaukolli-

nen kupoli. Salin halkaisija on 25 metriä ja suurin korkeus 24 metriä. (Hakala-Zilliacus 2002, 165) Istuntosalin etuosaa hallitsee korkeimmalle tasolle nostettu puhemiehen aitiio. Sen kummallakin sivulla ovat puhujakorokkeet, joista vievät portaat salin tasolle. Kummankin puhujakorokkeen etuseinämässä on pienen konsolin päällä hopeoidusta messingistä valmistettu äänestysuurna (Hakala-Zilliacus 2002, 174). Puhemiehestä katsottuna viereinen aitiio oikealla on virkamiesaitio, ministeriaition sijoittuessa samalle tasolle vasemmalle seinustalle. Puhemiehen aition edessä on pikakirjoittajien koroke, jonka takaseinällä, muutamaa porrasaskelmaa alempana on aition sisälle vievä ovi. Oven päällä on viilutukseen upotettu, pelkistetty seinäkello. Salin permannolla pikakirjoittajien korokkeen edestä levittäytyvät kansanedustajien kiintopöydät irtotuoleineen kohti salin takareunaa.

Kuva 8. Istuntosalin virkamies-, puhemiehen sekä ministeriaitiot hallitsevat salin etualaa.

3.2.1 Aitioiden ja permannon pöydät

Ministeri- ja virkamiesaitioiden pöydissä on kummassakin yhdeksän istumapaikkaa ja jokaisen paikan kohdalla on ollut alun perin vetolaatikko. Puhemiehen aitiossa istumapaikkoja on kolme; puhemiehen kummallakin puolella on sihteerin paikka. Myös näillä paikoilla vetolaatikoita on ollut kolme. Aitioita on jouduttu ajan kuluessa hieman muokkaamaan tekniikka-apuvälineiden lisääntyessä ja kehittyessä. Virkamiesaitiossa yksi vetolaatikko on poistettu ja korvattu ulosvedettävällä tasolla. Lisäksi puhemiehen aition

oikean puoleisen sihteeripaikan laatikko on poistettu ja paikalla on enää etulevy. Ministeriäitiossa jokaisella paikalla on kannen takareunassa tekniikkaupotus, kun taas virkamiesaitiossa samantyyppisiä tekniikkapidikkeelle tehtyjä upotuskohtia on neljällä paikalla. Upotusten kohdalla olevia laatikoita on lyhennetty.

Sekä aitiot että kansanedustajien pöydät on viilutettu jakarandaviilulla. Aitioiden reunon ja kiertää musta kaarimeander-intarsiakuvio, joka on sijoitettu kahden profiloidun mustan koristelistan väliin. Kansanedustajan pöydissä intarsiakuvio puuttuu ja reunaa kiertää pelkkä tumma koristelistat. Lattianrajaa kiertää niin aitiossa kuin kansanedustajien pöydissäkin musta lakattu sokkeli. Istuntosalin kalusteiden koristelistat ovat vanhojen kalustekorttien mukaan eebenpuuta tai läpivärjättyä päärynäpuuta. (Eduskunnan kanslia, Intendentin arkisto a.) Viimeisimmän peruskorjauksen työselostedokumentissa (EK, Kt 2015) viitataan reunalistojen olevan ”tummaa puuta (pähkinä?)”. Listan ulkonäkö vaihtelee hieman eri puolilla salia. Joissain kohdin on hyvin rusehtavan sävyistä ja jopa vaaleahkoa, kun vieressä saattaa olla tummempaa, lähes mustaa listaa. Listan pätkiä onkin todennäköisesti vaihdettu sekä sävytetty uusiksi aiempien korjaustöiden yhteydessä. Myös ikääntyminen ja valon vaikutus vaikuttavat sävyyn. Pelkästään silmämääräisesti tarkastelemalla listan ikääntynyttä, osin sävytettyä ja lakattua puulajia ei pysty varmuudella määrittämään, eikä tarkemmalle määrittelykselle koettu olevan tarvetta.

Istuntosalin permannon ilmettä hallitseva eteläamerikkalainen puulaji, jakaranda (kauppanimiä myös palisanteri, ruusupuu, Brasilianruusupuu, rionpalisanteri) herätti aikanaan vastustusta lamasta kärsivässä Suomessa. Sirén perusteli ratkaisuaan jakarandan kestävyydellä ja kovuudella verrattuna kotimaiseen koivuun, joka hänen mukaansa oli liian pehmeää ja altis lohkeamaan etenkin vanerina. Jakaranda hän puolusti myös koristeellisuutensa vuoksi, mikä näkyi etenkin laajoilla pinnoilla puun suurijuovaisuutena. Voimakkaan punertava ja suurikuvioinen puulaji onkin näyttävä niin istuntosalin laajoissa pysty- kuin vaakapinnoissakin. (Hakala-Zilliacus 2006, 142). Kotimaisuutta voitiin korostaa myös tuomalla esiin pöytien ja korokkeiden runkomateriaali, joka oli männystä ja koivusta tehtyä rimalevyä (Hakala-Zilliacus 2002, 295).

Kansanedustajien kiinteät, eri pituiset pöydät on jaettu neljään etuosasta takaosaan levenevään sektoriin, joissa pöytärivejä on uloimmissa kahdeksan ja keskimmaisissa seitsemän. Yhteensä kansanedustajan pöytäyksiköitä on siis 30. Myös näissä pöydissä on vetolaatikko jokaisen istumapaikan kohdalla ja pöytiin on jouduttu tekemään tekniik-

kaupotuksia ajan mittaan. Näkyvimvät upotukset ovat pulpetin kannen takareunassa olevat mikrofon- ja äänestyslaitteistot.

Aitioiden ja kansanedustajien kiintopöytien lisäksi salissa on kolmea eri mallia olevaa irtopöytää. Pikakirjoittajilla on korokkeellaan yksi nelijalkainen pyöreä pöytä, jossa on jokaisen jalkaparin välissä 2 vetolaatikkoo; yhteensä 8 vetolaatikkoo, joissa messinkivetimet. Kannen keskellä on pöytään integroitu metallinen valaisin sekä myöhemmin lisättyjä tekniikkaupotuksia. Puhemiehen takana olevalla seinustalla on lisäksi yksi ääntenlaskupöytä. Tästä pienempää versiota on sivupöytänä ministeri- ja virkamiesaitioissa nykyään yhteensä 4 kappaletta käytössä. Alkuperäisesti näitä pöytiä on ollut 6 kappaletta. Kaikissa edellä mainituissa irtopöydissä toistuu jakarandaviilutus ja musta puulista, kuten salin muissa kalusteissa. (EK, Kt 2007a).

3.2.2 Irtotuolit

Niin kuin koko Eduskuntatalon kalusteissa myös istuntosalissa on havaittavissa hierarkisuutta, joka näkyy erityisesti arvoasemaa havainnollistavissa tuoleissa. Istuntosalin tuolien hierarkiassa korkeimmalla tasolla on muista selkeästi erottuva koristeellisempi puhemiehen tuoli. Jalat puhemiehen tuolissa noudattavat samaa kaavaa kuin salin muidenkin irtotuolien jalat. Kaikkien tuolien etujalat ovat pystysuunnassa suorat ja jalan muoto kaareutuu etureunasta taaksepäin neljäsosaympyrän verran muodostaen jalan takaosaan suoran kulman. Etujalan pohja lattiaa vasten muodostaa siis ympyrän neljäsosasektorin. Etujalat on viilutettu jakarandalla ja etureunoja kiertävät mustat profiloituneet listat, joihin on käytetty eebenpuuta tai läpivärjättyä päärynäpuuta (Eduskunnan kanslia, Intendentin arkisto a). Takajalat ovat täyspuuta ja kaareutuvat pystysuunnassa taaksepäin ja muodostavat lattiaa vasten suipon puolikaaren, jonka takaosa on suora.

Puhemiehen tuoli on korkeaselkäinen ja sen tummanvihreään nahkaan on painettu kultainen kaarimeander-ornamentti niin istuimeen kuin selkänojan etu- ja takapuolelle. (Hakala-Zilliacus 2002, 171.) Puhemiehen nahan kultauskuvio on ainut poikkeus tuolien verhoilujen värityksessä, muuten salin kaikissa tuoleissa toistuu sama tummansinivihreä nahkaverhoilu. Lisäksi puhemiehen tuolin koristeellisen kaarevat käsinojat ovat täyttä puuta, kun salin muiden tuolien käsinojat ovat nahalla verhoiltua metallia. Kruununa puhemiehen tuolissa ja sen kaksoiskappaleessa, presidentin tuolissa, on selkänojan kummassakin yläkulmassa akroterion-tyyppiset veistetyt koristeet.

Puhemiehen tuolista seuraavana hierarkia-asteikolla tulevat ministeri- ja virkamiesaition tuolit, jotka nekin ovat korkeaselkäiset, mutta hieman matalammat kuin puhemiehen tuoli. Näitä tuoleja on 32 alkuperäistä ja 12 replikaa, joista kaikki eivät ole kerralla käytössä ministerien määrän vaihdellessa. Ministeri- ja virkamiestuolit ovat verhoilun väritykseltään samat kuin salin muutkin tuolit. Seuraavalla tasolla on kansanedustajan tuoli, joita on tehty 200 alkuperäistä ja 10 replikaa. Kansanedustajan tuoli on muuten samantyyppinen kuin ministeri- ja virkamiestuoli, mutta sen selkänoja on noin 10 senttimetriä matalampi. Kansanedustajan tuolista seuraavana on pikakirjoittajien tuoli, joita on yhteensä 10 kappaletta. Se on käsinojaton versio kansanedustajan tuolista pienillä mittasuhteidenmuutoksilla; hieman kapeampi ja korkeampi kuin käsinojallinen versio. Pikkutuolit ovat pikakirjoittajien korokkeella pyöreän pöydän ääressä, mutta nykyään ne eivät ole aktiivisessa käytössä, sillä muutamat pikakirjoittajat istuvat moderneilla työtuoleilla. Lisäksi näitä pikkutuoleja on ääntenlaskupöydän sekä aitioiden pikkupöytien vieressä.

Kuva 9. Vasemmalla: Istuntosalin pikakirjoittajien tuolin, keskellä: kansanedustajan tuoli ja oikealla puhemiehen tuoli. Kuvat: Eduskunnan kiinteistötoimisto.

Istuntosalin nykyiset nahkaverhoilut eivät ole alkuperäisiä ja viimeisimmästä suuremmasta verhoiluerästä ei ole tietoa. Alkuperäinen nahka on ollut kotimaista, Friittalan Nahkatehdas Oy:n valmistamaa, lehmän ja sonnin nahkaa. (Lindgren 2017c; Hakala-Zilliacus 2002, 295). Nykyisissä nahkaverhoiluissa on nähtävissä nahan luonnollisia tunnusmerkkejä, kuten arpia ja ryppyjä, etenkin takaselkien verhoiluissa. Myös karvattuppien reiät näkyvät, mikä on tyypillistä pintanahalle eli nahka on päällimmäisin kerros

raakavuodasta. Suurin osa istuntosalin tuolien verhoilunahoista on todennäköisesti läpivärjättyä nahkaa, jossa on semi-viimeistelykäsittely. (Borg 2017). Osaa tuolien nahkaverhoiluista on ilmeisesti myös värjätty tai viimeistelty uudelleen verhoilun ollessa paikallaan, sillä monessa tuolista löytyi puhdistuessa vihreää (sama sävy kuin verhoiluissa) roiskemaista väriä jalkojen yläosissa. Todennäköisesti ainakin osa tuoleista on verhoiltu sitä mukaa, kun verhoiluun on tullut suurempia vaurioita. Joukossa on todennäköisesti siis ainakin muutamaa eri verhoilukertaa olevia tuoleja, koska osassa kansanedustajien sekä pikakirjoittajien tuoleja on silmin havaittavaa vaurioitunutta ja todennäköisesti huonolaatuisempaa nahkaverhoilua. Nämä erottuvat muista sillä, että pintavärjäys tai suojauskäsittely on alkanut kulua pois tai muuten vaurioitunut ja läheltä tarkasteluna on havaittavissa vihreän alta kuultavaa vaaleaa pohjaväriä etenkin kulmissa.

3.2.3 Lakkapinnat

Istuntosalin lakkapintojen uusimisesta ei ole säilynyt tarkkaa dokumentaatiota, ja lakkapintojen laatu ja restaurointihistoria olivat epäselviä ennen viimeisintä peruskorjausta. Myöskään hankintasopimuksia rakennuspiirustuksineen ei ole löytynyt (EK, la a). Rakennushistoriaselvityksessä (2009, 137) todetaan, että ”istuntosalia lukuun ottamatta kaikkien kalusteiden lakka vaihdettiin (1980-luvun) peruskorjauksen yhteydessä perinteisistä selluloosa- tai spriilakoista paremmin kosteutta kestäväään kaksikomponenttilakkaan--”. Lisäksi rakennushistoriaselvityksen viitteissä (2009, 170) todetaan seuraavasti: ”Istuntosalin lakkapinnasta ei ole varmuutta. Pauli Lahden aikana 1990-luvulla istuntosalin kalusteet on tiettävästi lakattu kertaalleen ulkopuolisen urakoitsijan toimesta (mahd. Jorma Pulla)”.

Salin lakkapintoja tarkasteltiin ennen peruskorjauksen yhteydessä tehtyjä konservointitoimenpiteitä ultraviolettivalolla, jonka avulla voidaan nähdä eri lakkatyyppejen fluoresenssi eri sävyisenä ja näin erotella muutamia eri lakkatyyppejä toisistaan. Tässä vaiheessa silmämääräinen ja ultraviolettitarkastelu todettiin riittäviksi menetelmiksi lakkapintojen tutkimiseen. Tarkastelussa lähes kaikissa istuntosalin lakatuissa pinnoissa näkyi joissain kohdin oranssia fluoresenssia, joka viittaa sellakkaan. Oranssi fluoresenssi ei kuitenkaan ollut hallitseva kaikilla pinnoilla, vaan joissain kohdin siitä oli vain pieniä viitteitä eli päälle oli lakattu jollain modernimmalla lakalla. Toinen lakkatyyppin tunnistusta helpottava silmin havaittava viite tiettyyn lakkaan oli nitroselluloosalakalle tyypillinen krakelointikuvio, joka näkyi monen paksun ja modernin lakkapinnan alla.

Salista löytyi siis varsin moninaisia lakkatyyppejä, joista pystyttiin tunnistamaan ainakin sellakka, nitroselluloosalakka sekä yleisesti yhtenä ryhmänä moderneja lakkoja, jotka erosivat edellisistä silminnähtävästi paksumpina kerroksina. Voidaankin todeta, että salin pintoja on todennäköisesti lakattu ja uusittu vaihteittain eri aikoihin eri lakkatyypeillä.

Virkamies- ja ministeriaition pöytien kansissa oli ennen viimeisimpiä konservointitoimenpiteitä nähtävissä hieman oranssia fluoresenssia, mutta hallitsevimmat kerrokset näillä pinnoilla fluoresoivat vihertävänä sekä kellertävänä. Päälimmäisen lakkakerroksen alla oli silminnähtävissä nitroselluloosalakalle hyvin tyypillinen krakelointikuvio. On siis todennäköistä, että alkuperäinen lakkapinta on näissä ollut sellakka tai sellakka + nitroselluloosalakka, jossa sellakka on ollut vain ohuena eristyskerroksena. Pinta on kuitenkin jossain vaiheessa lakattu nitroselluloosalakalla, jonka päällä on vielä myöhempi kerros modernia lakkaa. Kaikkien aitioiden vetolaatikoiden pinnat fluoresoivat oranssina, joten niissä on nykyisinkin fluoresenssin ja silmämääräisen tarkastelun perusteella sellakka. (EK, Kt 2016b.)

Puhemiehen pöydän kannessa on silmin nähtävästi paksumpi ja parempikuntoisempi lakka kuin sivuaitioiden kansissa ja pystypinnoissa. Siinä ei myöskään ole nähtävissä selkeää krakelointia lakkapinnan alla, kuten sivuaitioiden kansissa. Puhemiehen pöydän kannen lakka fluoresoi UV-valossa vaalean vihreänä, mikä viittaisi johonkin moderniin lakkaan. (EK, Kt 2016b.) Tämän pöydän kannen lakka on siis todennäköisesti uusittu eri menetelmällä tai eri aikaan kuin virkamies- ja ministeriaitioiden kannet.

Kaikkien puhemiehen korokkeen aitioiden salinpuoleisissa sekä sivujen pystypinnoissa on oranssin lisäksi havaittavissa vaalean vihertävää fluoresenssia. Päälimmäinen lakkakerros ei liennut asetoniin eikä etanoliin liukoisuustestissä, joten todennäköisesti sekin on jokin moderni lakka. Pystypinnat on lakattu suhteellisen ohuesti, mutta lakkausjälki on sivuvalossa tarkasteltuna epätasaista. Etenkin aitioiden päätyseinien pystypinnoilla on silmin nähtävissä telan jälkiä sekä kiiltoeroja. Lisäksi näillä pinnoilla on havaittavissa appelsiininkuorimaista pintaa sekä muutamia lakan valumajälkiä. (EK, Kt 2016b.)

Myös tuoleissa näkyi viitteitä sekä sellakkaan että nitroselluloosalakkaan. Suurimmas-
sa osassa niin kansanedustajien kuin ministerienkin tuoleista oli näkyvissä osittain oranssia fluoresenssia, kun niitä tarkasteltiin ennen peruskorjauksen yhteydessä tehtyjä toimenpiteitä. Osassa tuoleista näkyi tumman vihreää fluoresenssia sekä nitrosellu-

loosalakalle tyypillistä krakelyyriä. Krakelyyriin päälle oli vedetty ohut kerros uutta lakkaa, joka alkoholiin liukenevaisuuden perusteella on sellakkaa. Tuoleissa on siis todennäköisesti ollut sekä nitroselluloosalakkaa että sellakkaa. Sekä puhemiehen tuolissa että toisinnossaan oli käsinojissa oranssin fluoresenssin lisäksi myös selkeä tumman vihreä fluoresenssi viittaamassa nitroselluloosalakkaan ja käsinojissa oli nähtävissä päällimmäisen lakkakerroksen kuoriutumista.

Pintojen alkuperäinen pintakäsittely on siis todennäköisesti ollut sellakka tai nitroselluloosalakka. Näitä kahta on voitu myös käyttää yhdessä niin, että sellakkaa on käytetty nitroselluloosalakan alla eristyskerroksena. Sekä valmistusajankohdan että uv-fluoresenssin perusteella voidaan päätyä kumpaankin vaihtoehtoon. Viimeiseksi mainittua yhdistelmävaihtoehtoa suositellaan esimerkiksi Tikkurilan Dicconitroselluloosalakan käyttöohjeessa vuodelta 1930, jossa sellakkapulitua suositellaan eristyskerrokseksi ennen varsinaista selluloosalakkakerrosta (Tikkurila 1930). Selluloosapohjaisia lakkoja on tiettävästi ollut käytössä alkuperäisesti Eduskuntatalon muissa lakattavissa kohteissa, kuten metallien suojauksissa, joihin käytettiin shaponilakkaa¹ (EA, Ktpk). Ennen nitroselluloosalakkaa kalustelakkoina käytettiin pääasiassa luonnonhartsilakkoja ja erityisesti sellakkaa, joka oli yleisin. Nitroselluloosalakka on tullut Suomen markkinoille 1920-luvulla ja esimerkiksi Kiilto Oy:n lakkojen pääraaka-aine siitä tuli vuonna 1926 (Kiilto Oy 1999). Nitroselluloosalakan yleistymistä vauhditti sen hyvät kuivumis- ja levitysominaisuudet.

3.3 Tyypivauriot

Tässä luvussa on kuvailtu tyypillisimpiä vaurioita kalusteiden tilanteesta ennen viimeimmän peruskorjauksen yhteydessä tehtyjä restaurointi- ja konservointitoimenpiteitä. Kalusteita havainnoitiin ennen kunnostustoimenpiteitä paikan päällä istuntosalissa sekä kunnostuksen yhteydessä työmaalla (kiintokalusteet) ja verstaolosuhteissa (tuolit). Tyypivauriot ovat luonteeltaan kalusteen käytöstä, muista ympäristötekijöistä tai aiemmista korjauksista aiheutuneita tyypillisimpiä vaurioita, joiden ennaltaehkäisyyn tämä opinnäytetyö pyrkii kiinnittämään huomiota, jotta nämä vauriot saataisiin minimoitua.

---

¹ Shaponilakka on todennäköisesti ollut selluloosapohjainen metallien suojaamiseen käytetty lakkatyyppi, jota esimerkiksi Tikkurila on valmistanut viimeksi Dicco Metallilakka –nimellä (valmistus lopetettu vuonna 2012).

3.3.1 Aitioiden ja permannon pöydät

Aitioissa lakkapinta oli ennen peruskorjauksen yhteydessä tehtyjä restaurointi- ja konservointitoimenniteitä päällisin puolin hyväkuntoisen näköinen. Käytöstä aiheutuneita kolhuja ja naarmuja oli lähes kaikissa pinnoissa jonkin verran; ne näkyivät erityisesti lähietäisyydeltä tarkasteltaessa. Eniten kolhaisuutta oli puhujakorokkeiden etureunoissa, johon puhuja helposti nojautuu tai koskettaa käsillään korokkeella seistessään.

Kuva 10. Puhujakorokkeen etureuna oli kulunut naarmuiseksi.

Etareunat olivat kummassakin korokkeessa naarmuiset ja lakkapinta oli kulunut osin kokonaan puhki. Myös puhujakorokkeiden sivuseinissä kiinteästi olevien vesilasipidikkeiden lakkapinta oli hyvin kulunut ja kolhuinen, mikä lienee myös käytöstä aiheutunutta. Puhujakorokkeiden pöytäpinnassa oli muutamia viulun puutoksia ja irtonaista viilua, kun aitioiden pöytäpinnoissa niitä ei juurikaan ollut paria yksittäistä viiluvauriota lukuun ottamatta. Aitioissa oli osittain hyvinkin paksu kerros modernia lakkaa (esimerkiksi pöytätason kohoava etareuna) ja näissä kohdin kolhut olivat näkyvämpiä kuin pinnoissa, joissa lakan paksuus on pidetty maltillisempana, kuten vetolaatikoiden etareunoissa. (EK, Kt 2016b.)

Myös kansanedustajien pöydät olivat päällisin puolin ikäänsä nähden hyvässä kunnossa. Niiden lukumäärän takia vaihtelevuutta kunnossa oli havaittavissa. Näissä oli käytöstä aiheutuneita pintanaarmuja lakkapinnassa kuten aitioiden lakkapinnoissakin. Kansanedustajien pöydissä oli enemmän viiluvaurioita, kuten viulun halkeamia, sekä lohjenneita, irronneita ja puuttuvia viilunpalasia kuin aitioiden pöydissä. Osa sokkelien

kulmista oli kolhiintunut tai haljennut. Sokkelin rajauslistoja puuttui paikoin tai oli irrallaan. Pöydän kannen reunalistoissa oli pieniä lohkeamia, erityisesti vetolaatikoiden yhteydessä. Pöydänkansien kulmapalat sekä laatikoiden välipalat olivat paikoin irti tai heiluivat. Joissain kansissa oli yksittäisiä vesijälkiä. (EK, Kt 2015.)

Kuva 11. Virkamiesaition kansi ennen toimenpiteitä ja oikealla uudelleen lakattuna. Raitaisuus hävisi ja viilun sävy syventyi.

Niin kansanedustajien kuin aitioidenkin kiintopöydissä näkyvimpiä vaurioita olivat kansiosien pitkittäiset raidat. Raitaisuus on todennäköisesti johtunut aikaisempien kunnostuskertojen hiontajäljistä. Vanhaa lakkaa on jäänyt aiempien kunnostuskertojen jäljiltä osittain pintaan ja se on ajan myötä tummunut ja lisäksi hionta on vienyt osaa viilupinnasta, mikä myös aiheuttaa värieroja. Lisäksi lakkapinnassa oli näkyvissä epäkeskohiomakoneen pieniä nauhamaisia rengasjälkiä. Myös pikakirjoittajien korokkeen takaseinustalla oleva ovi oli näkyvästi naarmuinen. (EK, Kt 2016b.)

Myös irrallisten pikkupöytien tyyppivaurioita olivat samankaltaisia kuin edellä mainitut; yleisimpänä vauriotyyppinä näissä oli käytöstä aiheutuneet kolhut. Lisäksi ääntenlaskupöydässä oli aikaisempien kunnostuskertojen jäljiltä ajan mittaan tapahtunutta värimuutosta sarjassa. Muutamassa irtopöytien jaloista oli lohkeamia eebenpuu-listoissa.

3.3.2 Irtotuolit

Tuoleissa tyypillisimpiä vaurioita olivat ennen konservointitoimenniteitä jalkojen pienten lakkapinnan kolhujen lisäksi käytöstä aiheutuneet potkujäljet sekä pienet lohkeamat etenkin jalkojen mustassa koristelistassa.

Lisäksi tuolien liitokset olivat löystyneet ja etenkin jalkojen liitokset heiluivat. Varsinkin takajalkojen tappiliitoksia on korjailtu paljon lisäämällä tappeja vinosti sivusta käyttäen runsaasti synteettistä liimaa. Kova, synteettinen ja huonosti liukeneva liima ja lisätapitukset ovat tehneet liitoksesta vaikeasti tai jopa mahdottoman purettavan. Tästä johtuen onkin jouduttu toteamaan, että suuri osa istuntosalin irtotuoleista on liitoksiensa puolesta niin sanotulla viimeisellä kierroksella. Seuraavan suuremman korjauskierroksen yhteydessä osa jalkojen liitoksista saatetaan joutua tekemään kokonaan uudelleen, jos ne ovat siinä pisteessä, että liitosta ei saa tukevaksi enää liimaa injektoimalla ja liitoksen purkaminen on vanhojen korjauksien takia lähes mahdotonta.

Verhoilun tyyppivaurioita olivat naarmut ja kulumat nahassa. Erityisesti käsinojan kaarteessa, joka osuu pöydän reunaan, oli kulumaa. Koska syvemmät naarmut ovat vahingoittaneet pintakerroksia, näkyvät ne vaaleampina tumman vihreässä nahassa. Lisäksi todella monessa kansanedustajan sekä virkamies-/ministerituolissa oli ennen konservointitoimenpiteitä runsaasti tummanvihreitä maaliroiskeita takajalkojen yläosissa. Nostettakoon tämä huolimattomuudesta johtuva vauriotyyppi esiin tässä kappaleessa, vaikka sitä ei tyyppivaurioksi suoranaisesti lasketakaan. Roiskeet olivat todennäköisesti tulleet jonkinlaisesta nahan käsittelystä tai värjäyksestä verhoilun ollessa jo tuolissa, sillä väri oli saman sävyistä kuin verhoilu.

3.4 Tehdyt toimenpiteet 2015–2017

Tässä luvussa esitellään lyhyesti täysistuntosalin permannon kalusteille viimeisimmän peruskorjauksen yhteydessä tehdyt konservointi- ja restaurointitoimenpiteet pääpiirteittäin. Liitteessä 3 on esimerkkinä esitelty osa kansanedustajien tuolien konservointiraportista. Istuntosalin kalusteiden suuren määrän vuoksi opinnäytetyöhön otettiin esimerkiksi vain osa kansanedustajan tuolin raportista, jotta liitteiden sivumäärä pysyisi maltillisena.

Irtokalusteet eli permannon sekä puhemies-, virkamies- ja ministeriaitioiden kaikki tuolit konservoitiin suhteellisen kevyin toimenpitein ennen varsinaista peruskorjausurakan alkamista. Tuoleille tehtiin pintapuhdistus mikrokuituliinalla ja tarvittaessa ensin pehmeän harjan kanssa imuroimalla. Jaloista puhdistettiin potkujäljet ja suuresta osasta myös vihreitä maaliroiskeita kevyesti etanolilla pyyhkimällä. Lopuksi lakkapintaan lisättiin tarvittaessa kevyesti sellakkaa. Jalkojen liitokset käytiin läpi ja heiluvat liitokset liimattiin kiinni injektoimalla liitokseen kalaliimaa. Jos jaloissa oli suuria lohkeamia, niihin tehtiin puupaikka, joka sävytettiin ja lakattiin kohtaan sopivaksi. Pienempien lohkeamien reunoja pyöristettiin tarvittaessa hiomalla ja kohtiin lisättiin sellakkaa. Myös pienet kolhut lakkapinnassa retusoiattiin sellakalla. Käsinojen kiinnitykset tarkistettiin ja pultit kiristettiin tarvittaessa. Muutamien tuolien käsinojat olivat kaarteesta puhki kuluneet, joten ne verhoiltiin uudelleen varastossa edellisen verhoilukerran jäljiltä säilytetyllä nahalla. Nahkaverhoilu käytiin kuivapuhdistuksen jälkeen läpi satulasaippualla ja mahdolliset näkyvät naarmut nahassa retusoiattiin nahkavärein.

Istuntosalin kansanedustajien kiintopöytien pintakäsittely uusittiin osittain. Kansien lakkapinnat uusittiin sellakalla ja pystysuuntaiset etu- ja päätypinnat sekä vetolaatikoiden etusarjat välikappaleinen puhdistettiin ja kolhut retusoiattiin. Lisäksi irronneet viilut kiinnitettiin ja viilun puutoskohtiin tehtiin täydennykset viilusta. Myös irtonaiset pöydänkansien kulmapalat, laatikoiden välipalat ja muut irtonaiset tai heiluvat osat, kuten irtonaiset listat, kiinnitettiin uudelleen ja puuttuvat osat täydennettiin paikkapaloilla.

Puhemies- virkamies- ja ministeriaitioiden konservointi toteutettiin samoilla periaatteilla kuin kansanedustajien pöydissä. Ainoastaan puhemiehen pöydän kantta ei pintakäsittely uudelleen, sillä sen pinta oli paremmassa kunnossa kuin virkamies- ja ministeriaitioiden kannet. Kuten aiemmin todettiin, se on todennäköisesti uusittu edellisen kerran myöhemmin kuin aition muut kansipinnat.

4 Esimerkkikalusto: Diplomaattihuone

4.1 Historia

Diplomaattihuone sijaitsee Eduskuntatalon kolmannessa kerroksessa ja on itse asiassa lämpiö, joka sijaitsee täysistuntosalin diplomaattiaition edessä, käytävän toisella puolel-

la. Huone varattiin alun perin diplomaateille odotus- ja tapaamistilaksi. Kalusteet on suunnitellut Eduskuntatalon rakennusvaiheen kalustepiirtäjistä nuorin, tuolloin 29-vuotias Birger Hahl ja ne on valmistanut Puuseppäkouluyhdistys (Puuteollisuuden ammattikoulu) vuonna 1930. (Hakala-Ziliacus 2002, 457). Kalusteet ovat olleet käytössä samassa tilassa koko niiden käyttöajan.

1980-luvun peruskorjauksen suunnitellut arkkitehtitoimisto Pitkänen-Laiho-Raunio on laatinut myös ohjeistuksen silloiselle kalustekunnostukselle ja vuoden 1982 sisustushankinta -dokumentin mukaan (Eduskunnan kanslia, Kiinteistötoimisto 1982) diplomaattihuoneen kaluston verhoilut on ohjeistettu puhdistettavaksi sekä korjattavaksi Museoliiton ohjeiden mukaisesti liiton edustajan valvonnassa. Vanhan kalustetietokantakortin (EK, la b) mukaan verhoilut on tuolloin ”kuivapesty sekä taideparsinnalla korjattu.” Verhoilun kunnosti tuolloin Laari & Mattson Oy ja 1 kappale pikkutuolien istuimista on kunnostettu Suomen museoliiton laboratoriossa. Lisäksi toinen sohvista on myös kunnostettu osittain vuonna 2012, kun joustimia tukevat vyöt sohvan pohjassa pettivät. (EK, Kt 2007b.)

Diplomaattihuoneen kalusteiden puuosat kunnosti vuonna 1982 Puuseppäliike P. & A. Nikkinen. (EK, Kt 2007c.) 1980-luvun kalustekunnostukseen liittyvässä sisustushankintaselostuksessa puuosien kunnostuksessa on ohjeistettu toimittavan pöytätasojen osalta seuraavasti: ”esikäsittelyt, siklaus puupuhtaaksi, puu-, ym. korjaukset, väritys tai värityksen korjaus tasaiseksi, lakkaus väh. 5 kertaa välisiklauksin selluloosalakalla, siklaus, pulituuri”. Muut korjausta vaativat puupinnat on ohjeistettu tehtäväksi muuten samoin kuin edellä, mutta lakkaus vain 4 kertaa selluloosalakalla. Lisäksi pinnoista, jotka ovat muuten hyvässä kunnossa lukuun ottamatta kevyitä pintanaarmuja, on ohjeistettu korjaamaan lakkauskorjauksin eli pintanaarmujen täyttö sellakalla tai selluloosalakalla. (EK, Kt 1982).

Diplomaattihuoneen käyttöaste on ollut melko vähäistä. Diplomaattikunta on käytännössä käyttänyt huonetta läpikulkutilana istuntosalin diplomaattilehterille siirryttäessä valtiopäivien avajaisissa sekä presidentin virkaanastujaisissa. Lisäksi huoneessa on järjestetty nykyaikana yksittäisiä diplomaattien ja heidän vieraidensa tapaamisia, joista monet ovat olleet laadultaan kahittelutilaisuuksia. Näitä tapaamisia on koko ajan vähennetty diplomaattihuoneessa ja järjestetty muissa tiloissa, jotta kalusteiden käyttö pysyisi vähäisenä. Kun aloitin opinnäytetyön kirjoittamisen syksyllä 2016, intendentti Liisa Lindgrenin toive oli, että ”diplomaattihuone rauhoitettaisiin käytöltä jatkossa, jotta

kalusteet eivät olisi rasituksessa”. (Lindgren 2016b.) Näin alkuperäiset kankaat saataisiin suojeltua mahdollisimman hyvin. Nämä vähäiset diplomaattihuoneessa järjestetyt tilaisuudet siirrettäisiin tulevaisuudessa harmaaseen naistenhuoneeseen. (Lindgren 2016c.) Huoneen käyttöä rajoitetaan siis entisestään ja peruskorjauksen valmistuttua syksyllä 2017 kiinnitettiin kaikkiin huoneen istuttaviin kalusteisiin istumisen estävä, verhoilukankaan väreihin sopiva nyöri, joka ei heti osu silmään, mutta estää selkeästi istumisen tuolille. Nyörien lisäksi muutoksia kaluston ilmeeseen toi peilin jättäminen pois huoneen seinältä. Koska huoneen käyttöä rajoitettiin, katsottiin myös pelaamisen olevan tarpeetonta, joten se jätettiin pois. (Tuukkanen 2017.)

Kuva 12. Diplomaattihuoneen kaluston toinen sohvaryhmä kuvattuna syksyllä 2017.

Viimeisimmän peruskorjauksen yhteydessä kalustoa ei siis konservoitu, sillä sen ei koettu olevan akuutin konservointitoimenpiteiden tarpeessa toisin kuin monet muut alkuperäiskalusteet, joita tarvitaan käytössä. Kalustolle laadittiin kuitenkin konservointisuunnitelma kalusteurakan suunnitteluvaiheessa, kuten muillekin alkuperäishuonekaluille. Konservoinnin toteutus jäi peruskorjauksen jälkeisenä aikana toteutettavaksi. Kalusto vietiin peruskorjauksen ajaksi varastoon, jossa se oli asianmukaisesti suojattu.

4.2 Kohteen kuvaus

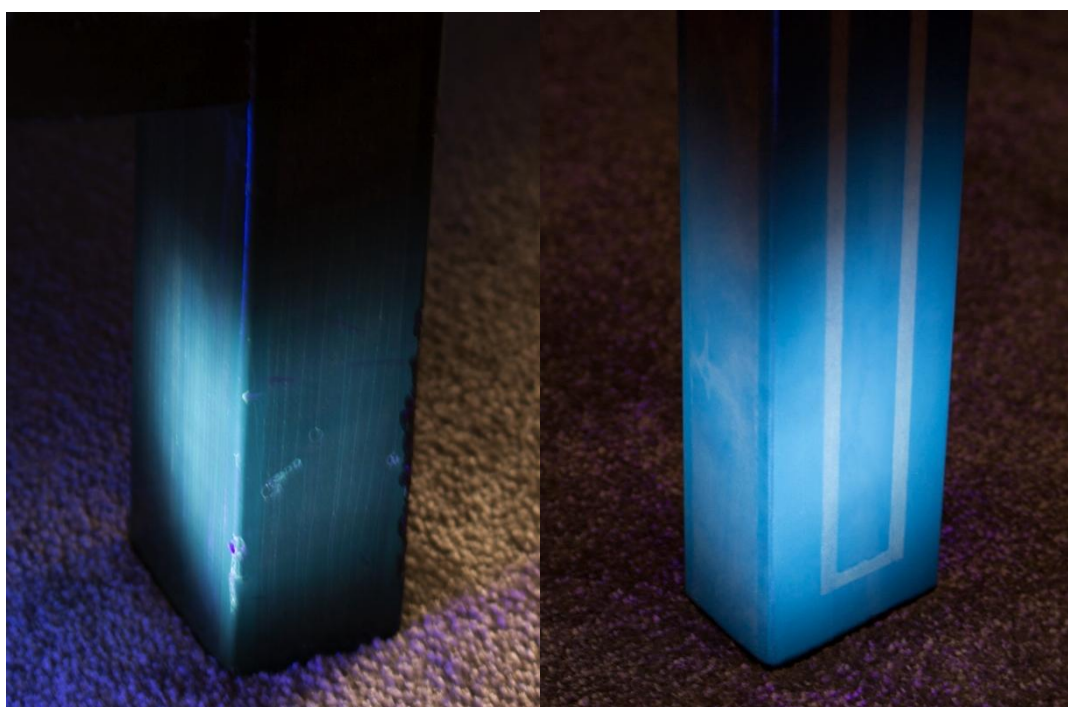
Diplomaattihuoneen kalustukseen kuuluu yksi sirorakenteinen kirjoituspöytä, kuusi nojatuolia, neljä pikkutuolia, yksi peili, kaksi sohvia ja kaksi sohvapöytää. Kalusto on ryhmitelty kahdeksi sohvaryhmäksi, joissa kummassakin on sohvapöytä, kolme nojatuolia ja sohva. Pikkutuolit on sijoitettu huoneen seinustoille sekä kirjoituspöydän ääressä. Sekä sohvat että tuolit on verhoiltu kauttaaltaan ja niiden selkänojat kaareutuvat yhtenäisesti käsinojiksi. Verhoilu on kaikissa perinteinen; pikkutuoleissa kova pehmustus ja sohvissa sekä nojatuoleissa on joustinpohja. (EK, Kt 1982). Diplomaattihuoneen kalusteilla ei ole jalkojen alla minkäänlaisia tassuja, koska niillä ei ole liikuttelutarvetta.

Diplomaattihuoneen seinien värit on turkoosin sinertävä kullatuilla nurkilla ja kattolistalla. Myös ikkunaverhoissa toistui alun perin kultasävy. Lattialla oli alun perin Aaltosen mattokutomossa käsin kudottu suurikokoinen (n. 6 x 7 m) karvalankamatto. Tämä Greta Skogsterin suunnittelema matto oli keskeltä vaaleasävyinen ja päädyistä geometrisesti kuvioitu. Alkuperäisen karvalankamaton jälkeen huoneen lattiaa on peittänyt muutama eri matto: Oili Mäen 1960-luvulla suunnittelema ja sekä viimeisimpänä ennen uusinta peruskorjausta Irma Kukkaisjärven roosan sävyinen malli (Hakala-Zilliacus 2002, 458, Tuukkanen 2016b). Nyt uusittu kokolattiamatto on kokonaan hohtavan harmaa mukaillen alkuperäisen maton vaaleaa sävy maailmaa.

Kaluston kaikkien huonekalujen puuosissa on käytetty tummaksi petsattua loimukoivua sekä läpivärjättyä päärynäpuuta ja vaahteraa upotuslistoissa. Kalusteiden kaikki näkyvät puu- ja viilupinnat ovat lakattuja. Sovhapöydän kannessa loimukoivuviilutus on jaettu kahdeksaan sektoriin ja keskellä on musta tähtikuvio. Kaluston juhlava verhoilukangas on Oy Pirtti Ab:n valmistama ja todennäköisesti ainoa alkuperäisenä säilynyt verhoilukangas koko talossa. Kankaan suunnittelija ei ole tiedossa. Kankaan kultaa, punertavaa ja oranssia hohtavassa kuosissa toistuu meanderkuvio. (EK, Kt 2007b, 2007c; Hakala-Zilliacus 2006, 143; 2002, 458; Lindgren 2011, 11.)

Kalusteissa on nähtävissä kahta erilaista lakkapintaa; pöydissä ja peilissä on selvästi paksumpi ja paremmassa kunnossa oleva lakkapinta kuin sohvissa ja tuoleissa. Myös fluoresenssi on ensiksi mainituissa tasainen vaalea vihreä, kun sohvissa ja tuoleissa fluoresenssi on epätasaisempi ja tummemman vihreä. Tumman vihreä fluoresenssi viittaa nitroselluloosalakan fluoresenssiin. Lisäksi sohvien ja tuolien lakkapinnassa näkyy nitroselluloosalakalle tyypillistä krakelointia sekä vanhoja retusointeja ja muita epä-

tasaisuuksia, jotka korostuvat uv-valossa tarkasteltuna. Krakelyyrikuvio vaikuttaa silmämääräisesti olevan nykyisen lakkakerroksen alla eli lakkapintaa on mahdollisesti uusittu vanhan päälle. Sohvien ja tuolien lakkapinnat on siis todennäköisesti kunnostettu viimeksi vuonna 1982, sisustushankintaohjeen mukaisesti täydentämällä naarmuisen, vanhan pinnan päälle. Pöytien ja peilin lakkapinnat on todennäköisesti uusittu samaan aikaan tai myöhemmin vetämällä koko vanha lakkapinta pois kuten sisustushankintaohjeessa pöytätaasoista ohjeistettiin. (EK, Kt 1982.) Niiden fluoresenssi ei suoraan täsmää nitroselluloosalakan fluoresenssiin, vaan viittaa enemmänkin johonkin moderniin lakkaan, mutta varmuutta niiden lakkatyypistä ei voi pelkän fluoresenssin perusteella sanoa.

Kuva 13. Diplomaattihuoneen nojatuolin ja sohvapöydän jalka uv-valossa kuvattuna.

4.3 Tyypivauriot

Kalusteissa on pääasiassa pieniä käytöstä aiheutuneita potkujälkiä, kolhuja ja kulumaa. Esimerkiksi kalusteiden jalkojen ulkosyrjistä lakka on kulunut osittain pois. Pikkutuolessa selkälaudan alaosissa on halkeamia, jotka ovat tulleet ajan mittaan käytössä ja johtuvat osin jalkojen ja selkälaudan taaksepäin kaartuvasta rakenteesta. Lisäksi kalusteita on osittain ylikorjattu, mistä on aiheutunut välillisesti vaurioita. Suurimpana ongel-

mana on paksuksi tehdyt lakkapinnat, jolloin pienetkin kolhut näkyvät korostuneemmin kuin maltillisemmilla lakkapinnoilla.

Myös osa verhoilun vaurioista luetaan tyyppivaurioiksi, jos ne aiheutuvat käytöstä ja ovat osin vältettävissä. Diplomaattihuoneen kaikissa nojatuoleissa selkänöjen pahvitus on kuopalla tai muuten rikki. Vanhat materiaalit ovat toki alttiimpia rikkoutumaan rasituksessa, mutta monesti selkänöjan pahvin painaumat ovat tulleet vääränlaisesta siirtelystä. Hankalan mallista tuolia siirretään usein polven avulla, mikä tämä aiheuttaa pistemäisen rasituksen selkänöjan pahviin aiheuttaen mahdollisesti pahvin rikkoutumisen.

Kuva 14. Diplomaattihuoneen sohvan istuimen kulumisen merkkejä; katkenneita ja rispaantuneita lankoja.

Suurin osa diplomaattihuoneen kaluston verhoilun vaurioista on kuitenkin käytön aiheuttamaa luonnollista kulumaa, eikä niinkään vääränlaisen käytön aiheuttamaa. Kappaleessa käydään läpi myös näitä luonnollisen kulumisen aiheuttamia vaurioita, koska myös käytön myötä tuleva luonnollinen kuluma on keskeytettävä, jotta alkuperäinen verhoilukangas saadaan säilymään. Nojatuolien, pikkutuolien ja sohvien istuinten verhoilukankaat ovat kuluneita, erityisesti istuimista, joissa on rispaantuneita ja katkenneita lankoja. Saumakohdat ovat myös paikoitellen liestyneet. Osassa nojatuoleista selkänöjan pehmustus on painunut ja rasittaa osaltaan verhoilukankaan saumoja. (Liite 2.) Pikkutuoleissa istuinten pehmustus on myös osin painunut. Lisäksi, verhoilukangas on

haalistunut kaikissa kalusteissa vuosikymmenten saatossa eri valonlähteiden vaikutuksesta. Alkuperäistä väriä on nähtävissä esimerkiksi taitteissa.

5 Hoitosuunnitelmaan vaikuttavat tekijät

5.1 Merkitysanalyysi

Hoitosuunnitelmaan ja sen tekoon vaikuttavia alkuperäiskalusteisiin liittyviä arvoja ja merkityksiä pohditaan ja analysoidaan opinnäytetyössä merkitysanalyysimenetelmän avulla. Merkitysanalyysi on kehitetty tukemaan museokokoelmien kokoelmanhallinnan eri osa-alueita ja sen avulla sekä kokoelmia että yksittäisiä objekteja voidaan tallentaa, hallinnoida, hoitaa sekä hyödyntää entistä paremmin. Merkitysanalyysin avulla pystytään tuomaan esille laajempia kuten koko yhteiskuntaa koskettavia näkökulmia kokoelmaan liittyen. Eri näkökulmia saadaan avattua merkitysanalyysin avulla, sillä kokoelmiin liittyy usein tulkinnallista potentiaalia, jota on perinteisillä luettelointi- ja dokumentitiedoilla vaikeampi avata. Vaikka merkitysanalyysi on kehitetty nimenomaan museokokoelmille, voidaan sitä soveltaa myös muun aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön arvon ja merkitysten määrittämiseen. (Häyhä, Jantunen, Paaskoski 2015, 7.)

Eduskunnan alkuperäishuonekalujen merkitysanalyysi on kirjoitettu erityisesti huonekalujen pitkäntähtäimen hoidon ja säilyvyyden näkökulmasta. Huonekalukokoelmaa analysoidaan merkitysanalyysin avulla, jotta alkuperäiskalusteet, niiden materiaalit ja teko- tavat sekä näiden merkitykset ja vaikutukset hoitoon tulisivat ymmärretyksi mahdollisimman hyvin. Kun lisäksi avataan kokoelman eri arvoja ja merkityksiä laajemmassa mittakaavassa, saadaan hyvin perusteltua miksi alkuperäishuonekaluja säilytetään, hoidetaan ja konservoidaan.

Opinnäytetyössä on oikeastaan jo läpikäyty merkitysanalyysin alkuvaiheita moneen kertaan. Yksi keskeisimpiä analyysiprosessin vaiheista on perehtyminen kohteeseen ja tiedonkeruu siitä. Sekä ”Historia” että ”Kohteen kuvaus” -luvuissa on jo läpikäyty paljon tätä taustatietoa Eduskuntatalon alkuperäishuonekaluista. Siksi tässä luvussa keskitytäänkin analysoimaan alkuperäishuonekaluja menetelmäanalyysin seitsemän eri arviointikriteerin avulla, joita ovat autenttisuus, edustavuus, ideaalitila, hyödynnettävyys ja käytettävyys, yhteisöllinen merkitys, historiallinen ja kulttuurinen merkitys sekä elä-

myksellinen ja kokemuksellinen merkitys. Kriteerien avulla kohdetta voidaan tarkastella eri näkökulmista ja esiin pääsevät myös ristiriitaiset merkitykset ja tulkinnat. (Häyhä, Jantunen, Paaskoski 2015, 12.)

Ideaalitila on kohteen jokin historiallinen tila, joka ilmentää kohteen arvoja parhaiten ja johon konservoinnilla tulisi pyrkiä (Appelbaum 2007, 173). Eduskuntatalon alkuperäishuonekalujen ideaalitila vaihtelee hieman kalustosta ja sen käytöstä riippuen. Lähtökohtaisesti alkuperäiskalusteiden ideaalitilana voidaan pitää tilaa, jossa kaluste on mahdollisimman lähellä valmistumisen jälkeistä ajankohtaa tietyin poikkeuksin. Esimerkiksi valmistumisen jälkeistä verhoilua ei moneen kertaan uudelleen verhoilussa kalusteissa voida enää tavoitella, eikä se käyttöhuonekaluissa ole myöskään tarkoituksenmukaista. Toisaalta esimerkiksi vähäisellä käytöllä säilynyttä diplomaattihuoneen kalusteiden alkuperäistä verhoilua voidaan pitää eri näkökulmista katsottuna arvokkaana, joten sen tapauksessa on hyvinkin tarkoituksenmukaista säilyttää nimenomaan alkuperäinen verhoilu ja jopa siirtää kalusteet kokonaan pois käytöstä tämän takia. Toisaalta diplomaattihuoneenkin kalusteissa on aiemmin uusittu lakkapintoja niiden ikääntyessä ja menettäessä edustavuuttaan. Lähes kaikkien Eduskuntatalon kalusteiden pintoja tai materiaaleja on siis osittain uusittu jossain vaiheessa, koska niiden on näytettävä edustavalta.

Hyödynnettävyys ja käytettävyys ovat myös tärkeitä kriteerejä tarkastellessa alkuperäishuonekaluja, sillä ideaalitilassaan Eduskuntatalon kalusteet ovat käytettävässä kunnossa. Kalusteiden säilyttämiseen ja säilymiseen on osaltaan vaikuttanut niiden käytössä oleminen, mikä on tarkoittanut säännöllistä hoitoa ja tarvittaessa huoltotoimenpiteitä. Käytettävyys poikkeaa kuitenkin monen tavanomaisen huonekalun käytöstä, sillä kaikkien alkuperäiskalusteiden kohdalla käyttö on paikkaan sidottua ja monen kohdalla myös tiettyyn käyttäjään sidottua. Rajoitettu käyttö ja tästä seuraava säännöllinen hoito edesauttavat säilyvyyttä. Lisäksi tässä työssä esitellään konservoinnin eri keinoja, joilla pyritään takamaan hyödynnettävyys ja käytettävyys mahdollisimman pitkälle tulevaisuuteen. Alkuperäiskalusteiden ideaalitila on siis kompromissi valmistumisen jälkeisen ajankohdan ja edustavan näköisen väliltä. Ideaalitilassa kalusteen valmistumisen jälkeisestä ajankohdasta on säilytetty mahdollisimman paljon alkuperäisiä materiaaleja ja muotoja käytettävyyden ja edustavan ulkonäön määrittelemissä rajoissa.

Edustavuudella tarkoitetaan merkitysanalyysin kriteerinä kuuluvutta johonkin ryhmään, jota kohde edustaa. Tässä mielessä alkuperäishuonekalut edustavat Eduskuntatalon

sisustusta ja ovat osa Sirénin suunnittelemaa kokonaistaideteosta, joka käsitteenä edellyttää, että kohde on syntynyt yhdellä kerralla, ei muodostunut historiallisista kerroksista. Sirénin kokonaistaideteoksessa on paikkansa niin pienillä yksityiskohdilla, kuten pöytävalaisimilla, ovenkahvoilla tai huonekalujen heloilla, kuin suurilla linjoillakin, kuten huonekohtaisilla värisävyillä ja kerrosten hierarkialla. Eduskuntatalo linkittyy vahvasti myös niin suomalaiseen kuin yleiseurooppalaiseenkin taide- ja kulttuurihistorialliseen viitekehykseen olemalla edelleen yksi Suomen rakennustaiteen merkittävimpiä kokonaistaideteoksia. Talo on tehty ja suunniteltu tiettyyn paikkaan ja aikaan, ja myös säilynyt erittäin hyvin sellaisena kokonaisuutena kuin Sirén alun perin suunnitteli, koska tämän kokonaistaideteoksen arvostus ja hoito on ollut alusta alkaen korkealla tasolla. Alkuperäiskalusteet edustavat myös huonekalumuotoilun eri tyyliuuntia, joista vahvimpina kalusteissa näkyvät klassismi, funktionalismi ja art deco. Lisäksi kalusteet edustavat 1920-luvun lopun ja -1930-luvun suomalaista kalustetuotantoa sekä osittain myös käsityötä. Harvinaisuudeksikin kokonaisuutta voidaan kutsua sen ollessa ainutlaatuinen kokonaisuus, jota ei löydy mistään muualta. (Hakala-Zilliacus 2002, 72; Lindgren 2015; 26-27.)

Myös alkuperäishuonekalujen autenttisuus liittyy ideaalitilaan, sillä ideaalitilaa tavoitellessa pyritään säilyttämään mahdollisimman paljon alkuperäisiä materiaaleja eli takeita autenttisuudesta. Osaa kalusteista on myös jouduttu muokkaamaan muuttuvien vaatimusten myötä muuttamalla myös rakennetta tai muotoa materiaalien lisäksi. Monet näistä muutoksista ovat selvästi erotettavissa alkuperäisestä, mutta osa muutoksista sulautuu alkuperäiseen niin hyvin, että niitä on vaikea erottaa ilman lisätietoja kohteesta. Vaikka alkuperäiskalusteita on muokattu ja pintakäsittelyjä uusittu, tiedetään niiden silti olevan alkuperäisiä taloon suunniteltuja ja varta vasten valmistettuja kalusteita muun muassa luettelointitietojen avulla. Suurimmasta osasta kalusteista voidaan varmasti sanoa niiden olevan autenttisia, Eduskuntatalon valmistumisen aikaan taloon tuotuja pois lukien tietenkin replikat ja uuskalusteet. Toisaalta joitakin kalustoja on täydennetty melkein heti valmistumisen jälkeen tai muutamia vuosikymmeniä myöhemmin ja näitä on ollut vaikea erottaa aivan alkuperäisistä. Viimeisimmässä kalusteinventoinnissa on nimittäin eroteltu vain selvästi myöhemmin tehdyt replikat eli 1980-luvulla tehdyt kopiot. (EK, Kt 2007a; 2016a.) Päälle päin, esimerkiksi käyttäjälle, ero ei ole suuri ja sitä ei välttämättä huomaa, mutta esimerkiksi konservointipäätöksiä tehdessä alkuperäisen ja replikan erolla on usein merkitystä. Alkuperäisestä saatetaan myös löytää joitakin kadotettuja verhoilukerroksia tai viitteitä vanhoista korjauksista, joilla voidaan ajoittaa kalusteiden vaiheita.

Eduskuntatalo ja sen kalusteet liittyvät vahvasti Suomeen ja suomalaisuuteen sekä historiallisesti että kulttuurisesti. Etenkin istuntosali kalusteineen on kaikille suomalaisille tuttu median kautta ja symbolisoi lakien säätämisen merkkipaikkaa. Salin arvokas yleisilme kalusteineen on lähes jokaisen suomalaisen tunnistama interiööri, joka kertoo ulkonäöllään paljon myös sisällöstä. Kuten Hakala-Zilliacus väitöskirjassaan Suomen Eduskuntatalo (2002, 311) toteaa: ” Muoto on osa sisältöä --. Eduskuntatalo kertoo rakennuttajan ja taiteilijoiden luoman kansallisen tarinan”. Jo rakennusvaiheessa pidettiin tärkeänä, että suurimman osa taloon ja sen sisustukseen käytettävistä materiaaleista ja työstä tuli olla kotimaista. Vaikka Sirén saikin aikanaan paljon kritiikkiä ulkomaiden puulajien käytöstä Eduskuntatalon sisutuksessa, tulee huomioida, että hän käytti kuitenkin myös laajalti kotimaisia puulajeja eksoottisten puulajien rinnalla. Sirén suosi etenkin kotimaisten puulajien harvinaisempia muotoja, kuten visa- ja loimukoivua, joita on käytetty niin hierarkialtaan korkea- kuin matalampiarvoisissa tiloissa. Kotimaisuusvaatimuksilla oli tuolloin nuorta kansakuntaa kohottavia merkityksiä, mutta eduskunta, ja etenkin poliitikot halusivat myös olla esimerkkinä säästäväisyydestä talouslaman keskellä. Kansalle ei haluttu antaa kuvaa yhteisillä verovaroilla maksetusta suurellisesta palatsista. (Hakala-Zilliacus 2002, 290-291; Lindgren 2017a.) Tätä perinnettä on ylläpidetty myös myöhemmissä peruskorjaushankkeissa, myös viimeisimmässä, mistä hyvä esimerkki on se, että kaikille konservoiduille huonekaluille löytyi tekijä Suomesta, vaikka ammattimaisten käsityöläisten kunta onkin maassamme suhteellisen pieni. Viimeisin peruskorjaushanke valmistuikin siis historiallisesti hyvinkin merkityksellisenä vuonna 2017, 100 vuotta itsenäisyyden julistamisen jälkeen.

Ensi kertaa Eduskuntatalossa vieraileminen on monelle elämys, joka muuntaa median luomat kuvat todeksi. Esimerkiksi moni istuntosalissa vierailut sanoo sen näyttävän televisiokuvassa todellista suuremmalta. Alkuperäishuonekalujen kannalta elämyksellisyys ja kokemuksellisuus jäävät vierailijalla katsomiseen, sillä suurin osa kalusteista on tiloissa, joihin vierailija ei pääse tai vain kävelee niiden läpi. Toki muutamia poikkeuksiakin on, kuten yleisölehterin penkit, joilla vierailijat voivat seurata istuntoja. Vierailu Eduskuntatalossa ja sen interiöörien näkeminen voivat paitsi konkretisoida mielikuvaa eduskunnan toiminnasta, myös herättää kunnioitusta hyvin hoidettua rakennusta ja sen sisustusta kohtaan. Varsinkin nyt peruskorjauksen juuri valmistuttua vierailija katsoo konservoituja pintoja kenties entistäkin tarkemmin, koska hanke on ollut mediassa paljon esillä.

Kalusteisiin liitettävä yhteisöllinen merkitys koskettaa erityisesti Eduskuntatalossa työskenteleviä kansanedustajia ja muita työntekijöitä, jotka käyttävät niitä päivittäin. Kalusteet ovat työntekijöiden työvälineitä ja niiden ääressä vietetään lähes koko työaika riippuen työtehtävästä. Kalusteiden äärellä eduskunnan henkilöstö viettää myös erilaisia juhlatilaisuuksia, joten niihin liittyy monia yhteenkuuluvuutta lisääviä merkityksiä. Lisäksi kansanedustajille on varmasti jollain tavalla vaikuttavampaa työskennellä Eduskuntatalossa verrattuna peruskorjauksen aikaiseen evakkopaikkaan Sibelius-Akatemiaan, vaikka evakossa oleminen ei työn sisältöön suoranaisesti vaikuttanutkaan. Vaikka työnteke on eduskunnassakin arkipäiväistä, saa mahdollisesti arvokkaasti konservoituun ja restauroituun taloon palaaminen miettimään omaa työympäristöään ja siihen kuuluvia kalusteita ja niiden käyttöä hieman eri näkökulmasta, ainakin hetkellisesti.

Nyt kun lähes kaikki alkuperäishuonekalut on konservoitu Eduskuntatalon peruskorjauksen yhteydessä ja ne ovat ideaalitilassaan, ne myös välittävät hyvin eri merkityksiään verrattuna tilaan ennen konservointia. Yksityiskohtia siistimällä korostuu paitsi itse talon niin myös kalusteiden arvokkuus. Eduskuntatalon opastetuilla kierroksilla kerrotaan ryhmästä riippuen monesti myös sisustuksesta ja näin merkitykset välittyvät myös laajemmalle yleisölle kuin pelkästään talossa työskenteleville. Hyvin hoidettua kalustekokoelmaa kannattaakin hyödyntää opetusmateriaalina. Merkitysanalyysi lisää toivottavasti ymmärrystä kalusteisiin liittyvistä laajemmista merkityksistä ja hoidon tärkeydestä ja edesauttaa näin ollen niiden säilymistä ideaalitilassaan.

5.2 Huolto ja siivous nykyään

Kalusteiden kunnossapidosta ja muutostöistä vastaavat nykyäänkin talon omat kaksi puuseppää. Työmäärä on lisääntynyt aikojen saatossa, kun rakennuksen ja kalusteiden ylläpitoon on kohdistettu yhä enemmän huomiota. Alkuperäiskalusteiden osalta he korjaavat lähinnä akuutteja toimenpiteitä vaativia vaurioita, kuten heiluvien tuolien jalokojen liimauksia tai halkeamien korjauksia. Lisäksi työtehtäviin kuuluu muun muassa kalustesiirrot esimerkiksi juhlatilaisuuksia varten. Suuremmat pintakäsittelytoimenpiteet, kuten lakkapinnan uusiminen, teetetään talon ulkopuolella. Myös verhoilut teetetään edelleen ulkopuolella. Puuseppien kanssa on keskusteltu viimeisimmän peruskorjauksen aikana huonekalujen korjaustavoista ja heille on kerrottu konservaattoerien käyttämisestä materiaaleista sekä konservoinnin periaatteista. Puusepille on myös tilattu omaan käyttöön konservoinnissa käytettyjä materiaaleja, kuten eläinliimoja, jatkoa var-

ten. Suositus on siis siirtyä enemmän konservoivaan, alkuperäisiä materiaaleja säilyttävämpään korvaustapaan mahdollisuuksien mukaisesti.

Siivoojia on tällä hetkellä 38 kaikki kiinteistöt mukaan lukien. Jokaisella siivoojalla on oma vastuualueensa, joka vaihtuu puolen vuoden välein. Edellinen siivoojaa perehdyttää uuden vastuualueeseensa ja lisäksi siivoustyönjohto antaa lisäohjeita tarvittaessa. Siivouksen keskeisiä periaatteita ovat laatu ja säännöllisyys. Kaikki tilat käydään läpi päivittäin niin, että tilan tulee näyttää siltä, että siellä ei olisi kukaan koskaan käynytkään. Pintojen pyyhinnässä on käytetty nihkeää pyyhintää välttämällä liiallista kosteutta. Esimerkiksi täysistuntosalissa päivittäisiin rutiineihin kuuluu roskakorien tyhjennys, pöytien ja tuolien pyyhintä nihkeäksi kostutetulla liinalla ja imurointi tarvittavista kohdista. Kerran viikossa tila imuroidaan kauttaaltaan. Viimeisimmän peruskorjauksen myötä siivoustyön ohjeistusta on tarkoitus päivittää ja tarkistaa, missä apuna on tarkoitus käyttää tätä opinnäytetyötä. (Huikari-Hyvönen, Keitaanpää, Majuri 2016.)

Pölyjen pyyhinnässä olisi kuitenkin suositeltavaa luopua nihkeäpyyhinnästä ja käyttää pelkkää puhdasta ja kuivaa nukkaamatonta liinaa, jotta lakkapinnat säästyvät turhalta kosteudelta. Pyyhkiminen on muutenkin suositeltavaa suorittaa vain, jos pinnassa on pölyä eli ei välttämättä päivittäin. Diplomaattihuoneessa käydään myös joka päivä, mutta imurointi ja muu siivous suoritetaan käyttöasteen mukaan. (Huikari-Hyvönen, Keitaanpää, Majuri 2016.) Nyt kun diplomaattihuonetta ei juuri enää käytetä, on tärkeä muistaa seurata huoneen pintoja ja niiden pölyyntymistä, jotta tarpeellinen siivousväli saadaan määritettyä. Tarkemmat ohjeistukset istuntosalin ja diplomaattihuoneiden osalta sekä materiaaliikohtaiset hoito-ohjeet löytyvät kappaleesta 6.

5.3 Olosuhteet

Talotekniikka on Eduskuntatalossa ollut monilta osin alkuperäistä ennen viimeisintä peruskorjausta ja olosuhteet Eduskuntatalossa ovat olleet ennen peruskorjausta melko vaihtelevat (Lemminkäinen 2015). Vuodenaikojen vaihtelut ovat vaikuttaneet sisäilman lämpöön ja suhteellisen ilmentösteuteen suhteellisen paljon verrattuna nykyaikaisemilla ilmanvaihtojärjestelmillä varusteltuihin taloihin. Alkuperäinen ilmanvaihto on ollut osittain koneellinen ja osittain painovoimainen tai koneellisella poistolla varustettu. Ilmanvaihto ja sen vaikutus kalustukseen on otettu huomioon heti rakennuksen valmistuessa. Huolto-ohjeessa vuodelta 1931 kerrotaan ilmanvaihdosta seuraavasti:

”--Sellaisina aikoina, jolloin huoneet ovat pitempään käyttämättä, pidetään niitten venttiilit enimmäkseen suljettuina, niin ettei ilma huoneissa liikaa kuivu ja pilaa kalustoa.” (EA, Ktpk)

Vanhassa ilmanvaihtojärjestelmässä on ollut etunsa kalusteiden säilymisen kannalta ajateltuna, sillä muutokset esimerkiksi lämpötiloissa ovat olleet suhteellisen hitaita ja asteittaisia. 1980-luvun peruskorjauksessa talon ilmanvaihto muutettiin kattavasti koneelliseksi (Bonsdorff, Winterhalter 2009, 134).

Myös Eduskuntatalon alkuperäinen lämmitysverkosto oli osin vielä käytössä ennen viimeisintä peruskorjausta. Verkosto koostui 18 km:n pituisesta putkiverkostosta sekä niihin liittyvistä keskuslämmityspattereista. (Bonsdorff, Winterhalter 2009, 71.) Nykyaikaisilla, koneellisilla keskuslämmityksillä esimerkiksi talven kovilla pakkasilla saattaa sisäilman suhteellinen ilmankosteus hyvinkin nopeasti tippua. Nopeat ilmankosteuden vaihtelut aiheuttavat muun muassa puun ja muiden orgaanisten materiaalien elämistä. Kosteuden pudottamisen talven ajaksi tulisikin tehdä hallitusti esimerkiksi vähentämällä kosteutta keväällä ja lisäämällä sitä syksyllä porrastetusti kuuden viikon aikana. Tällöin kalusteet ehtivät sopeutua muutokseen paremmin.” (Harva, Rajakari 2007, 21.) Kesällä talossa on ollut helteillä todella lämmin ja kostea, mikä on ollut paitsi työskentelyn kannalta epäsuotuisaa, niin myös herkkien materiaalien kannalta vaurioitumista edistävä tekijä. Talvisin puolestaan kuumaa hohkavat patterit ovat monesti ongelmallisia niiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevien huonekalujen kannalta. Patterien lämpö vaikuttaa esimerkiksi viilupintoihin, niin että viilu elää ja irtoaa helposti pohjastaan. Myös puusen kalusteen rakenne elää kuumuuden vaikutuksesta ja saattaa aiheuttaa esimerkiksi halkeamia.

Huonekalut ovat monimateriaaliesineitä, joten suositeltavat olosuhteet ovat aina kompromissi eri materiaalien optimiolosuhteista. Suurin osa orgaanisista, eloperäisistä materiaaleista on herkkiä olosuhdevaihteluille, kun taas epäorgaaniset materiaalit, kuten metallit, kestävät paremmin esimerkiksi lämpötilan vaihteluita, vaikkakin monet metallit ovat alttiita korroosiolle liiallisessa kosteudessa. (Whelchel 1992, 77.) Ennen peruskorjausta olosuhteita tarkkailtiin muun muassa dataloggereiden avulla, jotta saatiin käsitys vallitsevista olosuhteista ja eri vuodenaikojen vaihteluista (Lindgren 2016c). Lämmön ja ilmankosteuden vaihtelut tulevat kuitenkin parantumaan, kun taloon tulee uuden talotekniikan myötä kontrolloidummat olosuhteet. Lämmön ja ilmankosteuden seuranta olisi hyvä valvoa myös peruskorjauksen jälkeen, jotta saadaan todellinen kuva, kuinka muutokset vaikuttavat eri puolilla taloa. Yleisesti monimateriaaliesineille pidetään sopi-

vana lämpötilana + 18 - + 20 °C ja suhteellista ilmankosteutta 50 % vaihteluvälillä +/- 2 °C lämpötilassa ja +/- 5 % ilmankosteudessa. (Mattila, Kaukonen, Salmela 2005, 96.) Pysyvyys olosuhteissa on kuitenkin tärkeämpää kuin pilkuntarkka lukuihin katsominen. (Harva, Rajakari 2007, 21.)

Kuva 15. Valtionvarainvaliokunnan pöydän kannessa on esimerkki valon vaikutuksesta; keskellä on vanha viilukorjaus, joka on aikanaan värjätty ympäröivään alueeseen sopivaksi ja sittemmin muuttanut sävyään eri suuntaan ympäröivän viilun kanssa. Ylälaidassa on myös tummempi alue, joka on ollut nimikyltin peitossa ja alkuperäinen sävy on siellä jäljellä.

Osa kalusteista on myös altistunut suoraan auringonvalolle, mikä on nähtävissä selkeinä värimuutoksina ja haalistumisina esimerkiksi kalusteiden puupinnoilla, jotka ovat olleet sijoitettuna ikkunoiden eteen. Tällaiset värimuutokset ovat väistämättömiä, jos kaluste on sijoitettuna ikkunan ääreen ja sisään pääsevän valon määrää ei säädellä. Päivänvalon haalistavaa vaikutusta on ajateltu jo rakennusvaiheessa, sillä vuoden 1931 hoito-ohje neuvoo seuraavaa: "Kesällä on aurinkoverhot pidettävä päivän puolella alhaalla, etteivät kalustonahat, kankaat ja matot haalistu" (EA, Ktpk). Nykyaikana verhojen ja kaihtimien lisäksi valoa voidaan suodattaa esimerkiksi ikkunoihin asennettavilla, uv-säteilyä suodattavilla kalvoilla. Tämän peruskorjauksen yhteydessä kalvoja ei asennettu, mutta osaan ikkunoista asennettiin kaihtimet suoran auringonvalon siivilöi-

miseksi (Lindgren 2016b). Kaihtimia olisikin suositeltavaa pitää alhaalla aina, kun tilaa ei käytetä.

Olosuhteiden stabiiliuteen ilman epäpuhtauksien osalta on olennaisesti vaikuttanut tupakoinnista luopuminen sisätiloissa. Eduskuntatalossa sai polttaa tupakkaa vielä 1990-luvulle asti, jonka jälkeen käytössä on ollut erikseen ilmastoituja tupakointikoppeja. Uusimman peruskorjauksen myötä koko Eduskuntatalo on siirtynyt savuttomaksi alueeksi eli sen kiinteistöjen alueella ei saa tupakoida lainkaan. Tupakansavu pinttyy helposti huokoisiin materiaaleihin, kuten tapetteihin ja tekstiileihin, joten tupakoinnin lopettaminen sisätiloissa onkin ollut edistysaskel paitsi terveyden kannalta myös huonekalujen ja muiden pintojen säilymisen kannalta. Ilman epäpuhtauksiin lukeutuu myös pöly, jonka kertymistä kalusteiden pinnoille pystytään säännöllisellä siivouksella tehokkaasti välttämään. Pöly muuttaa esineen pH-arvoa yleensä happamaksi, mikä puolestaan kiihdyttää esimerkiksi selluloosapohjaisten materiaalien (nitroselluloosalakatut kalusteet) sekä pellava- ja puuvillatekstiilien hajoamista. Lisäksi pöly sitoo kosteutta ja voi näin edesauttaa metalliesineiden korrodoitumista. (Tomanterä & Erä-Esko 1996, 6-7).

6 Hoitosuunnitelma esimerkkikalustoille

6.1 Ennaltaehkäisevät toimenpiteet

Ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä on tähän työhön pohdittu niin Eduskuntatalon siivoojien, puuseppien, intendentin ja amanuenssin kanssa kuin kirjallisuudenkin pohjalta. Lisäksi haastattelin aiheesta Ruotsin kuninkaanlinnassa pitkään työskennellyttä huonekalukonservaattori Lassi Koivusta, jolla oli hyvin samansuuntaisia ajatuksia ja vinkkejä sekä ennaltaehkäisevistä että itse hoitotoimista kuin mitä työn edetessä oli noussut esiin. Hän muun muassa painotti kalusteiden säännöllistä läpikäyntiä sekä dokumentoinnin tärkeyttä, mitkä olivat myös tämän työn pohja-ajatuksia alusta alkaen. Lisäksi Koivusella oli muutamia käyttökelpoisia ideoita, joita hän oli kuninkaanlinnassa työskennellessään toteuttanut, kuten varaosien systemaattinen inventointi, jonka avulla pystyttiin palauttamaan kalusteisiin paljon puuttuvia osia oikeille paikoilleen. (Koivunen 2017a).

Hoitosuunnitelmaa toteuttavat käytännössä eniten siivoojat ja muu talon oma huoltohenkilökunta. Sekä istuntosalin että diplomaattihuoneen, kuten koko eduskuntatalon siivous on jo nyt hyvin järjestelmällistä ja laadukasta. Onkin arvokasta, että eduskunnassa on ollut koko historiansa ajan omaa henkilökuntaa ylläpitämässä sekä rakennusta että kalustusta, mikä on varmasti osaltaan vaikuttanut arvokkaan kulttuuriperinnön säilyvyyteen. Siivousmenetelmien muuttuessa ja kehittyessä pitää kuitenkin olla tarkka ja tuntea siivottavat kohteet hyvin, jotta siivous todella edistää kohteen säilymistä, eikä altista sitä tarpeettomalle kulumiselle.

Ennaltaehkäisevää konservointia on siivouksen ja ylläpidon osalta toteutettu talossa aina. Perussiivouksen rinnalla on kuitenkin hyvä kiinnittää huomiota kalusteiden vaurioiden ennaltaehkäisyyn sekä toisaalta oikeanlaiseen korjaukseen. Vaurioiden ennaltaehkäiseminen on paitsi esineen kannalta parempi, myös taloudellisesti edullisempaa kuin jälkeinpäin korjaaminen. Ennaltaehkäisevän konservoinnin keinoin voidaan suojata niin huonekaluja kuin muutakin esineistöä ja taidetta niitä vaurioittavilta ulkopuolisilta tekijöiltä, kuten suoralta auringonvalolta, lämmön ja suhteellisen ilmankosteuden suurilta vaihteluilta, liialta, tuhohyönteisiltä ja mikrobeilta. (Harva, Rajakari 2007, 11.) Kuten kappaleessa 5.3 todettiin, olosuhteita säätelemällä pystytään vaikuttamaan todella paljon materiaalien säilymiseen ja joko ikkunaan asennettavien uv-kalvojen, kaihtimien tai erilaisten verhojen käyttö suoran päivän valon suodattamiseen olisi suositeltavaa. Lassi Koivusen (2017b) mukaan Ruotsin kuninkaanlinnassa on osassa ikkunoista erilaisia, kohteen mukaan räätälöityjä suojaverhoratkaisuja suojaamassa herkempiä verhoja sekä huoneessa olevia materiaaleja auringonvalolta. Esimerkkeinä suojaverhoista Koivunen (2017b) luetteli muun muassa yksinkertaisen valkoisen puuvillaverhon suojaamassa herkempiä verhoja tai kaksinkertaisen koristeverhon, jossa on värillinen huoneen sisustukseen sopiva huoneenpuoleinen osa ja ikkunaa vasten esimerkiksi valkoinen puuvilla.

Jotta ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä myös toteutettaisiin käytännössä, on tärkeää kouluttaa siivoojia sekä huoltotoimenpiteitä tekevää henkilökuntaa säännöllisesti. Kirjallisen informaation lisäksi olisi hyvä järjestää koulutustilaisuuksia, joissa kirjallisia ohjeita voisi avata syvemmin ja kertoa esimerkiksi vaurioiden synnystä tarkemmin. Lassi Koivunen (2017a) kertoi kuninkaanlinnassa työskennellessään pitäneensä yhdessä muiden konservattorien kanssa linnoissa työskennelleille siivoojille vuosittaisia koulutuksia ja tarvittaessa useamminkin. Koivusen sanoin (2017b) oli tärkeää, että ”sain siivoojat myös itse osallisiksi asiasta, he tunsivat olevansa myös tärkeitä siinä ketjussa, ja

tieto lisää aina kiinnostusta”. Tarkoituksena on siis saada kouluttajat ja koulutettavat työskentelevät yhteisymmärryksessä ja kynnys esittää kysymyksiä molemmiin puolin on matala. Myös henkilökunnan vaihtuessa on tärkeää perehdyttää uudet työntekijät huolellisesti talon tavoille.

Yksi tärkeimmistä ennaltaehkäisevän konservoinnin keinoista on kalusteiden säännöllinen seuranta ja toimenpiteiden dokumentointi. Päivittäisen havainnoinnin lisäksi olisikin suositeltavaa tehdä esimerkiksi eduskunnan pidempien taukojen aikana pelkkää pinta-seuranta tarkempi havainnointikierros. Tällöin tarkistetaan kalusteiden pintapuolisten vaurioiden lisäksi liitosten kunto sekä mahdolliset muut vähemmän päällepäin näkyvät vauriot kuntokartoituslomakkeen avulla. Lähes kaikille alkuperäishuonekaluille tehtiin kuntokartoitus yksinkertaisen lomakkeen avulla ennen viimeisintä kunnostusurakkaa (Liitteet 1 ja 2). Pidempiaikaisen seurannan pohjana voidaan pitää sekä tätä kunnostusurakan yhteydessä tehtyä kuntokartoitusta että konservointiraportteja, joista saa selville viimeisimmät toimenpiteet (Liite 3). Käyttöhuonekaluihin tulee toki käytön jälkiä, kuten potkujälkiä, suhteellisen nopeastikin, mutta suuremmat muutokset tai vauriot on helpompi ajoittaa, kun pohjalla on jonkinlainen yleiskuva kalusteen kunnosta ja dokumentoitua tietoa aiemmista vaurioista. Kokonaiskuvan ylläpitämiseksi on tärkeää, että jatkossa tehtävät toimenpiteet tulisi dokumentoitua yksilöllisesti kunkin kalusteen tietoihin.

Eduskunnassa onkin suunnitteilla vuosisopimusmalli kalusteiden konservointiin liittyen. Ideana on, että kansanedustajien pidempien taukojen aikana, kesällä ja talvella, toteutetaan konservaattorien tekemiä tarkastuskierroksia kalusteryhmittäin, joiden perusteella pystytään teettämään tarvittavia toimenpiteitä. Tätä ennen vuosisopimusurakoitsijoita on käytetty vain rakennuksen huoltotoissa, ja onkin suositeltavaa laajentaa käytäntöä huonekalujen ylläpitoon. Vuositarkastus käyttäen apuna konservointiraportteja ja kuntokartoituslomaketta on myös hyvä ja organisoitu tapa seurata kalustekokoelman tilaa ja muutoksia. Tarkastuksien yhteydessä voidaan näin koota tieto niin toimenpiteistä vaativien kalusteiden määrästä kuin tarvittavien toimenpiteiden laadusta. Myös vähemmän käytössä olevien esineiden seuranta on pidettävä säännöllisenä esimerkiksi tuhohyön-teisten varalta.

Edellä mainitut dokumentit ovat siis hyviä olla seurantaan tekevän konservaattorin käytettävissä, jotta niihin voidaan helposti palata, jos jonkin vaurion kohdalla mietitään sen syntyä tai mahdollisia toimenpiteitä esimerkiksi vuosittaisen tarkastuksen yhteydessä.

Lisäksi kaikki kalusteille tehty toimenpiteet tulisi kirjata ylös edes yksinkertaisena listauksena ja viedä tieto kalustetietokantaan tai muuten tallentaa keskitetysti. Eduskunnan sisäiseen kalustetietokantaan siirrettynä dokumentit säilyisivät järjestelmällisesti yhdessä paikassa ja niihin olisi helppo palata. Konservointi- ja kunnostusraporttien tallennustyö onkin vasta muotoutumassa viimeisimmän peruskorjauksen myötä, sillä aiempia kunnostusraportteja ei ole juurikaan säilynyt tai niitä ei ole tehty. (Lindgren 2017b).

Konservaattorien tekemät vuositarkastukset sekä eduskunnan omien työntekijöiden tekemä päivittäinen tarkkailu tulisivat olla synkronoitua yhteistyötä. Jos kalusteesta roikkuu irtopalanen viilua, tulisi se heti ottaa talteen esimerkiksi minigrip-pussiin ja merkitä päivämäärä ja mistä kalusteesta pala on peräisin. Merkityt irtopalaset kerätään joko keskitetysti tiettyyn yhteen paikkaan tai kiinnitetään kalusteeseen niin, että konservaattori voi liimata ne paikoilleen seuraavalla kierroksellaan. Jos pala kiinnitetään kalusteeseen, on pidettävä huoli, että kiinnitystapa ei vahingoita pintakäsittelyä (ei teippiä maali-/lakkapinnalle).

Myös talon ulkopuolisten työntekijöiden työn suorittamiseen on kiinnitettävä huomiota. Ulkoa ostetuilla huoltotoimenpiteillä voi välillisesti olla vaikutusta kalusteisiin. Esimerkiksi huoltomaalauksen yhteydessä huonekalut jäävät usein suojaamatta tarpeeksi huolellisesti tai siirtämättä riittävän kauas pois tieltä. Esimerkiksi istuntosalin yhdessä kansanedustajan tuolissa oli pieniä valkoisia maaliroiskeita verhoilussa. Todennäköisesti tuolin vieressä tai yläpuolella oli joskus tehty huolimattomasti, tuolia suojaamatta, huoltomaalausta. Talon omat työntekijät osaavat suhtautua kalusteisiin ja niiden käsittelyyn paremmin, mutta usein huoltotöitä joudutaan ostamaan palveluina, jolloin ulkopuolinen työntekijä ei välttämättä osaa ajatella suojaamista tarkasti tai tarpeeksi laajalle alueelle.

Yksi suuri tekijä ennaltaehkäisyssä on kalusteiden oikeanlainen siirtely. Siirtelyiden yhteydessä tulevat useimmat vaurioista. Suurimpia kalusteita ei onneksi jouduta siirtämään juurikaan, mutta toisaalta esimerkiksi tuoleja siirtelevät päivittäin niin käyttäjät kuin siivoojatkin. Eduskuntatalon kiinteistöpuolen henkilöstö joutuu siirtämään alkupeäräihuonekaluja myös erilaisten juhlatilaisuuksien järjestelyissä. Siirtoja hoitavilla työntekijöillä on siirtoihin apuvälineitä ja tietämys kalusteiden oikeanlaisesta käsittelystä, joten riskien minimointi on tältä osin hyvin hoidossa. Tärkein ohje kalusteiden siirtelyssä, mikä pätee myös muuhun esineistöön, on siirtää aina nostamalla rakenteen tuke-

vimmasta kohdasta/kohdista puhtain käsin(ein) - ei liitoskohdasta, vaan esimerkiksi tuolin tai pöydän sarjasta. Myös työntämistä ja liu'uttamista on vältettävä, varsinkin pidempiä matkoja siirrettäessä, vaikka lähes kaikkiin kalusteisiin on lisätty tassut lattiamateriaalin mukaisesti. On myös tärkeää huomioida omat rajansa – kevyeltäkin tuntuva nojatuoli saattaa olla niin leveä, että siitä on mahdoton saada kunnollista otetta yksin, jolloin siirtoon on pyydettävä apukäsiä. Yksi konkreettinen esimerkki vääränlaisen siirtelyn aiheuttamasta vauriosta on nojatuolien selkänojien verhoilupahvien rikkoontuminen. Monesti tuolia siirtäessä on helppo keventää liikettä auttamalla hieman polvella ja usein tässä liikkeessä kohdistuu pienelle alalle suuri rasitus, joka voi johtaa pahvin rikkoontumiseen.

Käytöstä aiheutuvien kolhujen ja naarmujen ennaltaehkäisyyn liittyvät paitsi kalusteiden oikeanlainen siirtely ja käyttäjien huolellisuus, myös muiden esineiden liikuttelu kalusteiden ohi, kuten erilaisten työvälineiden siirtely. Lähes päivittäin kalusteiden ohi kuljetetaan erilaisia kärryjä, kuten siivoojien työvälinekärryjä tai asiakirjakärryjä. Kääntyvät etupyörät helpottavat kärryn ohjaamista, mutta silti ne saattavat herkästi osua pöydän tai tuolin kulmaan ohi kulkiessa. Kärryjen ulompiin etukulmiin voisi laittaa huomaamattomat pehmikkeet, jotka vaimentaisivat osumista. Samantyyppisiä iskuja vaimentavia suoja on käytössä muun muassa ovenkahvoissa. Toki koko taloa ei voi suojata, mutta monesti pienillä, lähes huomaamattomilla ratkaisuilla voidaan estää usein toistuvien liikkeiden aiheuttamia kulumia.

Yksi suuri tekijä ennaltaehkäisyssä on käytöstä väliaikaisesti tai pysyvämmiin poistettujen kalusteiden varastointi. Kuten aiemmin todettiin, useita alkuperäiskalusteita on vuosikymmenten saatossa vääränlaisen varastoinnin myötä vaurioitunut. Varastoinnissa olisikin ennen kaikkea kiinnitettävä huomiota oikeanlaiseen esineiden sijoitteluun ja pölyltä suojaamiseen varastossa. Kalusteet tulisi aina pyrkiä sijoittamaan yksittäin, omille alustoilleen ilman kasaamista päällekkäin. Kalusteita ei tulisi ainakaan säilyttää päällekkäin ilman asianmukaista suojausta eikä niin, että paino on jakautunut pistemäisesti tai rakenteellisesti heikoille osille. Monesti on myös vaarana, että päällekkäin olevien pintojen väliin jää jotain, mikä voi vahingoittaa kumpaakin pintaa. Myös varastolosuhteiden tulee olla sopivat. Vähäinen valo on usein helppo järjestää, mutta myös varastossa on tärkeää olla tasainen lämpötila ja suhteellinen ilmankosteus - ainakin ilman äkkinaisiä ja suuria vaihteluita näissä. Lisäksi varaston siisteydestä on pidettävä huoli ja varastoa on tarkkailtava säännöllisesti tuhohyönteisten varalta. (Stolow 1987, 60-62.)

Kaikilla kalusteiden käyttäjillä, kuten vierailijoilla, ei tietämystä oikeanlaisesta käsittelystä ole, mikä pitää osaltaan hyväksyä. Vakituksia käyttäjiä, talon työntekijöitä, on kuitenkin suositeltavaa informoida oikeanlaisesta siirtelystä ja käsittelystä. Pelkkä varovaisuuteen kehottaminen ei usein riitä, vaan kehotuksen lisäksi pitää olla tietoa varomattomuuden seurauksista. Käyttäjän näkökulma on varmasti yksi tärkein tarkasteltava alue kalusteiden säilyvyyttä ja hoitosuunnitelman laadintaa ajatellen. Käyttäjä on se, joka todennäköisimmin aiheuttaa kalusteelle helposti näkyviä vaurioita, kuten kolhuja tai naarmuja, ja näin ollen pystyy niitä myös välttämään hyvällä ohjeistuksella. Esimerkiksi työhuoneisiin voisi jakaa muutamia eri versioita A4-kokoisia, yksinkertaisia ohjeistuksia ja tietopaketteja alkuperäiskalusteista ja mihin erityisesti kiinnittää huomiota niiden käytössä (Koivunen 2017a).

Päivittäiset tavat toimia, tai toimimatta jättäminen, ovat usein kalusteita eniten kuluttavia ja rasittavia toimenpiteitä. Lisäksi monet alkuperäiskalusteista eivät ole nykyajan standardeilla kovin ergonomisia tai käyttäjäystävällisiä. Esimerkiksi monet nojatuolit ovat raskaita, jolloin niiden siirtely vaatii nostamista. Käyttäjä nostaa luontaisesti ensimmäisenä selkänokasta tai käsinojista, jotka nostamisen seurauksena alkavat jossain vaiheessa heilua liitoksistaan. Haastavaa onkin saada edes jonkinlaista muutosta ja tietouden lisääntymistä ihmisten käytäntöihin liittyen kalusteiden käyttöön näinkin suuressa työyhteisössä kuin eduskunta on. Nykyaikana nopea ja helppo tapa antaa tietoa on verkon kautta, esimerkiksi ohjevideo, jossa esitellään oikeanlaista käsittelyä sekä seurauksia vääränlaisesta käsittelystä. Toisaalta kalusteet ovat tehty käyttöön, jolloin on jo lähtökohtaisesti tiedostettu, että käytöstä aiheutuu väistämättä ajan myötä jonkinlaista kulumaa kalusteelle kuin kalusteelle. On siis löydettävä jonkinlainen tasapaino siinä, miten välttää niin sanotut turhaan toistuvat vauriot, jotka ovat monesti pelkästään ajattelelmattomuudesta johtuvia.

6.2 Täysistuntosali

Tässä luvussa kerrotaan, mitä täysistuntosalin alkuperäiskalusteiden hoitoon kuuluu päivittäin, viikoittain, kuukausittain puolivuositain ja vuosittain sekä tarpeen mukaan. Koska hoitosuunnitelma on laadittu nimenomaan alkuperäishuonekaluille, rajautuvat tästä pois osa istuntosalin siivoustoimenpiteistä, kuten istuntosalin seinäpaneelien huolto. Kokolattiamaton huolto on kuitenkin mainittu, koska sen osittainen imurointi on olennainen osa päivittäistä siivousta. Kappaleen alaluvuissa käydään läpi täysistunto-

salin kalusteiden materiaalien yleisimmät vaurioitumistavat sekä materiaalienkohtaiset hoito-ohjeet.

Päivittäin

Päivittäiseen kierrokseen kuuluu imurointi paljon kuljetuilla alueilla tai tarpeen mukaan muualtakin sekä roskakorien tyhjennys. Näkyvä irtolika sekä roskat poistetaan kalusteiden pinnoilta ja tarvittaessa pyyhitään pölyt pöytätaidoilta ja tuoleista. (Huikari-Hyvönen Riitta, Majuri Minna, Keitaanpää Satu 2016; Mattila, Kaukonen, Salmela 2005, 156.)

Viikoittain

Vähintään viikoittaiseen siivoukseen kuuluu pölyjen pyyhintä pöytätaidoilta ja tuoleista, jos pinnat näyttävät pölyisiltä. Tarvittaessa tämä tehdään useammin. Pyyhintään tulee käyttää kuivaa, nukkaamatonta liinaa, kuten mikrokuituliinaa. Turhaa kosteutta ja pyyhintää on vältettävä sekä pöytäpintojen että tuolien nahkaverhoilujen pyyhinnässä. Kosteus kuivattaa nahkaa turhaan ja on usein toistuvana toimenpiteenä myös lakkapinnalle haitallinen. Jos pinnassa on kosteutta vaativaa likaa, on kosteus suihkutettava mieluummin liinaan kuin suoraan pinnalle. Pölyjen pyyhinnällä on kumulatiivinen vaikutus, mikä saattaa ajanmittaa hangata lakkapintaa, joten myös turhaa pyyhintää on vältettävä. (Mattila, Kaukonen, Salmela 2005, 156; Capadose 2006, 370.)

Kokolattiamatillisessa tilassa olisi imurointi tehtävä myös vähemmän kuljetuissa osissa joko kerran viikossa tai vähintään kerran kuukaudessa riippuen tarpeesta (Lloyd 2006, 232.)

Kuukausittain

Lakattujen pystypintojen pölyjen pyyhintä tarpeen mukaan.

Vuosittain

Lakattujen pintojen puhdistus (esimerkiksi potkujäljistä) sekä kiillotus tarvittaessa, naarmujen retusointi/täyttö, viulukorjaukset, löysien liitosten liimaaminen, ruuvien kiristäminen, kalusteiden imurointi taka-, ala- ja sisäpuolelta pehmeän harjan avulla (istuntosissa vetolaatikot, pöytien ala- ja sisäpinnat). Nämä toimenpiteet suorittaa konservaattori. Lisäksi konservaattori arvioi nahkakalusteiden hoidon tarpeen vuosittain.

Tarpeen mukaan

Nahkaverhoillut istuimet käydään tarpeen mukaan nahkaa hoitavalla, pH-arvoltaan neutraalilla satulasaippualla, mitä ennen pinnan on oltava puhdas pölystä ja irtoliasta. Jos pinta näyttää pölyjen pyyhkimisen jäljiltä likaiselta, pyyhi pinttynyttä likaa ensin nihkeäksi vedellä kostutetulla liinalla ennen hoitavaa satulasaippuointia. Koska pikakirjoittajien tuolit eivät ole aktiivisessa käytössä, eivät ne tarvitse samanlaista hoitoa kuin säännöllisessä käytössä olevat tuolit. Niillekin tulee tehdä säännöllinen pölyjen puhdistus samoin kuin muille tuoleille sekä nahan puhdistus satulasaippualla tarpeen mukaan, mutta hoitoväli on harvempi kuin paljon käytössä olevien tuolien. Puhemiehen tuolin istuimen ja selkänojan kultakuvioinnin puhdistuksessa tulee olla erityisen varovainen ja välttää ylimääräistä hankausta. Tarkemmat ohjeet saippuoinnista löytyvät kappaleesta 6.2.2 Nahkaverhoilu – Hoito-ohjeet-kohdasta. Puhemiehen tuolin kultakuvion puhdistus on konservaattorin tehtävä.

Tarpeen mukaan, joko akuutisti, tai pidemmille tauoille kerättäviä toimenpiteitä ovat nahan repeämien korjaaminen, osittainen tai kokoaan uudelleen verhoilu sekä puuosakorjaukset; mm. rikkinäisten jalkojen korjaaminen, halkeamien ja lohkeamien liimaaminen sekä paikkapalojen teko. Nämä toimenpiteet ovat joko talon puuseppien, konservaattorin tai verhoilijan tehtäviä.

Muuta huomioitavaa

Kuten istuntosalissa jo on olemassa, kaikissa kokolattiamatollisissa tiloissa parhaat tuolin jalan alle laitettavat suojat ovat muoviset (läpikuultavaa akryyliä), reunoiltaan pyöristetyt, hieman jalan pohjaa suuremmat tassut, jotka on ruuvattu kiinni jalan pohjaan. Reunoiltaan pyöristetyn muodon avulla tassut liukuvat kokolattiamatolla, eikä jalka näin ota niin helposti kiinni mattoon ja ”töksähdä” tuoliin istuuduttaessa. Tosin ruuvien reiät heikentävät aina jalkaa hieman, joten ruuvien koko on suhteutettava jalan kokoon. Tassun kiinnitystapaa on siis harkittava jalan mallin mukaisesti. Esimerkiksi hallituksen kokoushuoneen tuolin takajalat kaareutuvat melko paljon heti jalan tyvestä, ja lisäksi jalan alapinta on alaltaan melko pieni. Tällöin on riski, että puuhun tulee halkeama ruuvia tai piikkikiinnitteistä tassua asennettaessa. Tällöin on parempi käyttää tassua, jossa on hylsymallinen kiinnitys eli tassu ei kiinnity yhdestä pisteestä piikillä tai ruuvilla vaan ympyränmallinen hylsy uppoaa tasaisesti isolle alalle.

6.2.1 Puu- ja viilupinnat

Vaurioittavia tekijöitä

Ympäristön olosuhteista johtuvia vaurioita puu- ja viilupinnalle aiheuttavat eniten ilman- kosteus, lämpö, ja etenkin niiden äkilliset vaihtelut, sekä päivänvalo. Jos suhteellinen ilmankosteus laskee äkillisesti, puu kutistuu ja siihen tulee halkeamia. Lisäksi liitokset saattavat löystyä, jos liitoksen osat kutistuvat. Liitoksen löystymiseen kuivumisen myötä vaikuttavat kuitenkin lisäksi liitoksen tyyppi, syysuunta ja mahdollisesti käytetty liima. (Capadose 2006, 365) Tärkeintä on olosuhteiden stabiilius pidemmillä aikaväleillä kuin yksittäiset tai äkilliset pienet vaihtelut ilmankosteudessa tai lämpötilassa. Puu kuitenkin sopeutuu muuttuviin olosuhteisiin pikkuhiljaa, joten olosuhteita voidaan asteittain muuttaa suuntaan tai toiseen tarvittaessa. Tärkeintä on hidas muutos ja pysyvyys lämpötilan ja suhteellisen ilmankosteuden raja-arvojen puitteissa. Jos kosteutta pääsee vetenä puun pintaan, jää siitä helposti jälki niin lakkaamattomaan kuin lakattuunkin puupintaan, varsinkin jos vettä ei heti poisteta pinnasta. (Capadose 2006, 201.) Myös valo vaurioittaa puisia kalusteita monin tavoin. Se haurastuttaa pintakäsittelyä, puuainesta sekä välillisesti myös esimerkiksi viilun liimaa aiheuttamansa lämpövirtauksen takia. Näkyvin valon aiheuttamista vaurioista on puuaineksen värimuutokset, joista yleisimmät ovat haalistuminen ja kellastuminen. Valon haitallisuus riippuu sen aallonpituudesta. Yleisesti lyhyt aallonpituus, kuten ultraviolettivalolla, aiheuttaa eniten haalistumista. Kuitenkin valolle altistumisaika on olennaisinta, sillä myös näkyvä valo (pidempi aallonpituus) voi haalistaa pintoja, jos altistumisaika on pitkä. (Whelchel 1992, 78.)

Eduskuntatalo alkuperäiskalusteineen on yli 80 vuotta vanha, joten myös tuhohyönteisten olemassaolo on mahdollista. Todennäköisyys niiden esiintymiseen on kuitenkin pieni hyvin hoidetun puhtaanapidon ja parantuneiden olosuhteiden jäljiltä uusimman peruskorjauksen myötä. Toisaalta peruskorjauksen valmistumisen jälkeisenä aikana, kun alkuperäiskalusteet on tuotu takaisin paikoilleen eri puolilta Suomea, eri kunnostajien tiloista, on kiinnitettävä erityistä huomioita mahdollisiin tuholaisten jälkiin. Kuljetukset ja pidempiaikaiset varastoinnit ovat aina riski, vaikkakin kunnostajien tiloille olisi olleet tarkat kriteerit.

Useimmat puuta vaurioittavista hyönteisistä ovat eri kovakuoriaisten toukkia, jotka muusta kuoriuduttuaan alkavat kaivautua puun sisään ja jättävät jälkeensä pientä puujauhoa. Useimpien lajien toukkavaihe kestää useita vuosia, jonka jälkeen toukka koteloituu lähelle puun pintaa. Kotelovaiheen jälkeen aikuinen yksilö kaivautuu ulos puusta, johon jää jäljeksi lentoreikä. Kun hyönteisvaurio havaitaan, tärkeintä on sen seuranta.

Hyönteisten aiheuttamat vauriot etenevät hyvin hitaasti, ja siksi onkin tunnistettava, onko vaurio aktiivinen vai jo päättynyt tuhotyö. Reikäinen puualue voidaan täyttää esimerkiksi liimapaperilla tai reiät voidaan tukkia sinitarralla, mikä paljastaa myöhemmin onko tuho aktiivista. Myös vaalea, tuore puupöly reikien alapuolella esimerkiksi lattialla saattaa olla merkki aktiivisesta tuhosta. Vanhan vaurion pöly on kellastunutta tai ruskeaa. Jos aktiivisia tuholaisia esiintyy, on syytä ottaa yhteys konservaattoriin jatkotoimenpiteitä varten. Erilaisia torjuntakeinoja ovat muun muassa lämpökäsittely, pakastus, tyhjiömenetelmä tai kaasuttaminen. (Turpeinen 2005.)

Hoito-ohje

Kaikki näkyvät puupinnat (ja osa kalusteiden sisäosistakin) istuntosalissa ovat viilutettuja lakattuja. Tärkein lakattujen puupintojen hoito-ohje on välttää liiallista kosteutta pyyhinnässä. Kuten jo Eduskuntatalon vuoden 1931 hoito-ohjeessa on todettu: ”Toumujen pyyhinnässä huonekaluista on käytettävä pehmeitä kuivia pyyhkeitä” (EA, Ktpk). Liika kosteus ja vesi vaurioittavat helposti lakkapintaa. Kun vaurioituminen etenee, pääsee kosteus näin myös itse puu- tai viilupintaan, mikä aiheuttaa edelleen vaurioita niissä. Pölyjen pyyhintään riittää siis kuiva ja puhdas mikrokuituliina, joka vie pölyn pinnasta. Jos pinnassa ei ole silmin havaittavaa pölyä, ei pintaa tarvitse pyyhkiä. Tällä vältetään pintojen turhaa kulutusta. Pyyhintäliikkeen on oltava hellävarainen ja kevyt, jotta vältetään mahdolliselta pinnan naarmuuntumiselta, jos pinnassa on kovia partikkeleita. Jos pölyä on ehtinyt kertyä paljon, tulee pöly poistaa ohjaamalla se imuriin pehmeän harjan avulla. (Capadose 2006, 370.)

Jos pinnassa on pinttynyttä likaa, voi mikrokuituliinaa kostuttaa nihkeäksi, ja jos lika ei lähde pelkällä vedellä, voi liinaa kostuttaa miedossa, pH-arvoltaan neutraalissa yleispesuaineseoksessa ohjeen mukaisesti annosteltuna (esimerkiksi pH-arvoltaan neutraali Minirisk). Pesuainejäänteet tulee pyyhkiä pois pelkkään veteen kostutetulla liinalla. Kuten istuntosalin kalusteissa, myös suurimmassa osassa Eduskuntatalon muissa alkuperäishuonekaluissa on viilupintoja, joten huomiota on kiinnitettävä erityisesti saumakohdissa, ettei viilua ole koholla pinnasta, koska liina tarttuu helposti tällaisiin kohtiin ja viilu saattaa revetä.

Lakkaamattomia puupintoja istuntosalin kalusteissa ovat muun muassa pöytien alapinnat. Nämä pinnat on hyvä imuroida puolivuositain tai vähintään vuosittain kuten kappat.

leessa 6.32 on mainittu. Lakkaamattoman puupinnan puhdistukseen tulisi käyttää pehmeäharjaista leveää sivellintä ja imuria, jonne pöly harjalla ohjataan.

6.2.2 Nahkaverhoilu

Vaurioittavia tekijöitä

Yksi pitkällä aikavälillä nahkaa eniten vaurioittavista tekijöistä ovat ilman epäpuhtaudet, joita voidaan kuitenkin hyvin ennaltaehkäistä pitämällä ympäristö siistinä sekä hyvillä ilmansuodattimilla. Ilmansaasteissa olevat happamat yhdisteet aiheuttavat nahan syiden kemiallisen rakenteen muutoksia ja pitkällä aikavälillä hajoamista, mikä tekee nahan pinnasta heikomman ja alttiimman mekaaniselle rasitukselle.

Nahan vaurioitumiseen vaikuttavat herkästi myös olosuhteiden äkilliset ja suuret vaihtelut. Nahka imee ilmankosteutta itseensä ilman, että se näyttää tai vaikuttaa märälle. Jos nahka on venytetty jännitysten alaiseksi, kuten huonekalujen verhoiluissa, voi nahkaan ilmaantua pientä halkeilua tai repeämiä nopeissa ja suurissa ilmankosteuden vaihteluissa kosteasta kuivaan. Toinen vaikutus ilmankosteuden vaihteluista nahkaan on iän myötä tapahtuva kovettuminen, joka tapahtuu pikkuhiljaa monien kosteusvaihteluiden seurauksena. Tässä ilmiössä nahkaan imeytynyt kosteus kuljettaa nahassa olevia vesiliukoisia aineita pintaan ja kun kosteus haihtuu, jäävät nämä aineet pintaan saostumaksi. Ajan myötä myös parkitusaineet häviävät nahan alemmista kerroksista aiheuttaen nahan kutistumista ja kovettumista. (May, Jones 2006, 110-111.)

Nahan vaurioittaviin tekijöihin kuuluvat myös erilaiset homeitiöt, jotka eivät yleensä kasva nahassa alle 65 % suhteellisessa ilmankosteudessa. (May, Jones 2006, 116.) Myöskään liian kuiva ilma ei ole hyväksi nahalle, sillä alle 40 % suhteellisessa ilmankosteudessa nahan joustavuus saattaa kärsiä ja tehdä siitä alttiin halkeilulle. Samoin voi käydä liiallisen lämmön vaikutuksesta, joka myös haurastuttaa nahkaa. Nahkaverhoiltujen kalusteiden sijoittamista aivan patterien tai muiden lämpölähteiden viereen tulisi välttää. Lämpönlähteen ja kalusteen välille olisi hyvä jättää 30-50 senttimetriä väliä. (Kite, Thomson 2006 115; Calnan 2006, 396.) Nahka myös imee itseensä lämpöä suorasta auringonvalosta, mikä edistää haurastumista valon haalistavan vaikutuksen lisäksi. Tämä tekeekin auringonvalosta haitallisimman valolähteen nahalle. Nahkakalusteita ei tule säilyttää pitkiä aikoja suorassa auringonvalossa. Kaikki valonlähteet

kuitenkin vaikuttavat nahkaan pitkän aikavälin altistumisessa aiheuttaen värimuutoksia ja haalistumista. (Dirksen 1997; Kite, Thomson 2006, 115.)

Eduskuntatalon kalusteiden nahkaverhoilujen tulee olla edustavia, joten verhoiluja ehditään yleensä myös vaihtamaan niiden kulumisen vuoksi ennen kuin todella pitkän aikavälin vaurioitumista ehtii nahassa tapahtua. Edustuskuntoisten laadukkaiden verhoilunahkojen vaihtoväli on yleensä noin 30 vuotta. Tässä ajassa kulumien ja käyttäjien aiheuttamat muut vauriot, kuten repeämien näkyminen, alkaa olla niin suurta, että kyseeseen tulee uudelleen verhoilu. Toisaalta, jos nahkaa on hoidettu oikein, eikä suurempia repeämiä tai naarmuja ole, voi nahkaverhoilun ikä olla vieläkin pidempi. Käytössä olevaa huonekalun verhoilunahkaa hoidetaan eritavoin kuin esimerkiksi satoja vuosia vanhan, käytöstä poistetun museoesineen nahkaa, mikä on usein nahan konservoinnin lähtökohta. Hyvin vanhaa ja kovettunutta nahkaa ei suositella enää ”ruokittavan” hoitoaineilla, koska ne aiheuttavat vanhalle ja vaurioituneelle nahalle usein lisää ongelmia, kuten tahmaisen pinnan, alkuperäisten viimeistelyaineiden tuhoutumista tai nahan rakenteen heikentymistä. (Calnan 2006, 401, Dirksen 1997). Eduskuntatalon alkuperäiskalusteissa ei ole alkuperäisiä nahkaverhoiluja ja suurin osa on joko 1980-luvun jälkeen verhoiltuja tai aivan uusia, viimeisimmässä peruskorjauksen yhteydessä verhoiltuja. Näiden kalusteiden nahan tulee kestää käytössä ja näyttää edustavalta, joten seuraavat hoitotoimenpiteet ovat näin ollen perusteltuja ja poikkeavat historiallisen nahan hoitotoimenpiteistä.

Nahkatyypit

Nahkaverhoilujen hoidossa on tärkeää ensin tunnistaa nahan valmistusmenetelmä - ainakin karkea jako värjäys- ja viimeistelymenetelmästä; aniliinivärjätty vai peitevärjätty vai aniliinivärjätty semi-viimeistelyllä, viimeisintä kutsutaan useasti semi-aniliininahaksi. Suurin osa huonekalujen verhoiluun käytetyistä nahoista ovat joko semi-aniliini tai peitevärjättyä (käytetään myös nimitystä pintavärjätty) nahkaa. Ensimmäinen taso nahan tarkastelussa on kuitenkin tunnistaa, mikä osa raakavuodasta on päätynyt kyseiseksi lopputuotteeksi. Vuodan päällimmäinen kerros eli pintanahka on laadukkain, koska sillä on vahva solurakenne ja hengittää näin paremmin. Pintanahasta erottaa usein karvatupin reiän, mutta tämä saattaa vaatia harjaannusta ja suurennuslasia. Pintanahasta tehdään usein aniliinivärjättyjä nahkoja joko semi-viimeistelyllä tai ilman. Haljasnahka puolestaan on alempi kerros halkaistusta vuodasta ja sen solurakenne on hauraampi. Lisäksi on hiottuja nahkoja (eng. Corrected grain), joista on hiontakäsittelyllä poistettu

nahan luontaiset virheet. Hiottuihin lisätään koneellisesti uusi kuviointi, joka jäljittelee nahan pintaa. Hiotut, uudelleen kuvioidut sekä haljasnahat ovat usein peitevärjättyjä. Myös pintanahka voi olla kevyesti hiottu, jolloin luontaiset kuviot jäävät näkyviin (eng. Half-grain). (Borg 2017; BLC Leather Technology Center 2007; Pohjanmaan kaluste 2017.)

Aniliininahka on siis ainoastaan läpivärjätty, eikä sen pintaa ole pintakäsitelty lakalla tai muilla kalvoilla. Aniliininahassa näkyvät nahan luontaiset kuviot arpineen, sileyseroineen ja ryppyineen, koska se on käytännössä lähes aina pintanahka. Aniliininahka onkin kallein, pehmein ja luonnollisin nahkatyyppi. Koska aniliininahan pintaan ei ole lisätty suojaavaa viimeistelykerrosta, niin se myös imee itseensä kosteutta hyvin tehokkaasti ja on altis ulkoisille räsistekijöille. Semi-aniliininahka puolestaan on myös läpivärjätty, jonka lisäksi pintaan on lisätty semi-viimeistelykäsittely, kuten ohut kerros vaha/lakkaa ja pigmenttiä. Viimeistelykerroksen vuoksi semi-aniliini on hieman kulutusta kestävämpi ja likaa hylkivämpi kuin aniliininahka. (BLC Leather Technology Center 2007; Heidemann 1993, 576; Pohjanmaan kaluste 2017.)

Peitevärjätyn nahan pintaan on siis lisätty eräänlainen maalipinta, joka on useimmiten polyakrylaatti tai polyuretaanipohjainen emulsio. Peitevärjättyyn nahkaan lisätään myös viimeistelykerros vaha/lakkaa. Peitevärjätty nahka on kulutusta kestävämpi eikä se likaannu yhtä helposti kuin aniliinivärjätty nahka. Peitevärjätty nahka on usein myös kovempaa ja liukkaamman tuntuista kuin pehmeämmät semi-aniliini- ja aniliininahat. (BLC Leather Technology Center 2007; Heidemann 1993, 574 Pohjanmaan kaluste 2017.)

Kuten kappaleessa 3.2.2 Irtotuolit todettiin, istuntosalin nahkaverhoilut ovat todennäköisesti pääasiassa läpivärjättyä pintanahkaa, joka on käsitelty semi-viimeistelyaineella eli toisin sanoen semi-aniliininahkaa. Joukossa on todennäköisesti ainakin muutamaa eri verhoilukertaa olevia tuoleja, koska osassa tuoleja on silmin havaittavaa vaurioitunutta ja todennäköisesti huonolaatuisempaa nahkaverhoilua, joissa on vauriokohdissa näkyvissä nahan vaalea pohjasävy.

Käyttökaluksen nahan hoito vs. historiallisen nahan konservointi

Nahkaa on perinteisesti hoidettu lisäämällä siihen erilaisia vaha- ja öljypohjaisia hoitoaineita. Historiallisen nahan konservoinnissa tällaisten aineiden lisäämistä pyritään

yleensä välttämään tai ainakin harkitsemaan tarkkaan, sillä monesti historiallisten nahkaesineiden ongelmat, kuten tahmainen pinta tai pintaan työntyvät jäämät, ovat osittain vääränlaisen hoidon aiheuttamia. Hoitoaineiden edelleen lisääminen vanhentuneeseen nahkaan voi jatkaa vaurioitumista pitkällä aikavälillä. Monesti ongelmat johtuvat vääränlaisesta käytöstä ja liiallisesta lisäämisestä tai hoitoaineissa on sopimattomia ainesosia. (Calnan 2006, 397; Kite, Thomson 2006, 397)

Nahan valmistajien hoito-ohjeissa kuten myös historiallisten nahkaesineiden konservoinnissa pääperiaatteena on säännöllinen pölyn poisto joko imuroimalla pöly pehmeän harjan avulla tai puhtaalla liinalla pyyhkimällä. Tämän lisäksi monella nahkavalmistajalla on omat tuotteensa nahan puhdistukseen ja hoitoon. Tuotteet suojaavat muun muassa lian, rasvan ja hien imeytymistä käytöstä aiheutuneisiin mikroskooppisiin halkeamiin. Puhdistusaineen, kuten kasviöljyihin perustuvan satulasaippuan jälkeen lisättävän hoitavan suoja-aineen (esim. Leather Balsam tai Leather Protection), on tarkoitus suojata pintaa lian lisäksi myös puhdistusaineelta/saippualta niin, että puhdistusaine ei vaikuta nahassa jo oleviin, alkuperäisiin viimeistelykerroksiin, vaan ainoastaan suoja-kerrokseen. (Carr & Day & Martin 2017b; Leahter Master 2014.) Pääasiallisesti uusien nahkatuotteiden hoidossa onkin aina seurattava valmistajan ohjeita, sillä valmistajan tuote on varmasti kyseiselle nahkatyypille sopiva. Harkintaa tulee kuitenkin käyttää, sillä nahkatuotteen käyttötapa ja -aste vaikuttavat paljon hoitoon ja monesti ohjeet on laadittu kotitalouksille ja todennäköisesti tuotteiden myyntiä edistään. Tästä syystä myyjien ohjeissa on monesti tarpeettoman tiheä hoitoväli. Kotikäytössä nahkakalusteen käyttö onkin monipuolisempaa ja kuluttavampaa, joten puhdistettavaakin on todennäköisesti enemmän ja useammin kuin Eduskuntatalon alkuperäiskalusteilla.

Esimerkiksi valtionvarainvaliokunnan jaoston huoneen tuolit verhoiltiin viimeisimmässä kunnostusurakassa uudelleen Elmo Soft –nahalla (semi-aniliininahka), jonka hoitoon suositellaan käytettäväksi Elmon omaa puhdistus- ja hoitotuotetta. Leather cleaner –puhdistusainetta suositellaan käytettäväksi säännöllisessä käytössä oleviin kalusteisiin joka kuukausi ja Leather protection –suoja-ainetta useita kertoja vuodessa riippuen kalusteen käytöstä (2-4 krt/v). (Elmo Sweden Ab 2017). Konservoinnin näkökulmasta on sitä parempi mitä vähemmän aineita lisää nahan pinnalle ja tuotteiden käyttöväli kannattaa valita alarajalta tai harvemmin. Varsinkin silloin, jos valmistaja eivät ilmoita kaikkia tuotteidensa ainesosia, on harkintaa käytettävä. Seuraamalla nahan kuntoa saa parhaiten määritettyä todellisen huoltovälin, mutta Eduskuntatalon nahkakalusteiden kuukausittainen puhdistusaineella puhdistaminen ei ole tarpeen ja suoja-ainettakin

kannattaa lisätä vain tarvittaessa, jos nahka tuntuu erityisen kuivalta. Nahkaverhoiltujen kalusteiden hoitotarve kannattaakin arvioida kalustoryhmittäin konservaattorin vuosittaisen kierron yhteydessä. Myös Ruotsin kuninkaanlinnassa työskennellyt konservaattori Lassi Koivunen (2017b) suosi nahkakalusteiden säännöllistä arviointia ja tämän perusteella hoitoa tarpeen mukaan menetelmänään muun muassa satulasaippua ja nahkabalsami.

Hoito-ohje

Perussiivouksessa nahan puhdistukseen riittää pölyjen pyyhintä tarvittaessa, eli jos pinnassa on näkyvissä pölyä, kuivalla nukkaamattomalla liinalla. Tarvittaessa tehdään nihkeäpyyhintä paikallisesti, jos verhoilussa on esimerkiksi ruokaperäinen tahra. Mitään liuotinpohjaisia tai muulle siivoukselle tarkoitettuja pesuaineita ei tule käyttää nahan puhdistukseen. Vaikeiden tahrojen kanssa on käännettävä konservaattorin puoleen. (Borg 2017, Leather Master 2014).

Nahan puhdistus- ja huoltotarpeen arviointi on suositeltavaa tehdä konservaattorin toimesta vuosittaisen kierron yhteydessä. Jos konservaattori toteaa, että nahkaverhoilu on puhdistuksen tai hoidon tarpeessa, tulee semi-aniliini- ja peitevärjättyjä nahkoja hoitaa hoitavalla, pH-arvoltaan neutraalilla satulasaippualla tai marseillesaippualla, jolla ehkäistään lian kertymistä nahkaan. On tärkeä, että saippuan pH-arvo on lähellä neutraalia, koska monet saippuat ovat emäksisiä ja ne saattavat heikentää nahkaa. Hoitavalla saippualla tarkoitetaan tässä pääasiallisesti vain glyseriiniä sekä kasviöljyjä sisältäviä saippuoita, joilla on siksi sekä puhdistava että hoitava vaikutus. Tällainen on esimerkiksi Carr & Day & Martinin valmistama Belvoir Conditioning Soap-satulasaippua (Carr & Day & Martin 2017b). Myös marseillesaippua perustuu glyseriiniin ja kasviöljyihin, mutta monesti ne saattavat olla emäksisiä ja sisältää myös muita lisäaineita, joten on parempi käyttää saippuaa, jonka ominaisuudet ovat tiedossa. Ennen saippuaa pinta tulee kuitenkin puhdistaa sekä irtoliasta, imuroimalla pehmeän harjan avulla tai puhtaalla liinalla pyyhkien, että selvästi nahkaan pinttyneestä liasta, sillä saippuointi saattaa työntää rasvaa ja likaa nahkaan, jos pinta on erityisen likainen. Joten jos nahka on imuroinnin jälkeen kovin likaisen näköinen, on pinta ennen saippuointia pyyhittävä nihkeäksi kostutetulla liinalla. (Calnan 2006, 397; Carr & Day & Martin 2017b).

Sopivaa satula- tai marseille saippuaa levitetään pehmeällä pesusienellä, joka kostutetaan ensin nihkeäksi. Liika kasteleminen saattaa turvottaa nahan kollageenirakennetta,

mikä ajan mittaan heikentää nahan rakennetta. Saippuavaahtoa hierotaan nahkaan pyörivin liikkein niin, että lika irtoaa. Vaahdon joutumista puuosiin on varottava. Saippuajäämät pyyhitään pois. Pinnan annetaan kuivua ja pinta kiillotetaan vielä kuivalla liinalla pyörivin liikkein. Aina ennen käsittelyä on kuitenkin hyvä testata tuotetta ensin pienelle alueelle. Jos nahan pinnasta lähtee väriä, on suoja/pigmenttikerros vaurioitunut ja puhdistuksessa on oltava erityisen varovainen välttämällä voimakasta hankausta. (Carr & Day & Martin 2017a; 2017b; Kite, Thomson 2006, 124; Leather Master 2014).

Jos pinta vaikuttaa erityisen kuivalta tai siltä, että suojaava kerros on kulunut pois, voi nahan pintaan tarvittaessa lisätä satulasaippuoinnin jälkeen, pinnan kunnolla kuivuttua, hoitavaa suoja-ainetta, kuten Leather/Leder Balsam- nimellä myytävää tuotetta, hyvin kevyesti tuotteen ohjeen mukaan levittäen. Tuote ei saa sisältää liuottimia, vesipohjaiset tuotteet ovat yleensä turvallisia, vaikka niissäkään ei saisi olla ylimäärisiä lisäaineita. Suoja-aineet perustuvat erilaisiin öljyihin ja vahoihin ja niitä levittäessä on oltava erityisen varovainen, ettei niitä joudu puuosiin. Suojamuovien käyttö puuosien suojana aineen levityksen aikana on suositeltavaa. (Carr & Day & Martin 2017b; Leather Master 2014.)

On huomioitavaa, että satulasaippuointi sopii vain peitevärjätyille ja semi-aniliininahalle. Aniliini- mokka- tai nupukkinahalle saippuaa ei tulisi käyttää. Aniliininahan puhdistus voidaan tehdä puhtaalla, nihkeäksi kostutetulla vaalealla liinalla tai erikoisesti aniliininahalle tarkoitetuilla puhdistusaineilla. (Carr & Day & Martin 2017a, Leather Master 2014.)

6.2.3 Metallit

Istuntosalissa metallipintoja on muun muassa aitoiden porraskaiteissa, pikakirjoittajien pöydän vetimissä (messinkiä) ja pöydän valaisimessa (messinkiä) sekä äänestysuurnissa (hopeoitu messinki). (EK, la a; EK, Kt 2007a; Hakala-Zilliacus 2002, 174.)

Vaurioittavia tekijöitä

Metallien korrodoituminen johtuu niiden reagoimisesta ilman hapen ja ympäristönsä muiden reaktiivisten epäpuhtauksien kanssa. Korrodoitumisen nopeus riippuu metallista sekä ympäröivistä olosuhteista. Nopeasti korrodoituvia metalleja ovat muun muassa sinkki, kupari ja tina, kun taas hopea ja kulta ovat hitaasti korrodoituvia. Korroosiota

nopeuttavat varsinkin kosteus, lämpö sekä happamat ja emäksiset kemikaalit. Korrodoituminen saattaa olla myös haluttua, jolloin sitä kutsutaan patinaksi, kuten monissa messinkiesineissä. Epätoivottua korroosiota ovat usein esimerkiksi raudan ruoste tai hopean tummentumat. (Harris 2006, 251-252)

Metallia vaurioittaa lisäksi jatkuva fysikaalinen rasitus kuten saranoille käy, jos ympäröivä puuaines heikkenee ja saranat liikkuvat alkuperäisiltä paikoiltaan. Rasitus voi aiheuttaa metallin taipumista, vääntymistä tai jopa katkeamisen. (Harris 2006, 251-252.) Myös sormenjäljet voivat jäädä pysyvästi metallin pinnalle, jos pinta on kiillotettu ja esinettä käsittelee paljain käsin. Ihon epäpuhtaudet, kuten hien happamuus ja suolat, saattavat aiheuttaa metallin syöpymistä niin, että sormenjälki jää pysyvästi pintaan. Monesti sormen jälki ei heti näy, mutta ilmaantuvat näkyviin ajan kuluessa, jolloin niitä saattaa olla vaikea jo poistaa. (Appelbaum 1991, 147; Nilsen, Skog Berg 2011.) Usein metalliesineiden vaurioituminen aiheutuukin ihmisen liiallisesta käsittelystä, kuten kiillottamisesta väärillä menetelmillä; liian kovaa hankaamisesta, teräsvillan käytöstä väärin materiaalien kanssa tai liiallisen kiillotusaineen käytöstä ilman että ainetta poistaa pinnalta kunnolla. (Nilsen, Skog Berg 2011.)

Hoito-ohje

Säännöllinen pölyjen pyyhintä metallin pinnalta ehkäisee korrodoitumista, koska pöly sisältää monia korroosiota aiheuttavia partikkeleita sekä sitoo kosteutta. Metalleja käsiteltäessä tulisi aina olla puhtaat puuvillahanskat kädessä, jotta sormista ei tartu rasvaa ja epäpuhtauksia metalliin. Pölyn pyyhkimiseen tulee käyttää puhdasta ja kuivaa, nukkaamatonta liinaa. Pölyjen pyyhinnässä on vältettävä liiallisen voiman käyttöä. Jos pölyä on ehtinyt kertyä paljon, tulisi pöly puhdistaa pinnasta pehmeäharjaisella siveltimellä imuriin. (Harris 2006, 255.)

Jos esineestä halutaan poistaa muuta kuin pölyä, on tunnistettava sekä metalli että siinä mahdollisesti oleva suojapinnoite, jotka määrittävät tarvittavat toimenpiteet. Tällöin suositus on antaa esine konservaattorin käsiteltäväksi. Monet metalliesineet ovat suojattuja jollakin pinnoitteella korroosion ehkäisemiseksi. Perinteisiä suoja-aineita ovat olleet muun muassa dammar, sellakka tai erilaiset pellavaöljypohjaiset pinnoitteet sekä näiden jälkeen nitroselluloosapohjaiset lakat. (Appelbaum 1991, 161-162.) Sirénin laatimissa vuoden 1931 hoito-ohjeissa mainitaan esimerkiksi valtiosalin kruunujen hopeoitujen pintojen hoidosta seuraavaa: " -- lakka poistetaan niistä sprillä, sen jälkeen ne

kiillotetaan puhdistuspomaadalla ja wienerkalkilla ja sitten uudelleen vahvasti lakataan shaponilakalla” (EA, Ktpk). Näissä kattokruunuissa on siis alun perin ollut spriiuukoinen suoialakka. Myös valtiosalin lakatuille pronssioville oli kyseisessä hoito-ohjeessa samanlainen ohje kuin kattokruunuille. Ovipainikkeiden sekä ikkunoiden pronssi- ja messinkiosista sekä messinkisten porraskaiteiden huollosta puolestaan mainitaan, että ne tulisi puhdistuspomaadalla ja spriiillä pyyhinnän jälkeen uudelleen lakata bekkio-lakalla. (EA, Ktpk). Useimmiten on siis niin, että esimerkiksi hopea- tai hopeoitu esine, jossa ei ole tummentumia, on lakattu. Nykyisin metallien suoialakkoina käytetään synteettisiä lakkoja, kuten akryylihartsipohjaisia lakkoja (Harris 2006, 256).

Muulla kuin vahapinnoitteella suojattuja metalliesineitä ei siis tule kiillottaa, koska kiillotaminen saattaa vaurioittaa suoiajinnoitetta. Kiillotusaineiden jäämät aiheuttavat myös herkästi korrodoitumista jäädessään esineen kulmiin tai rakoihin. Erityisesti monimateriaaliesineissä on vältettävä metallin puhdistus- tai kiillotusaineiden joutumista esineen muihin osiin, kuten puupinnalle. Kiillotusaineiden käyttöä on siis aina harkittava tapauskohtaisesti, sillä monesti metalliesine ei ole sitä miltä se päälle näyttää. Pinta saattaa olla esimerkiksi hopeoitu, kullattu, lakattu tai vahattu tai yhdistelmä näistä. Myös metalliseokset saattavat reagoida väärällä tavalla aineeseen, joka on tarkoitettu vain yhdelle seoksen metallille. (Appelbaum 1991, 161-162.) On myös muistettava, että tummentumien ja muiden korroosiokerrosten poistaminen vie mennessään alkuperäistä materiaalia. Niiden poistaminen muuttaa esineen ulkonäköä, joten patinan poistamista on aina harkittava tarkasti. (Harris 2006, 255.)

6.3 Diplomaattihuone

Tässä luvussa käydään läpi diplomaattihuoneen yksilöllinen hoitosuunnitelma sekä käydään läpi tekstiilien hoito-ohje erityisesti alkuperäisten verhoilujen näkökulmasta. Muut diplomaattihuoneen huonekaluissa esiintyvistä materiaaleista, kuten lakatut puupinnat, esiteltiin kappaleessa 6.2 täysistuntosalin kohdalla.

Diplomaattihuoneen käyttöä on viimeisimmän peruskorjauksen myötä edelleen rajoitettu esimerkiksi siten, että alkuperäisillä tekstiileillä verhoiluihin kalusteisiin on istumisen estämiseksi kiinnitetty nyörit. Istumista tulee siis välttää niin paljon kuin mahdollista. Kahvitelutilaisuuksia ei huoneessa tule järjestää, sillä niissä on erityisen suuri riski alkuperäisten verhoilujen tahriintumiseen. Koska muidenkaan juomien ja ruokien tuo-

misella huoneeseen ei ole mitään erityistä tarvetta, on suositeltavaa olla tuomatta niitäkään huoneeseen.

Erityislaatusuutensa vuoksi siivouksen ei tarvitse olla päivittäistä, mutta säännöllisyys on tämänkin huoneen siivouksen kohdalla erittäin tärkeää. Päivittäinen huoneen tarkastus on kuitenkin hyvä olla olemassa tulevaisuudessakin. Pölyt olisi hyvä pyyhkiä vain silloin kun pinnat näyttävät pölyisiltä. Lakatuilta huonekaluilta pölyt pyyhitään kuivalla, nukkaamattomalla mikrokuituliinalla. Turhaa imurointia ja pölyjen pyyhkimistä aroilta pinnoilta tulee siis välttää, koska toimenpiteillä on kumulatiivinen, kuluttava vaikutus. Kokolattiamatto tulee kuitenkin imuroida säännöllisesti, vähintään kerran kuukaudessa (Lloyd 2006, 232). Diplomaattihuoneen alkuperäisten verhoilujen imurointi olisi suositeltavaa jättää konservaattorin tehtäväksi, koska verhoilut ovat hauraita ja vaurioituvat herkästi. Imuroinnin tarpeen voi arvioida esimerkiksi tekemällä testin kappaleen 6.3.1 ohjeen mukaisesti.

Lakattujen ja verhoiltujen pintojen lisäksi diplomaattihuoneen kalustoon kuuluu peili, vaikka sitä ei uusimman peruskorjauksen jäljiltä huoneeseen palautettukaan. Alkuperäiskalustoihin kuuluvia peilejä on talossa kuitenkin runsaasti, joten tähän kappaleeseen on sisällytetty vanhan peilipinnan hoito-ohje. Peilin pölyjen pyyhintään tulee käyttää kuivaa ja nukkaamatonta mikrokuituliinaa tai säämiskää. Jos peilin pinnassa on sormenjälkiä tai muuta kosteutta vaativaa tahraa, on paras tapa puhdistukseen seuraava: Kostuta säämiskä vedessä, purista ylimääräiset vedet pois, aseta se kuivan liinan päälle ja rullaa liina säämiskän ympärille, jonka jälkeen purista ylimääräinen kosteus koko paketista. Ideana on siis, että kuiva liina imee liian kosteuden säämiskästä. Tämän jälkeen peilistä voi pyyhkiä tahrat. (Nilsen, Skog Berg 2011.)

Diplomaattihuoneiden kalusteille ei ole vielä tehty uusimman peruskorjauksen aikana konservointitoimenpiteitä, ja kalusto oli vain säilytyksessä varastossa. Olisi kuitenkin suositeltavaa toteuttaa sille laaditun suunnitelman mukaiset konservointitoimenpiteet lähitulevaisuudessa, jotta erityisesti hauraan verhoilun vaurioitumista saadaan hidastettua ja kunto entistä stabiilimmaksi. Ennen kalustekunnostusurakkaa laaditun konservointisuunnitelman mukaan diplomaattihuoneen kaluston kaikille lakkapinnoille riittää pääasiassa pelkkä puhdistus ja vauriokohtien retusointi. Viilupinnoistakin pääasiassa pikkutuoleissa on jonkin verran kiinnitettävää viilua. Puuosille tehtävät toimenpiteet ovat siis melko vähäisiä. Jos lakkapinnat päätettäisiinkin joskus uusia, on sitä varten verhoilu todennäköisesti poistettava, koska sen suojaaminen, lakanpoisto ja uudelleen-

lakkaus verhoilu paikallaan, olisi liian riskialtista alkuperäisverhoilulle. Verhoilun purkaminen ja uudelleen takaisin saaminen on erittäin vaativa operaatio, johon ei tule ryhtyä kevyin perustein. Lisäksi tällaiset toimenpiteet vaativat tekstiilikonservaattorin ja verhoilijamestarin yhteistyötä. (Liite 2.)

Suosittelavampi vaihtoehto tässä vaiheessa olisi siis lakkapintojen puhdistus ja retusointi sekä verhoilujen konservointi mahdollisimman vähän verhoilua purkaen. Ainakin liestyneet saumakohdat tulisi saada tuettua samoin kuin selkänöiden saumat, jotka ovat rasituksessa pehmusteiden painuttua kasaan. Myös tämä työ on konservaattorin ja tarvittaessa verhoilijan yhteistyönä toteutettava. Kaluston vaurioiden stabiloinnin lisäksi visuaalinen ilme kohentuu, kun rispaantuneet ja katkeilleen langat saadaan siistittyä.

Diplomaattihuoneen hauraat, alkuperäisverhoilut voisi myös suojata erillisillä kangas-suojilla (valkaisematonta, pestyä puuvillaa) pidempien taukojen (kesä- ja talvitaumat) aikana, jolloin huoneella ei ainakaan ole käyttöä. Näin estetään paitsi pölyyntymistä myös auringonvalon vaikutusta hauraille tekstiileille. Vaihtoehtoisesti auringonvalon haalistavaa vaikutusta voidaan ehkäistä myös ikkunoihin asennettavilla ultraviolettiva-loa suodattavilla kalvoilla tai erilaisten kaihtimien ja verhojen avulla.

Kuva 16. Diplomaattihuoneen pikkutuolin istuimen täytteet ovat osittain painuneet kasaan.

6.3.1 Tekstiilit

Kappaleessa tarkastellaan tekstiilejä etenkin verhoilutekstiilien näkökulmasta, mutta varsinkin vaurioittavat tekijät ovat samoja myös muille tekstiileille. On myös huomioitava, että hauraan ja vanhan tekstiilin hoidon tulee olla hellävaraisempaa kuin uusien tekstiilien, joten huollettavan tekstiilin kunto tulee arvioida ennen toimenpiteitä. Suurin osa Eduskuntatalon verhoilutekstiileistä on uusittuja, mutta diplomaattihuoneen kaluston lisäksi esimerkiksi valtiosalin nojatuolien ja sohvien käsinkudotut verhoilukankaat olisi suositeltavaa huoltaa kuten diplomaattihuoneen kaluston verhoilu.

Koska erilaisia tekstiilejä on ympärillämme niin paljon, niiden hoitoa ajatellaan usein kovin arkipäiväisenä toimenpiteenä ja vanhojakin tekstiilejä hoidetaan pesemällä koneessa tai parsimalla repeämiä. Uusille ja hyväkuntoisille tekstiileille tehtävät toimenpiteet voivat kuitenkin vahingoittaa vanhoja tekstiilejä, joiden rakenne ja kuidut ovat heikenneet erilaisten ympäristötekijöiden vaikutuksesta. (Appelbaum 1991, 202.)

Vaurioittavia tekijöitä

Ympäristön olosuhdetekijöistä tekstiilejä eniten vaurioittava on valo. Se heikentää tekstiilikuitujen rakennetta, mikä vaikuttaa tekstiilin joustavuuteen ja vahvuuteen. Valo myös haalistaa monia tekstiilien väriaineita. Tämä ilmiö on helposti nähtävissä esimerkiksi verhoilun taitekohdissa tai tuolin verhoilua purettaessa, kun kankaan kääntöpuoli ei ole altistunut valolle ja on säilyttänyt alkuperäisen värinsä. (Rendell 2006, 409.)

Ilmankosteuden vaihtelut ovat myös tekstiileille haitallisia. Etenkin kosteuden lisääntyessä tekstiilit ovat alttiita vaurioitumiselle. Tekstiilit ovat luonteeltaan vettä imeviä, joten ilmankosteuden noustessa tekstiili imee itseensä ympäristöstä kosteutta, mikä lisää niiden painoa ja voi aiheuttaa venymistä. Myös jotkin tekstiilien väriaineet voivat värjätä ympäristöään, kun suhteellinen ilmankosteus nousee yli 65 % RH. Korkeissa RH % lukemissa tekstiilit ovat hyvä kasvualusta homeille, jotka voivat aiheuttaa tekstiiliin hyvin vaikeasti poistettavia tahroja, jos kasvustoa ei huomata ajoissa. Ilmankosteuden nousun ja alenemisen vaihteluiden aiheuttamat venyminen ja kuivuminen heikentävät ja kuluttavat tekstiilejä, joten olosuhteiden vakaus on tärkeää. (Bachmann 1992, 80; Rendell 2006, 410-411; Whelchel 1992, 88.)

Ilman epäpuhtaudet ovat myös vahingollisia tekstiileille. Jos pölyä ei poisteta tekstiilin pinnasta, pölypartikkelit imeytyvät helposti tekstiilin sisälle, jolloin puhdistaminen vaikeutuu. Likapartikkelit voivat olla myös hyvin teräviä ja katkoa tekstiilikuituja. Pölypartikkeleihin sitoutuu usein happamia yhdisteitä, jotka heikentävät kaikkia tekstiilikuituja. Happamia aineita voi haihtua myös tekstiiliä ympäröivistä muista materiaaleista, kuten käsittelemättömästä puusta (etenkin tammi) tai joistain vaneri-, pahvi- ja paperilaadusta. Tämän takia on tärkeää käyttää arkistokelpoisia paperi- ja suojamateriaaleja tekstiilien suojaamiseen ja pakkaamiseen. (Appelbaum 1991, 204; Bachmann 1992, 86; Whelchel 1992, 88.)

Käyttöhuonekalujen tekstiiliverhoilujen suurin riski lienee kuitenkin käytöstä aiheutuva tahriintuminen. Ennaltaehkäisyksi Eduskuntatalon viimeisimmän peruskorjauksen yhteydessä uusitut verhoilukankaat onkin käsitelty likaa hylkivällä Soft Care -suoja-aineella. Aine muodostaa tekstiilikuitujen ympärille molekyyli-verkon, joka estää lian ja kosteuden imeytymistä kankaaseen. Suoja-aine kuluu ajan mukaan pois ja käsittely olisi uusittava noin 2 vuoden välein riippuen käytöstä. (Soft Care 2017.)

Tahranpoistossa tärkeintä on toimia silloin, kun tahra on vielä tuore. Läikkynyt neste tulisi imeyttää imukykyiseen, värittömään materiaaliin, kuten talouspaperiin mahdollisimman nopeasti, jotta kosteus ja lika eivät imeydy verhoiluun. Jos tahra on ehtinyt kuivua, voi sen puhdistaminen jälkikäteen olla vaikeaa. Monesti likaa saa irrotettua jonkin verran myös kuivuneesta tahrasta, mutta monissa tapauksissa on hyväksyttävä, että tahraa ei saa kokonaan poistettua sen kuivuttua. (Bachmann 1992, 82). Kuivuneiden tahrojen poisto on hyvä jättää konservaattorin tehtäväksi. Lisää tahranpoiston ensiavusta alla olevassa hoito-ohjeessa. Ongelmallista verhoilutekstiilien tahranpoistossa on useimmiten se, että kalusteet on usein verhoiltu niin, että tekstiiliä ei saa helposti irrotettua pesua varten ja monesti tavallisessa tekstiilihuollossa tahranpoistossa tehokainta olisi pestä kangas pesuohjeen mukaisesti vesipesussa ensiavun jälkeen. Tämä tosin koskee vain hyväkuntoisia uusia käyttötekstiilejä. Vanhojen ja hauraiden tekstiilien vesipesu on aina pitkällisen harkinnan tulos, ja toimenpiteen suorittaa aina konservaattori. Vesipesu onkin tekstiilikonservoinnin näkökulmasta peruuttamaton toimenpide, joka voi aiheuttaa kuitujen kutistumista, värien leviämistä ja lika voi jopa kiinnittyä kuituihin entistä paremmin tekstiilikuidun ensin turvotessa ja sitten kuivumisen yhteydessä kutistuessa. (Rendell 2006, 415)

Hoito-ohje

Niin diplomaattihuoneen hauraille alkuperäistekstiileille kuin talon ehjillekin tekstiileille imurointi tulee suorittaa vain tarvittaessa. Liiallista imurointia tulee välttää, koska jokainen imurointikerta kuluttaa tekstiilikuituja. Imutehon on oltava matalatehoinen ja lisäksi imurin suulakkeen on oltava tekstiileille tarkoitettu malli. Hauraat tekstiilit on imuroitava vain verkon läpi, jotta mahdolliset irtolangat eivät häviä imuroinnin mukana. Irtolika, kuten murut, tulee toki poistaa aina päivittäisen käynnin yhteydessä, esimerkiksi imuroimalla. Pölyn imuroinnin tarpeen voi suorittaa yksinkertaisella testillä, jossa imurin suulakkeeseen asetetaan sideharso ja tekstiilistä imuroidaan pieni testialue matalalla imuteholla. Jos harsoon jää pölyä, on imurointi tarpeen. Imuroinnin väliä voidaan myös testata tekemällä edellä mainittu testi tasaisin väliajoin, pitämällä kirjaa tuloksista ja testien perusteella päätellä sopiva väli. (Nilsen, Skog Berg 2011; Rendell 2006, 414-416.)

Kuten aiemmin jo mainittiin, tahranpoistossa tärkeintä on nopeus. Tahra tulisi imeyttää mahdollisimman nopeasti pois tekstiilin pinnalta imukykyiseen materiaaliin, kuten vaaleaan imupaperiin, suodatinpussiin tai käsipyyhkeeseen. Kiinteä lika kaavitaan varovasti esimerkiksi lusikalla. Liiallista hankaamista tulee välttää ja liikkeen tulee olla enemmänkin paineleva. (Lloyd 2006, 236; Rendell 2006; 417). Uusien verhoilutekstiilien puhdistuksessa tulee seurata ensisijaisesti valmistajan puhdistusohjeita. Kun kangasta ei saa irti, on siis toimittava mahdollisimman tehokkaasti likaa irrottaen vaurioittamatta kuitenkaan tekstiiliä.

Kun tahriinnuttava aine on imeytetty paperiin, voi tahrakohtaa painella veteen kostutetulla liinalla. Jos vaikuttaa, että pelkkä vesi ei riitä ensiavuksi, tehoaa useimpiin tahroihin pH-arvoltaan neutraali, tekstiileille tarkoitettu pesuaine, kuten Minirisk, haalean veden kanssa käytettynä, pesuaineen tahranpoisto-ohjeen mukaisesti annosteltuna. Pesuainetta kannattaa annostella kuitenkin harkiten ja säästeliäästi, sillä ongelmana pesuaineiden käytössä on se, että ne imeytyvät verhoiluun eikä niitä saa huuhdeltua. Puhdistus tapahtuu painelemalla kevyesti tahraa pesuliuokseen kostutetulla liinalla. Puhdistettavan kankaan läpikastelua tulee välttää. Painelun tulee kohdistua tahraan ja kovaa hankaamista on vältettävä, jotta tahra ei leviä. Tahraa on myös painettava joka kerta kuivalla liinalla, kun tahraan lisätään nestettä, jotta kosteus ja lika saadaan imeytettyä pois. Lopuksi alue käsitellään puhtaaseen veteen kostutetulla liinalla, jotta pesuainejäämät saadaan mahdollisimman hyvin pois kankaasta. Alue kannattaa myös

kuivata välittömästi kylmällä ilmalla, kuten kylmää ilmaa puhaltavalla hiustenkuivaajalla, ettei kohtaan jää rengasmaista jälkeä. Jos ensiavun jälkeen kankaaseen jää vielä tahra tai tahra on jo vanha, on puhdistus konservaattorin tehtävä. (Gabriel 2017; Häkäri 2017 Martat 2017).

Yllä kuvattu menetelmä sopii vain verhoilulle, jossa ei ole yksiväristä selkeää pintaa, vaan useasta väristä koostuva pinta. Ongelmaksi muodostuu yleensä se, että tahra-kohtaan ilmaantuu puhdistuksen myötä kosteuden aiheuttama tummempi rengas taharakohdan reunoille kapillaari-ilmion seurauksena. Tämän vuoksi ylläkuvaillua puhdistusmenetelmää ei voi käyttää esimerkiksi yksiväristen silkkiverhoilujen puhdistukseen. Näin ollen, jos tekstiilin materiaalista on epäselvyyttä puhdistuksen yhteydessä, olisi käännäyttävä konservaattorin puoleen. (Häkäri 2017).

Markkinoilla on paljon erityyppisille tahroille suunnattuja puhdistusaineita, mutta ne saattavat myös heikentää tekstiilikutua, joten niihin on suhtauduttava varauksella ja käyttöä aina harkittava tarkkaan. Pieni tai himmeä tahra on usein pienempi paha kuin heikentynyt kohta, joka on muuta tekstiiliä alttiimpi vaurioitumiselle. Esimerkiksi vanha villa- tai puuvillakuitu ei kestä proteiinitahrojen (hiki, veri) puhdistukseen käytettyjä entsyymejä. (Bachmann 1992, 82; Finch, Putnam 1985, 71).

7 Yhteenveto

Hoitosuunnitelman on tarkoitus olla ohjenuorana kaikille Eduskuntatalon alkuperäis-huonekalujen kanssa työskenteleville; niin kiinteistöpuolen johdolle, siivoojille, puusepil-le kuin käyttäjillekin. On tärkeää varmistaa, että hoitosuunnitelmaa kaikkine osa-alueineen myös toteutetaan käytännössä. Koulutusten tulisi olla säännöllisiä, jotta hoitosuunnitelman toteuttamiseen tulisi jatkuvuus ja kaikille osapuolille tulisi tunne sekä oman työn merkittävyydestä että yhteistyön tärkeydestä osana arvokkaan kulttuuripe-rinnön säilyttämistä. Hoitosuunnitelma ei kuitenkaan ole muuttumaton dokumentti, vaan ohjeistus saattaa ja varmasti muuttuukin vuosien saatossa uusien materiaalien ja me-todien myötä niin kuin menetelmät siivouksessa ja konservoinnissa tähänkin mennes-sä. Uutta tutkimustietoa tulee varmasti monen aineen yhteisvaikutuksista ja konser-vaattorin tehtävä onkin seurata alansa uusinta tietoa ja muokata ohjeistuksia tarvittaes-sa. Itse huomasin työtä kirjoittaessa, että esimerkiksi nahan vaurioituminen ja siihen vaikuttavat tekijät sekä nahan hoito vaurioitumista mahdollisimman hyvin välttämällä on

niin laaja alue, että sen syvälinen sisäistäminen vaatisi oman tutkimustyönsä kemian opintoineen.

Olenkin yrittänyt pitää ohjenuorana löytää kaikista eri materiaaleista oleellisin tieto juuri näiden kalusteiden osalta ja hyödyntää sitä ohjeistuksissa. Opinnäytetyöprosessin aikana kartoitin ja kävin läpi useita eri teoksia ja oppaita historiallisten talojen ja niiden esineistön hoidosta keskittyen lähinnä eurooppalaiseen ja pohjoisamerikkalaiseen kirjallisuuteen. Vaikka esineiden materiaalikirjo onkin melko saman tyyppistä näillä alueilla, vaihtelevat niiden tekotavat, pintakäsittelyt, aiemmat ylläpito- ja korjaustoimet ja erityisesti säilytysolosuhteet paljon. Siksi on tärkeä saada kattava yhteenveto juuri tutkittavan kohteen, Eduskuntatalon alkuperäishuonekalujen, luonteesta, jotta kaiken taustatiedon perusteella voidaan soveltaa juuri niille sopivimmat hoito-ohjeet. Esimerkiksi monissa eurooppalaisissa historiallisissa arvokiinteistöissä on paljon kosteammat olosuhteet kuin Eduskuntatalossa tai ne saattavat olla osan vuodesta pois käytöstä, jolloin myös esineistön ongelmat ja hoito-ohjeet ovat hieman poikkeavia.

Monet vaurioita ennaltaehkäisevistä keinoista ovat jo jollain tasolla olleet käytössä jo Eduskuntatalon valmistuessa, 1930-luvulta lähtien, ja hoitosuunnitelmaa pitäisikin ajatella enemmän päivittämisen työhön liittyvänä osana kuin ylimääräisenä lisätehtävänä. Yksi hyvä esimerkki tällaisesta menetelmästä on pölyjen pyyhintä lakatuilta puupinnoilta. Edelleen lakkapintaa parhaiten säästävin pölyjenpyyhintämenetelmä on pyyhkiä kuivalla, nukkaamattomalla liinalla kuten Sirénin ohjeistuksessa 30-luvulta on mainittu. Tärkeintä on ymmärtää huonekalujen historiaa, suunnittelua sekä materiaaleja sekä niiden merkitys Eduskuntataloon kuuluvina osina, osina kokonaistaideteosta. Vain ymmärryksen kautta huonekaluja voidaan säilyttää, käyttää ja huoltaa oikein. On myös tärkeää kehittää dokumentointia ja etenkin varmistaa, että dokumentoinnit tulevat arkistoiduiksi.

Jo ennen tätä opinnäytetyön ideaa, peruskorjauksen yhteydessä tehtyjen konservointitoimenpiteiden yhteydessä nousi esiin kysymys alkuperäishuonekalujen viimeisestä kunnostuskerrasta. Mikä on se piste, jolloin kalustetta ei enää saateta käyttökuntoon, vaan poistetaan käytöstä ja mitä näille käytöstä poistetuille tehdään. Tähän mennessä pahoin rikki menneitä, yksittäisiä kalusteita on säilötty varastoon varaosiksi. Muutamia käytöstä poistettuja kalusteita on lahjoitettu myös museoille. Kysymys kuuluukin, mitä tehdä siinä vaiheessa, kun koko kaluston korjaaminen konservoivilla toimenpiteillä alkaa olla mahdotonta. Kuinka paljon alkuperäisiä materiaaleja voidaan vaihtaa? Kysy-

myksessä on niin konservointieettisiä kuin taloudellisia näkökulmia. Kalusteen autenttisuus on kärsinyt jo ensimmäisellä uudelleenverhoilukerralla, mutta mikä on se viimeinen piste, jota ei voida enää ylittää? Taloudellisesti konservoivat toimenpiteet ovat monesti jopa kannattavimpia kuin kokonaan uusiminen. Kun tullaan siihen pisteeseen, että kymmenien tai satojen kalusteiden kokonaisuudesta suurimpaan osaan jouduttaisiin uusimaan kokonaisia liitoksia tai jalkoja, on syytä harkita kaikkia toimenpiteiden kannattavuutta monesta eri näkökulmasta. Näitä kysymyksiä on hyvä käydä läpi ennakoivasti ja tehdä jonkintasoinen suunnitelma tuleville poistoille tai siirroille mahdolliseen museokokoelmaan.

Suomi täyttää opinnäytetyön valmistumisen aikoihin 100 vuotta – ja ansaitsee hyvin hoidetun Eduskuntatalon. Tavoitteena on kalusteiden säilyminen seuraavat 100 vuotta. Aivan kaikki alkuperäiskalusteet tuskin ovat sadan vuoden päästä samassa käytössä kuin nyt ja osa kalusteista on mahdollisesti varastoituna, museoituna tai opetusmateriaalina. Nykyisillä toimenpiteillä ja suunnitelmilla voidaan kuitenkin varmistaa, että nämä kokonaistaideteoksen osaset säilyvät mahdollisimman hyvin alkuperäisessä käyttötaroituksessaan niille suunnitelluilla paikoillaan. Tärkeintä tämän tavoitteen saavuttamiseksi on säännöllinen hoito ja ylläpito sekä jatkuva dokumentointi kokoelman toimenpiteisiin ja vaiheisiin liittyen.

Lähteet

Appelbaum, Barbara 1991. Guide to Enviromental Protection of Collections. Madison: Sound View Press.

Appelbaum, Barbara 2007. Conservation Treatment Methodology. Oxford: Butterworth-Heinemann.

Bachmann, Konstanze 1992. Conservation Consersns. A Guide for Collectors and Curators. Washington D.c: The Smithsonian Institution.

BLC Leather Technology Center Ltd 2007. Leather Types. All About Leather. <<http://www.all-about-leather.co.uk/what-is-leather/leather-types.htm>> (Luettu 19.9.2017)

Bonsdorff Mikko, Winterhalter Kati 2009. Päärakennus E. Eduskuntatalo. Rakennushistoriaselvitys 2009. Helsinki: Arkkitehtitoimisto Okulus.

Calnan, Christopher 2006. Leather. Reynolds, Fiona; Staniforth Sarah; Rowell, Christophe ym. (toim.): The National Trust - Manual of Housekeeping - The care of collections in historic houses open to public. Oxford: Butterworth-Heinemann. 392-403.

Capadose, Jeremy 2006. Furniture. Reynolds, Fiona; Staniforth Sarah; Rowell, Christophe ym. (toim.): The National Trust - Manual of Housekeeping - The care of collections in historic houses open to public. Oxford: Butterworth-Heinemann. 197-207, 362-373.

Carr & Day & Martin 2017a. Belvoir Conditioning Soap. <<http://www.carrdaymartin.co.uk/product/belvoirconditioning-soap/>> (Luettu 27.1.2017)

Carr & Day & Martin 2017b. Caring for Leather. <<http://www.carrdaymartin.co.uk/caring-for-leather/>> (Luettu 18.9.2017)

Choice Leather 2013. Aniline dyed leather vs Pigmented Leather. Leather. <http://www.choiceleather.com/xen/?mid=Leather&document_srl=1763> (Luettu 19.9.2017)

Dirksen, Vicki 1997. The Degredation and Conservation of Leather. Journal of Conservation and Museum Studies, 3, 6-10.

Eduskunta 2015. Wäinö Aaltosen alkuperäiset veistokset palautetaan täysistuntosaliin. Tiedotteet. <<https://www.eduskunta.fi/FI/tiedotteet/Sivut/Waino-Aaltosen-alkuperaiset.aspx>> (Luettu 5.9.2016)

Eduskunta 2016. Eduskunnan kiinteistöjen peruskorjaus. Peruskorjaus. Tietoa eduskunnasta. <<https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/peruskorjaus/Sivut/default.aspx> > (Luettu 5.9.2016)

Elmo Sweden Ab. Cleaning and Protection. Furniture. <<http://www.elmoleather.com/furniture/cleaning-and-protection.aspx>> (Luettu 22.9.2017)

Finch, Karen, Putnam Greta 1985. The Care and Preservation of Textiles. Lontoo: B.T. Batsford Ltd

Gabriel 2017. Maintenance and stain guide. Fabrics.
<<https://www.gabriel.dk/en/fabrics/maintenance-and-stain-guide/>> (Luettu 16.9.2017)

Hakala-Zilliacus, Liisa-Maria 2002. Suomen Eduskuntatalo - Kokonaistaideteo, itsenäisyysmonumentti ja kansallisen sovinnon representaatio. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Hakala-Zilliacus, Liisa-Maria 2006. Eduskuntatalo - Klassismia, art decoa, funkista. Kari-Paavo Kokki, Arthur Aminoff, Bernt Morelius, Marketta Tamminen, Tauno Tarna, Ritva Forslund (toim.): Suomen Antiikkiesineet. Helsinki: Weilin + Göös. 140-143.

Harris, Rupert 2006. Metalwork. Reynolds, Fiona; Staniforth Sarah; Rowell, Christophe ym. (toim.): The National Trust - Manual of Housekeeping - The care of collections in historic houses open to public. Oxford: Butterworth-Heinemann. 248-259.

Harva Kirsti, Rajakari Päivi 2007. Teesejä kokoelman hoidosta. Konservaattorin näkökulma. Museotyöntekijän käsikirja 5. Helsinki: Taidemuseoalan kehittämissyysikkö Kehys ja Konservointilaitos, Valtion taidemuseo.

Heidemann, Eckhart 1993. Fundamentals of Leather Manufacturing. Darmstadt: Eduard Roether Kg.

Häkäri, Anna 2017. YAMK-opinnäytetyö. Sähköpostiviesti: 25.10.2017.

Häyhä, Heikki, Jantunen, Sari ja Paaskoski, Leena 2015. Merkitysanalyysimenetelmä. Suomen museoliiton julkaisuja 64. Suomen museoliitto.

Keskisuomalainen 2016. Eduskuntatalo luultua pahemmassa kunnossa – takapenkin raggarit laittaneet kalusteet koviille. Kotimaa.
<<http://www.ksml.fi/kotimaa/Eduskuntatalo-luultua-pahemmassa-kunnossa-%E2%80%93-takapenkin-raggarit-laittaneet-kalusteet-koviille/768968>> (Luettu 13.9.2016)

Kiilto Oy 1999. Kiinni ajassa jo 80 vuotta - Pieni Historiikki 1909-1999.
<<http://www.kiilto.com/attachments/pikkuhistoriikki.pdf>> (Luettu 2.12.2016)

Kite, Marion; Thomson, Roy 2006. Conservation of leather and related materials. Amsterdam: Elsevier.

Kivilaakso, Aura 2010. Rakennusperintö suojelun kohteena.
<<http://mfa.fi/files/mfa/Rakennussuojelu/Rakennussuojelu.pdf>> (Luettu 13.9.2016)

Koivunen, Lassi 2017b. Huonekalukonservaattori. Ateljé Lassi Koivunen Huonekalukonservointi. Sähköpostiviesti: 24.10.2017.

Lindgren, Liisa 2011. Eduskunnan talot ja taide -esite. Helsinki: Eduskunta.

Lindgren, Liisa 2015. From art deco to tubular steel – Conservation of the original furniture of the parliament building as part of the renovation project. Rajainmaa Anna, Viikari Marleena, Haapakoski Satu ym. (toim.): Monumental Treasures: Preservation

and Conservation XX NKF Congress 21-23 October Helsinki, Finland. Helsinki: Pohjoismaisen konservattoriiliiton Suomen osasto. 24-31.

Lindgren, Liisa 2016a. Art decosta putkifunkkikseen - Eduskuntatalon alkuperäiskalusteiden kunnostus osana peruskorjausta. Olli Hakli ja Aino Laine (toim.): Valtiolle rakennettu. Helsinki: Museovirasto. 86-91.

Lindgren, Liisa 2016b. Kysymyksiä opinnäytetyöhön liittyen. Sähköpostiviesti: 8.9.2016

Lindgren, Liisa 2017b. Opinnäytetyö. Sähköpostiviesti: 24.10.2017.

Lindgren, Liisa 2017c. Istuntosalin tuolien verhoilu. Sähköpostiviesti: 26.10.2017.

Leather Master 2014. Nahkaopas. <<http://leathermaster.fi/nahkaopas.php>> (Luettu 1.9.2016)

Lemminkäinen 2015. Eduskuntatalo peruskorjauksella nykyaikaan. Referenssit. <<http://www.lemminkainen.fi/Referenssit/2017/eduskuntatalon-peruskorjaus/>> (Luettu 21.10.2016)

Lloyd, Helen 2006. Floor coverings. Reynolds, Fiona; Staniforth Sarah; Rowell, Christophe ym. (toim.): The National Trust - Manual of Housekeeping - The care of collections in historic houses open to public. Oxford: Butterworth-Heinemann. 225-237.

May, Eric; Jones, Mark 2006. Conservation Science - Heritage Materials. Cambridge: The Royal Society of Chemistry.

Mattila, Mirva; Kaukonen Marianna; Salmela Ulla 2005. Opas paikallismuseon hoitoon. Helsinki: Museovirasto.

Martat 2017. Tahranpoisto. Kodinhoito. <<https://www.martat.fi/marttakoulu/kodinhoito/tahranpoisto/>> (Luettu 4.9.2017)

Museovirasto 2008. Kohde id:200149 Eduskuntatalo. Rakennusperintörekisteri. <http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx?sovellus=rapea&taulu=T_KOHDE&tunnus=200149> (Luettu 4.11.2016)

Nokela, Leena 1997. Antiikkia minun makuuni. Helsinki: Otava.

Nilsen Lisa, Skog Berg Eva 2011. Skötselansvisningar för känsliga interiörer. Statens fastighetsverk. <<http://www.sfv.se/globalassets/bygg-pa-kunskap/skotselanvisningar/skotselanvisningar-for-kansliga-miljoer.pdf>> (Luettu 1.9.2017)

Pohjanmaan Kaluste 2017. Nahka. <<http://www.pohjanmaan.fi/materials#nahka>> (Luettu 27.1.2017)

Rendell, Caroline 2006. Textiles. Reynolds, Fiona; Staniforth Sarah; Rowell, Christophe ym. (toim.): The National Trust - Manual of Housekeeping - The care of collections in historic houses open to public. Oxford: Butterworth-Heinemann. 404-419.

Soft Care 2017. Soft Care Verhoilusuoja. <<https://www.softcare.fi/tuote/softcare-verhoilusuoja-500-ml/>> (Luettu 4.9.2017)

Stolow, Nathan 1987. Conservation and Exhibitions. Packing, transport, storage, and environmental considerations. London: Butterworths & co.

Tikkurila 1930. Huonekalupuleerausmenetelmä Dicco valmisteilla. Pienpainatteen. Digi – Kansalliskirjaston digitoidut aineistot.

<<https://digi.kansalliskirjasto.fi/pienpainate/binding/346300?term=DICCO&term=TIKKURILAN&page=1>>

Turpeinen, Juhani 2005. Puurakennusten hyönteisvauriot. Tuuma. 3/2005.

<<http://www.tuuma.net/artikkelit/Hyonteisvauriot.pdf>> (4.2.2017)

Yli-Huttula, Tuomo 17.3.2007. Eduskunnan puhemies näytti presidentille kaapin paikan. Kaleva.fi. <<http://www.kaleva.fi/mielipide/kolumnit/eduskunnan-puhemies-naytti-presidentille-kaapin-paikan/6560/>> (Luettu 7.10.2016)

Whelchel, Harriet 1992. Caring for your Collections. New York: Harry N. Abrams.

Painamattomat lähteet

Eduskunnan arkisto (EA). Kansliatoimikunnan kokouspöytäkirjan 14.9.1931 liite "Eduskuntatalon hoito-ohjeita" (Ktpk). 1931. Helsinki.

Eduskunnan kanslia, Intendentin arkisto (EK, Ia) a. Vanha luettelointikortisto. Kalusto A. Helsinki.

Eduskunnan kanslia, Intendentin arkisto (EK, Ia) b. Vanha luettelointikortisto. Kalusto Z.

Eduskunnan kanslia, Kiinteistötoimisto (EK, Kt) 1982. Sisustushankinta 6.6 a. Eduskuntatalo, päärakennuksen peruskorjaus- ja muutostyöt. Diplomaattien huoneen huonekalujen kunnostus - Selostus. 1982. Helsinki.

Eduskunnan kanslia, Kiinteistötoimisto (EK, Kt) 2007a. Kalustetietokanta. Kalusteet-0001-0100. 2007. Helsinki.

Eduskunnan kanslia, Kiinteistötoimisto (EK, Kt) 2007b. Kalustetietokanta. Kalusteet-1501-1600. 2007. Helsinki.

Eduskunnan kanslia, Kiinteistötoimisto (EK, Kt) 2007c. Kalustetietokanta. Kalusteet-1601-1649. 2007. Helsinki.

Eduskunnan kanslia, Kiinteistötoimisto (EK, Kt) 2015. EKP 2007-E-RAKENNUS, Kunnostettavat kiintokalusteet – Istuntosali E210. ARK E-61-100 ote 6 sivua - muutos 24.8.2015. 2015. Helsinki.

Eduskunnan kanslia, Kiinteistötoimisto (EK, Kt) 2016a. Replikaluettelo. Helsinki.

Eduskunnan kanslia, Kiinteistötoimisto (EK, Kt) 2016b. Eduskuntatalon peruskorjaus 2014-2017 - Istuntosalin puhemiehen, ministeri- ja virkamiesaition konservointityöt.

Haastattelut ja suulliset tiedonannot

Borg, Ilkka 2017. Toimitusjohtaja. Ibor Group. Haastattelu: 12.10.2017

Lindgren, Liisa 2016c. Intendentti. Eduskunta. Haastattelu: 21.11.2016.

Lindgren, Liisa 2017. Intendentti. Eduskunta. Suullinen tiedonanto: 16.10.2017.

Koivunen, Lassi 2017a. Huonekalukonservaattori. Ateljé Lassi Koivunen Huonekalukonservointi. Haastattelu: 12.10.2017.

Tuukkanen, Tiina 2016b. Amanuenssi. Eduskunta. Haastattelu: 21.11.2016

Tuukkanen, Tiina 2017. Amanuenssi. Eduskunta. Suullinen tiedonanto: 11.9.2017.

Huikari-Hyvönen Riitta, Majuri Minna, Keitaanpää Satu. 2016. Siivoustyön johto. Eduskunta. Haastattelu: 21.11.2016.

Esimerkki istuntosalin kaluston kuntokartoitus- ja konservointisuunnitelmasta 8.6.2015: Kansanedustajan tuoli, nrot: 1-32 (A1nt:1-32)

EKP 2007- E-RAKENNUS
huonekalujen konservointi

A-KALUSTO

Huonekalukonservoinnin tavoitteet:

- tärkeimpänä huonekalujen säilymisen turvaaminen: liitosvaurioiden, liimausten, viulun kiinnityksen vauriot korjataan heti. Lakkapinnan vauriot silloin, kun puupinta on esillä - riski jos pintaan pääsee kosteutta tai muuta ylimääräistä materiaalia.
- huonekalujen alkuperäisen ilmeen säilyttäminen -> oikeanlaiset pintakäsittelymateriaalit, värisävy
- materiaalit valitaan niin, että myöhempi korjaaminen helppoa: liimaukset eläinliimalla, lakan poistettavuus mietittävä
- väärin pintakäsittelyjen poistaminen harkittava tapauskohtaisesti.
- luonnollinen kuluminen ja haalistuminen sallitaan kun ei häiritse kokonaisuutta
- hyväkuntoisia pintakäsittelyitä ei uusita. Väärän sävyisiä voidaan mahdollisesti koota yhteen ja jättää tässä vaiheessa korjaamatta - jokainen pintakäsittelyn uusiminen kuluttaa pintaa.
- vanhat korjaukset uusitaan vain jos riski materiaaleille tai ulkonäkö häiritsevä
- pienemmät vauriot voidaan retusoida. käyttö huomioitava: tuolin etusarjassa ja etujaloissa olevat epätasaisuudet haittaavat käyttöä (sukkahousut!)
- verhoilut uusitaan tarvittaessa - osa nahkaverhoiluista hyväkuntoisia, kangasverhoilut pääsääntöisesti kuluneita
- verhoiluja uusitaan perustuksia myöten tarvittaessa. käytetään perinteisiä materiaaleja. harvinkaisesti voidaan myös käyttää moderneja materiaaleja, esim. pikkutuolien verhoilussa vaahtomuovipehmustetta (käyttömukavuus, hinta)
- kaikissa korjauksissa huomioitava, että kysymyksessä ovat käyttöhuonekalut, niiden tulee kestää jatkuvaa käyttöä ja oltava edustavan näköisiä. Ylikorjaamista on silti vältettävä.

Liitosten liimaus: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 1-2 liitosta, 2: kohtalainen määrä, 3: kaikki liitokset

Puuosakorjaukset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 2: kohtalainen määrä, 3: runsaasti

Viulun kiinnitykset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, alle 5 kohtaa 2: kohtalainen määrä, 5-20 kohtaa, 3: runsaasti, yli 20

Viulukorjaukset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 1-3 kpl 2: kohtalainen määrä, 4-10 kpl, 3: runsaasti, yli 10 kpl

Lakkapinta: 0: ei uusita, 1: paikkakorjaus, retusointi, 2: osittainen uusinta, esim. kansi, 3. koko lakkapinnan uusiminen

EKP 2007- E-RAKENNUS
huonekalujen konservointi

A-KALUSTO

A1nt
Nojatuoli

	sijainti	yleiskunto	liitosten liimaus	puuosakorjaukset	viulun kiinnitys	viulukorjaukset	lakkapinta	kankaan vaihto	perustusten uusiminen	tekijävaatimukset
1	E 229	tydyttävä	1	1	0	0	2 nyk. sellakka? + jotain?	x tod.näk. vain käsinojat	x	K+VM
2	E 669	tydyttävä	1	0	0	0	2/3	käsinojat	-	K+VM
3	E 669	hyvä	0	0	0	0	2/3	käsinojat	-	K+VM
4	E 669	tydyttävä	1	0	0	0	2/3	käsinojat ja istuin	-	K+VM
5	E 669	hyvä	1	0	0	0	2/3	-	-	K
6	E 669	hyvä	0	0	0	0	2/3	-	-	K
7	E 669	hyvä	0	0	0	0	2/3	-	-	K
8	E 669	hyvä	0	0	0	0	2/3	-	-	K
9	E 669	hyvä	1	0	0	0	2/3	käsinojat	-	K+VM
10	E 210	hyvä	1	1	0	0	1	käsinoja	-	K+VM
11	E 210	hyvä	1	1	0	0	1	-	-	K
12	E 210	tydyttävä	1	1	0	0	1	-	-	K
13	E 210	tydyttävä	1	1	0	0	1	-	-	K
14	E 210	hyvä	1	0	0	0	1	-	-	K
15	E 210	hyvä	0	0	0	0	1	-	-	K
16	E 210	hyvä	0	0	0	0	1	-	-	K
17	E 210	hyvä	1	0	0	0	1	-	-	K
18	E 210	hyvä	1	0	0	0	1	naarmuja	-	K
19	E 210	hyvä	1	0	0	0	1	käsinoja	-	K+VM
20	E 210	hyvä	1	0	0	0	1	-	-	K
21	E 210	hyvä	0	0	0	0	1	-	-	K
22	E 210	hyvä	1	0	0	0	1	-	-	K
23	E 210	hyvä	0	0	0	0	1	-	-	K
24	E 210	hyvä	1	0	0	0	1	-	-	K
25	E 210	hyvä	1	0	0	0	1	-	-	K
26	E 210	hyvä	1	0	0	0	1	-	-	K
27	E 210	hyvä	0	0	0	0	1	-	-	K
28	E 210	hyvä	1	0	0	0	1	-	-	K
29	E 210	hyvä	1	0	0	0	1	-	-	K
30	E 210	hyvä	0	0	0	0	1	käsinoja	-	K+VM
31	E 210	hyvä	0	0	0	0	1	-	-	K
32	E 210	hyvä	0	0	0	0	1	-	-	K

Liitosten liimaus: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 1-2 liitosta, 2: kohtalainen määrä, 3: kaikki liitokset

Puosakorjaukset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 2: kohtalainen määrä, 3: runsaasti

Viulun kiinnitykset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, alle 5 kohtaa 2: kohtalainen määrä, 5-20 kohtaa, 3: runsaasti, yli 20

Viulukorjaukset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 1-3 kpl 2: kohtalainen määrä, 4-10 kpl, 3: runsaasti, yli 10 kpl

Lakkapinta: 0: ei uusinta, 1: paikkakorjaus, retusointi, 2: osittainen uusinta, esim. kansi, 3. koko lakkapinnan uusiminen

Kuntokartoitus- ja konservointisuunnitelma 20.10.2014: Diplomaattihuonekalusto (Z-kalusto)

EKP 2007- E-RAKENNUS
huonekalujen konservointi

Z-KALUSTO

Huonekalukonservoinnin tavoitteet:

- tärkeimpänä huonekalujen säilymisen turvaaminen: liitosvaurioiden, liimausten, viulun kiinnityksen vauriot korjataan heti. Lakkapinnan vauriot silloin, kun puupinta on esillä - riski jos pintaan pääsee kosteutta tai muuta ylimääräistä materiaalia.
- huonekalujen alkuperäisen ilmeen säilyttäminen -> oikeanlaiset pintakäsittelymateriaalit, värisävy
- materiaalit valitaan niin, että myöhempi korjaaminen helppoa: liimaukset eläinliimalla, lakan poistettavuus mietittävä
- väärin pintakäsittelyjen poistaminen harkittava tapauskohtaisesti.
- luonnollinen kuluminen ja haalistuminen sallitaan kun ei häiritse kokonaisuutta
- hyväkuntoisia pintakäsittelyitä ei uusita. Väärän sävyisiä voidaan mahdollisesti koota yhteen ja jättää tässä vaiheessa korjaamatta - jokainen pintakäsittelyn uusiminen kuluttaa pintaa.
- vanhat korjaukset uusitaan vain jos riski materiaaleille tai ulkonäkö häiritsevä
- pienemmät vauriot voidaan retusoida. käyttö huomioitava: tuolin etusarjassa ja etujaloissa olevat epätasaisuudet haittaavat käyttöä (sukkahousut!)
- verhoilut uusitaan tarvittaessa - osa nahkaverhoiluista hyväkuntoisia, kangasverhoilut pääsääntöisesti kuluneita
- verhoiluja uusitaan perustuksia myöten tarvittaessa. käytetään perinteisiä materiaaleja. harvinkaisesti voidaan myös käyttää moderneja materiaaleja, esim. pikkutuolien verhoilussa vaahtomuovipehmustetta (käyttömukavuus, hinta)
- kaikissa korjauksissa huomioitava, että kysymyksessä ovat käyttöhuonekalut, niiden tulee kestää jatkuvaa käyttöä ja oltava edustavan näköisiä. Ylikorjaamista on silti vältettävä.

Liitosten liimaus: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 1-2 liitosta, 2: kohtalainen määrä, 3: kaikki liitokset
Puuosakorjaukset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 2: kohtalainen määrä, 3: runsaasti
Viulun kiinnitykset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, alle 5 kohtaa 2: kohtalainen määrä, 5-20 kohtaa, 3: runsaasti, yli 20
Viulukorjaukset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 1-3 kpl 2: kohtalainen määrä, 4-10 kpl, 3: runsaasti, yli 10 kpl
Lakkapinta: 0: ei uusita, 1: paikkakorjaus, retusointi, 2: osittainen uusinta, esim. kansi, 3. koko lakkapinnan uusiminen, X: väärä lakan laatu

EKP 2007- E-RAKENNUS
huonekalujen konservointi

Z-KALUSTO

Zkp
Kirjoituspöytä

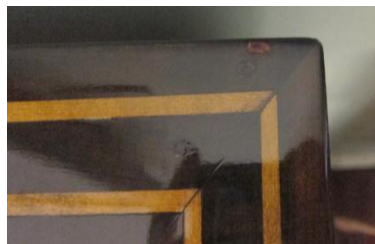
	sijainti	yleiskunto	liitosten liimaus	puuosakor- jaukset	viulun kiin- nitys	viulukor- jaukset	lakkapinta	sävy	tekijävaati- mukset
1	E 335	erinomainen	0?	1 avain pyörii lukossa, laatikkoa ei saa auki	0	0	1		K(p)

Paksu moderni, kiiltävä lakka on hyväkuntoinen, ei ikääntymisen merkkejä eikä juurikaan kolhuja tai kulumisen jälkiäkään.

Vaikuttaisi, että pöytien ja peilin lakkapinnat uusittu myöhemmin kuin sohvien ja tuolien. Pöydissä ja peilissä selvästi paksumpi ja kiiltävämpi moderni lakka. Myös fluorisenssi näissä tasaisempi vaalea vihreä, kun sohvissa ja tuoleissa flurisenssi vähän tummemman vihreä ja epätasaisempi, enemmän retusointeja. Tuolien ja sohvien lakkapinnassa näkyvissä nitroselluloosalakan tyypillistä ikääntymistä, nämä ikääntymiskrakelyyrit saattavat myös olla nykyisen lakkakerroksen alla.

Yllä kuvassa: Zkp:1 Puhki hiotun kohdan retusointi erottuu.
Alla kuvassa: Viilupaiikka väärän värinen.

Liitosten liimaus: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 1-2 liitosta, 2: kohtalainen määrä, 3: kaikki liitokset
Puuosakorjaukset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 2: kohtalainen määrä, 3: runsaasti
Viulun kiinnitykset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, alle 5 kohtaa 2: kohtalainen määrä, 5-20 kohtaa, 3: runsaasti, yli 20
Viulukorjaukset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 1-3 kpl 2: kohtalainen määrä, 4-10 kpl, 3: runsaasti, yli 10 kpl
Lakkapinta: 0: ei uusita, 1: paikkakorjaus, retusointi, 2: osittainen uusinta, esim. kansi, 3. koko lakkapinnan uusiminen, X: väärä lakan laatu

Zsp
Sohvapöytä

	sijainti	yleistunto	liitosten liimaus	puuosakor- jaukset	viulun kiin- nitys	viulukor- jaukset	lakkapinta	sävy	tekijävaati- mukset
1	E 335	erinomainen	1	0	0	0	1		K(p)
2	E 335	erinomainen	1? ei saanut yksin kään- nettyä	0	0	0	1		K(p)

Zsp:1 Kannessa muutama pieni naarmu, jotka voisi saada peittoon kiillottamalla.
Zsp:2 Kannessa pientä, ei syvää, naarmua, jonka saa peittoon kiillottamalla. Kiillotus paikan päällä?

Zsp:1 Kannen naarmu.
Alla kuvassa: Zsp:2 Jalan kolhu.

Liitosten liimaus: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 1-2 liitosta, 2: kohtalainen määrä, 3: kaikki liitokset
Puuosakorjaukset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 2: kohtalainen määrä, 3: runsaasti
Viulun kiinnitykset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, alle 5 kohtaa 2: kohtalainen määrä, 5-20 kohtaa, 3: runsaasti, yli 20
Viulukorjaukset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 1-3 kpl 2: kohtalainen määrä, 4-10 kpl, 3: runsaasti, yli 10 kpl
Lakkapinta: 0: ei uusita, 1: paikkakorjaus, retusointi, 2: osittainen uusinta, esim. kansi, 3. koko lakkapinnan uusiminen, X: väärä lakan laatu

EKP 2007- E-RAKENNUS
huonekalujen konservointi

Z-KALUSTO

Znt

Nojatuoli

	sijainti	yleiskunto	liitosten liimaus	puuosakorjaukset	viilun kiinnitys	viilukorjaukset	lakkapinta	kankaan vaihto	perustusten uusiminen	tekijävaatimukset
1	E 335	tyytyttävä	0	0	0	0	1	tukeminen ja konservointi	x	K+VM
2	E 335	tyytyttävä	0	0	0	0	1		x	
3	E 335	tyytyttävä	0	0	0	0	1		x	
4	E 335	tyytyttävä	0	0	0	0	1		x	
5	E 335		0	0	0	0	1		x	
6	E 335		0	0	0	0	1		x	

Tuoleissa on alkuperäinen verhoilu. Istuinten kangas on kulunut ja paikoitellen liestynyt saumakohdista. Selkänojan pehmustus on painunut ja rasittaa osaltaan verhoilukankaan saumoja. Selkänojan pahvitus on kaikissa tuoleissa rikki. Verhoilun kunostus edellyttää tekstiilikonservaattorin ja verhoilijamestarin yhteistyötä

Lakkapinnat on tehty kuten pikkutuoleissa ja sohvilla vanhan lakan päälle ja lakkapinnassa näkyy krakelointia ja muita ikääntymisen merkkejä. Lakan fluoresenssi vastaa nitroselluloosalakkaa, joten sen poisto luottamalla on mahdollista. Jos lakkapinta päätetään uusia, tehdään lakkaus sellakalla.

Lakkapinnan uusiminen ja verhoilun konservointityöt edellyttävät reunanauhan uusimista, sillä vanha nauha on liiman kovettama.

Kaikki materiaalit pyritään säilyttämään ja konservoimaan käyttökuntoiseksi.

Liitosten liimaus: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 1-2 liitosta, 2: kohtalainen määrä, 3: kaikki liitokset

Puosakorjaukset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 2: kohtalainen määrä, 3: runsaasti

Viilun kiinnitykset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, alle 5 kohtaa 2: kohtalainen määrä, 5-20 kohtaa, 3: runsaasti, yli 20

Viilukorjaukset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 1-3 kpl 2: kohtalainen määrä, 4-10 kpl, 3: runsaasti, yli 10 kpl

Lakkapinta: 0: ei uusia, 1: paikkakorjaus, retusointi, 2: osittainen uusinta, esim. kansi, 3. koko lakkapinnan uusiminen, X: väärä lakan laatu

EKP 2007- E-RAKENNUS
huonekalujen konservointi

Z-KALUSTO

Zt
Tuoli

	sijainti	yleiskunto	liitosten liimaus	puuosakorjaukset	viilun kiinnitys	viulukorjaukset	lakkapinta	kankaan vaihto	perustusten uusiminen	tekijävaatimukset
1	E 335		1	0	1	0	1, täydennettävää			
2	E 335		1	0	1	0	1			
3	E 335		2	1, etujalan kiinnityskohta	1	0	1			
4	E 335		2	1, etujalka	1	0	1			

Zt tuoleissa viilua irti sarjassa. Kaikkiin kohtiin liimaa ei saa injektoitua vahingoittamatta lakkapintaa. Takajalkojen liitokset löysällä. Etujalka

Ylhäällä vasemmalla: Zt:1 Lakkapinnan vaurio.
Alhaalla vasemmalla: Zt:4 Tuolin jalan halkeama, tyypillinen muissakin sarjan tuoleissa.
Alhaalla oikealla: Zt:2 Paksun lakkakerroksen ongelma

Liitosten liimaus: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 1-2 liitosta, 2: kohtalainen määrä, 3: kaikki liitokset
Puuosakorjaukset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 2: kohtalainen määrä, 3: runsaasti
Viilun kiinnitykset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, alle 5 kohtaa 2: kohtalainen määrä, 5-20 kohtaa, 3: runsaasti, yli 20
Viulukorjaukset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 1-3 kpl 2: kohtalainen määrä, 4-10 kpl, 3: runsaasti, yli 10 kpl
Lakkapinta: 0: ei uusita, 1: paikkakorjaus, retusointi, 2: osittainen uusinta, esim. kansi, 3. koko lakkapinnan uusiminen, X: väärä lakan laatu

EKP 2007- E-RAKENNUS
huonekalujen konservointi

Z-KALUSTO

Zs
Sohva

	sijainti	yleiskunto	liitosten liimaus	puuosakorjaukset	viilun kiinnitys	viilukorjaukset	lakkapinta	kankaan vaihto	perustusten uusiminen	tekijävaatimukset
1	E 335	tyydyttävä	0	0	0	0	1	puhdistus, tuenta	tarkistus, tuenta	K+VM
2	E 335	tyydyttävä	0	0	0	0	1	puhdistus, tuenta	tarkistus, tuenta	K+VM

Tuoleissa on alkuperäinen verhoilu. Istuinten kangas on kulunut ja paikoitellen liestynyt saumakohdista. Selkänojan pehmustus on painunut ja rasittaa osaltaan verhoilukankaan saumoja. Selkänojan pahvitus on kaikissa tuoleissa rikki. Verhoilun kunostus edellyttää tekstiilikonservaattorin ja verhoilijamestarin yhteistyötä

Lakkapinnat on tehty kuten pikkutuoleissa ja sohvilla vanhan lakan päälle ja lakkapinnassa näkyy krakelointia ja muita ikääntymisen merkkejä. Lakan fluoresenssi vastaa nitroselluloosalakkaa, joten sen poisto liuottamalla on mahdollista. Jos lakkapinta päätetään uusia, tehdään lakkaus sellakalla.

Lakkapinnan uusiminen ja verhoilun konservointityöt edellyttävät reunanauhan uusimista, sillä vanha nauha on liiman kovettama.

Kaikki materiaalit pyritään säilyttämään ja konservoimaan käyttökuntoiseksi.

Liitosten liimaus: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 1-2 liitosta, 2: kohtalainen määrä, 3: kaikki liitokset

Puosakorjaukset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 2: kohtalainen määrä, 3: runsaasti

Viilun kiinnitykset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, alle 5 kohtaa 2: kohtalainen määrä, 5-20 kohtaa, 3: runsaasti, yli 20

Viilukorjaukset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 1-3 kpl 2: kohtalainen määrä, 4-10 kpl, 3: runsaasti, yli 10 kpl

Lakkapinta: 0: ei uusia, 1: paikkakorjaus, retusointi, 2: osittainen uusinta, esim. kansi, 3. koko lakkapinnan uusiminen, X: väärä lakan laatu

EKP 2007- E-RAKENNUS
huonekalujen konservointi

Z-KALUSTO

Zpe
Peili

	sijainti	yleiskunto	liitosten liimaus	puuosakor- jaukset	viulun kiin- nitys	viulukor- jaukset	lakkapinta	sävy	tekijävaati- mukset
1	E 335	erinomainen	0	0	0	0	1		K(p)

PEILIÄ EI VIELÄ NUMEROITU, ei saanut yksin laitettua -> numer-
oitu

Liitosten liimaus: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 1-2 liitosta, 2: kohtalainen määrä, 3: kaikki liitokset
Puuosakorjaukset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 2: kohtalainen määrä, 3: runsaasti
Viulun kiinnitykset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, alle 5 kohtaa 2: kohtalainen määrä, 5-20 kohtaa, 3: runsaasti, yli 20
Viulukorjaukset: 0: ei tarvetta, 1: vähäinen määrä, 1-3 kpl 2: kohtalainen määrä, 4-10 kpl, 3: runsaasti, yli 10 kpl
Lakkapinta: 0: ei uusita, 1: paikkakorjaus, retusointi, 2: osittainen uusinta, esim. kansi, 3. koko lakkapinnan uusiminen, X: väärä lakan laatu

Esimerkki istuntosalin konservointiraportista: Kansanedustajan tuoli, nrot: 1-10 (A1nt:1-10)

Huonekalu: A1nt

Työn suorittaja: Osuuskunta Konservointi ja
Restaurointi Kollaasi
Silkkitie 5, 01300 Vantaa
p. 040 6715744

Kuvaus: Istuntosalin kansanedustajan tuoli. Jalat ja-
karandaa, etujaloissa viilu, takajalat täyttä puuta.
Lisäksi etujaloissa musta koristepuulista. Istui-
n, selkänoja ja käsinojat kokonaan verhoiltu,
istuimen verhoilu ulottuu sarjan yli. Replikat eli
A1nt2u- tuolit on merkitty samaan numerosar-
jaan alkuperäisten kanssa ja merkitty tauluk-
koon niin, että tuolin numeron perässä on u.

Kuntokartoitus: Tuolit ovat pääsääntöisesti päällepäin suhteellisen hyväkuntoisia. Joissakin tuoleissa nahkaverhoiluissa on vaurioita, erityisesti käsinojissa.

Puuosissa on oletettavasti sellakka, jonka päällä on ainakin osassa tuoleja vihreänä fluorisoivaa lakkaa, joka liukenee voimakkaasti etanoliin. Joissain tuoleissa tätä lakkaa on huomattavan paksu kerros. Osassa tuoleista päällimmäisen lakan alla on vanha voimakkaasti krakeloitunut lakkapinta (mahdollisesti nitroselluloosalakka). Jaloissa on runsaasti potkujälkiä ja lakkapinnoissa on pienempiä vaurioita. Usean tuolin jaloissa on vihreää maaliroisketta, mikä mahdollisesti johtuu siitä, että nahkaverhoilua on värjätty paikallaan ja jalkoja ei ole suojattu.

Jalkojen reunalistaa puuttuu joistakin tuoleista. Liitoksia on aiemman korjauksen yhteydessä liimattu mm. modernilla (PVAc, epoksi) liimalla, mikä vaikeuttaa liitosten uudelleen liimaamista. Suuressa osassa tuoleissa on tehty liitoksiin myös ylimääräisiä tapituksia. Useimmissa jalkojen liitoksissa on pientä liikettä, mutta liitoksia ei saa hel-
posti avattua liimaamista varten.

Useista tuoleista puuttui käsinojien pultteja (tuumakierteiset) sekä niiden prikkvoja.

Tehdyt toimenpiteet: Jalkojen heiluvat liitokset liimattiin injektoimalla niihin kalaliimaa. Liitoksiin porattiin sukkapuikon avulla pienet reiät, joista liimaa sai paremmin injektoitua itse liitokseen. On kuitenkin mahdollista, että liimaa ei liitokseen mene kovin paljoa, joten liimaus ei välttämättä kestä käytössä kovin pitkään. Liitoksen avaaminen on erityisesti aikai-
sempien tappiliitosten takia erittäin hankalaa ja saattaa aiheuttaa lisää vaurioita, joten siihen ei tässä korjauksessa päädytty.

Liitosten liimaamisen yhteydessä kiristettiin käsinojien pultit ja lisättiin uudet puut-
tuvien tilalle. Lisäksi irrotettiin huonosti jalkojen liitoksia tukevat sarjan kulmapalat,
jotka olivat vain ruuvien varassa eli palan ja sarjan välissä oli osittainen rako. Tällaisia
paloja muokattiin niin, että ne istuivat kulmaan paremmin ja kiinnitettiin sekä liiman
että ruuvien avulla takaisin paikoilleen.

Puuttuvien reunalistojen (jaloissa) tilalle tehtiin uudet listat koivusta ja ne värjättiin
petsillä alkuperäisten listojen värisiksi.

Lakkapinnan puhdistamiseen käytettiin osittain Centurio Möbelpolishia ja osittain
etanolia, joka poisti suhteellisen hyvin myös vihreitä roiskeita pinnasta. Kaikkia vihre

itä roiskeita ei kuitenkaan saatu puhdistettua, sillä osa roiskeista oli paksun lakkakerroksen alla. Etanolipuhdistuksen jälkeen pintaan lisättiin kevyesti kerros sellakkaa. Taulukkoon on merkitty osan tuolien kohdalle "lakkapinnan uusiminen" -sarakeeseen: puhdistus + sellakkaa kerros, mikä tarkoittaa etanolilla puhdistusta ja sen jälkeen sellakkaa (nämä tuolit olivat myös verhoilussa, joten tehtiin verstaalla). Myös osa niistä, joihin on merkitty pelkkä viiva "lakkapinnan uusiminen" -sarakeeseen, on silti puhdistettu etanolilla ja lisätty sellakkaa.

Nahkaverhoilu puhdistettiin satulasaippualla. Nahan vauriot retusoiitiin nahkaväreillä.

Käytetyt materiaalit:

Puhdistus: Puuosien puhdistus: Centurio Möbel Polish, etanoli. Verhoilun puhdistus: satulasaippua, Stübben.
 Liimaus: Puuosat: kalaliima, Kremer. Verhoilu: Tixo Kontaktliima, Kiilto
 Puukorjaukset: Puuttuva koristelista: värjätty koivu, jalan korotus: viilu
 Viilukorjaukset: -
 Retusointi: Puuosat: retusointitussit (mahonki, tammi, pähkinä), Liberon, sellakka, Kremer, sellakkavärit, Kremer. Verhoilu: nahkavärit; Furniture Clinic, nahkavärien viimeistelyaine Leather Finish (Semi-matt), Furniture Clinic
 Lakkaus: Sellakka, kirkas/orange, Kremer

Nro	liitosten liimaus	puukorjaukset	viilun kiinnitys, kpl	viilukorjaukset, kpl	retusointi	lakkapinnan uusiminen	verhoilu	Huom.
1	kaikki jalat	-	-	-	sellakkaa kerros	puhdistettu	puhd. + ret.	-
2	OEJ, VEJ	-	-	-	sellakkaa kerros	puhdistettu	Käsinojat	-
3	-	-	-	-	x	-	Käsinojat verhoiltu	2 uutta pulttia lisätty
4	OTJ	-	-	-	x	puhdistus + sellakkaa kerros	Käsinojat + istuin verhoiltu	-
5	OTJ, VTJ	-	-	-	x	-	puhd. + ret.	-
6	-	-	-	-	x	-	puhd. + ret.	-
7	-	-	-	-	x	-	puhd. + ret.	-
8	-	-	-	-	x	-	puhd. + ret.	-
9	OTJ, VTJ	-	-	-	x	puhdistus + sellakkaa kerros	Käsinojat verhoiltu	1 uusi pultti lisätty
10	kaikki jalat	halkeama liimattu	-	-	x	-	Käsinojat verhoiltu	-

A1nt:140 takajalassa esimerkki vihreästä maalista, jota oli monen tuolin jaloissa roiskemaisesti. Tässä tuolissa erityisen paljon. Maali tullut todennäköisesti nahan värjäyksestä. Väri liukeni etanoliin, joten se saatiin poistettua. Poiston jälkeen pintaa täydennettiin sellakalla.

A1nt:147 Takajalan vierestä sarja oli halki kuten monessa muussakin A1nt-tuolissa. Halkeamiin injektointiin liimaa ja ne puristettiin kiinni (kulmapala irroitettiin ja sovitettiin tarvittaessa uudelleen). Kuvassa näkyy myös aiemmin jalkaan laitettut tapit.

A1nt:128 etujalka ennen puhdistusta

A1nt:128 etujalka puhdistuksen jälkeen

A1nt:60 Käsinojan nahkarepeämän liimaus,
ennen (yllä) ja jälkeen (alla).

